

MEMÒRIA
SEGONA AVALUACIÓ DE LES ACTIVITATS
D'EDUCACIÓ PER A LA SOSTENIBILITAT
DEL
PLA DE DINAMITZACIÓ EDUCATIVA (PDE)
DE L'AJUNTAMENT
DE SANT CUGAT DEL VALLÈS
CURS 2009-10

Pere Grau Roca
Dra. Mariona Espinet Blanch
Dept. de Didàctica de la Matemàtica i de les Ciències
Experimentals
Facultat de Ciències de l' Educació
Universitat Autònoma de Barcelona
Desembre de 2010

Ajuntament
de SantCugat

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

**MEMÒRIA DE
LA SEGONA AVALUACIÓ DE LES ACTIVITATS
D'EDUCACIÓ PER A LA SOSTENIBILITAT DEL
PLA DE DINAMITZACIO EDUCATIVA (PDE)
DE L'AJUNTAMENT DE SANT CUGAT DEL VALLÈS
CURS 2009-10**

**Pere Grau Roca
Dra. Mariona Espinet Blanch
Dept. de Didàctica de la Matemàtica i de les Ciències
Experimentals
Facultat de Ciències de l' Educació
Universitat Autònoma de Barcelona
Desembre de 2010**

**MONOGRAFIES D'EDUCACIÓ PER A LA SOSTENIBILITAT
A SANT CUGAT DEL VALLÈS**

ÍNDIX

Presentació.....	4
1- Antecedents.....	5
2- Objectius.....	5
3- Referents teòrics.....	5
4- Calendari de l'avaluació.....	7
5- Metodologia.....	8
6- Anàlisi de les dades.....	10
7- Resultats.....	12
7.1- Resultats de l'anàlisi de les activitats realitzades d'Educació per a la Sostenibilitat del PDE durant el curs 2009-10.....	12
7.1.1- Anàlisi general.....	13
7.1.2- Anàlisi per vectors.....	14
7.1.3- Anàlisi comparatiu.....	14
7.2- Resultats de l'anàlisi de les activitats avaluades.....	15
- <u>Activitat 1: L'hort és un món en petit!</u>	
▪ La descripció.....	17
▪ Les valoracions.....	19
▪ Les propostes.....	23
▪ El dossier pel mestre 2010-11: l'hort és un món en petit.....	26
- <u>Activitat 2: Fem oli!</u>	
▪ La descripció.....	31
▪ Les valoracions.....	33
▪ Les propostes.....	37
▪ El dossier pel mestre 2010-11: Anem a collir olives!.....	42
- <u>Activitat 3: Fem pa!</u>	
▪ La descripció.....	49
▪ Les valoracions.....	51
▪ Les propostes.....	56
▪ El dossier pel mestre 2010-11: Fem pa!.....	60
- <u>Activitat 4: Visitem el mercat!</u>	
▪ La descripció	67
▪ Les valoracions.....	69
▪ Les propostes.....	75
▪ El dossier pel mestre 2010-11: Visitem el mercat!.....	78

- <u>Activitat 5: Fem iogurt!</u>	
▪ La descripció.....	85
▪ Les valoracions.....	87
▪ Les propostes.....	97
▪ El dossier pel mestre 2010-11: Fem iogurt!.....	102
▪ El dossier pel mestre 2010-11: Quin és el nostre model alimentari?.....	107
▪ El dossier pel mestre 2010-11: Microbiologia en acció.....	112
7.3- Resultats de l'anàlisi del funcionament dels Focus grup.....	117
8- Conclusions.....	118
9- Bibliografia.....	121
10- Difusió a congressos, seminaris i jornades.....	122
Annexos.....	123
• <u>Annex 1</u> : Guió de preguntes dels focus grups.....	124
• <u>Annex 2</u> : Fitxa de caracterització dels participants dels focus grup.....	127
• <u>Annex 3</u> : Descripció de les activitats. Curs 2010-11.....	129
• <u>Annex 4</u> : Difusió a congressos, seminaris i jornades.....	139

Presentació

El marc del conveni de col·laboració

El present volum recull les activitats realitzades en el marc del Programa Agenda 21 Escolar de Sant Cugat del Vallès durant el curs 2009-10. Aquest programa es duu a terme amb la col·laboració de la Universitat Autònoma de Barcelona a través d'un conveni subscrit per ambdues institucions: la UAB i l'ajuntament de Sant Cugat. El present volum en constitueix la memòria explicativa corresponent a la Fase II del Conveni.

Les finalitats de la col·laboració per aquest curs 2009-2010 s'han centrat en els següents aspectes:

- a) Realitzar l'avaluació de les activitats del PDE relacionades amb l'eix agroalimentari que tenen una implicació amb el desenvolupament de l'Agenda 21 Escolar.
- b) Col·laborar en la gestió del Programa Agenda 21 Escolar a través del Grup de Treball d'Educació per la Sostenibilitat al Llarg de la Vida que forma part del Pla de Formació permanent del Professorat adscrit al Servei Educatiu de Sant Cugat del Vallès.
- c) Desenvolupar l'eix del canvi climàtic com a àmbit de reflexió i acció en el treball de l'Agenda 21 Escolar de Sant Cugat del Vallès.

Els resultats del treball corresponent al primer objectiu es recullen en el volum 8 de les Monografies d'Educació Per la Sostenibilitat de Sant Cugat del Vallès. Així mateix, els resultats del treball corresponent al segon i tercer objectiu es poden trobar en el volum 9 de les Monografies d'Educació Per la Sostenibilitat de Sant Cugat del Vallès

Així doncs, en aquest volum que teniu entre les mans, hi podem trobar tots els aspectes relacionats amb l'avaluació de les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat sobre l'eix agroalimentari, incloses en el Pla de Dinamització Educativa de l'ajuntament de Sant Cugat, i que tenen una implicació directa amb el desenvolupament de l'Agenda 21 Escolar del municipi.

SEGONA AVALUACIÓ DE LES ACTIVITATS D'EDUCACIÓ PER A LA SOSTENIBILITAT DEL PLA DE DINAMITZACIÓ EDUCATIVA (PDE) DE L'AJUNTAMENT DE SANT CUGAT DEL VALLÈS CURS 2009-10

1- Antecedents

Les activitats que s'han avaluat en el marc del segon conveni de col·laboració signat entre l'ajuntament de Sant Cugat del Vallès i el Departament de Didàctica de la Matemàtica i les Ciències Experimentals de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona, sorgeixen d'un primer cicle d'avaluació realitzat durant els anys 2007 i 2008, per donar resposta al primer conveni signat també entre les dues parts abans esmentades. En aquesta primera avaluació es van analitzar una sèrie d'activitats d'Educació Ambiental que l'ajuntament oferia a les escoles del municipi a través d'un programa educatiu: el Pla de Dinamització Educativa. Fruit d'aquest treball, van sorgir una sèrie de recomanacions que donaven resposta als reptes que presentava l'Educació per a la Sostenibilitat en l'àmbit local (Grau i Espinet, 2008). Des de l'àrea de medi ambient de l'ajuntament i amb la col·laboració de l'empresa de serveis educatius ambientals que realitzava les activitats, se'n van preparar unes de noves basades en l'eix agroalimentari i que són les que s'han avaluat ara.

2- Objectius

- Avaluar les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat de l'eix agroalimentari del Pla de Dinamització Educativa (PDE) de l'ajuntament de Sant Cugat del Vallès, per analitzar si s'acompleixen les recomanacions d'adaptació i millora que van sorgir de la primera avaluació d'activitats d'educació ambiental del PDE realitzada durant els anys 2007-08.
- Elaborar conjuntament amb els diferents actors implicats (mestres, educadors, tècnics de l'ajuntament) una sèrie de propostes de millora i d'adaptació que recullin les generades en l'anterior avaluació i en proposin de noves que donin resposta a les demandes creades pels seus usuaris, així com als reptes que sorgeixen de treballar l'agroecologia a nivell escolar.
- Crear un espai de participació on es trobin mestres i educadors/-es ambientals per tal de debatre sobre el funcionament de les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat i poder-ne consensuar uns criteris de qualitat.
- Establir i potenciar la relació entre les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat de l'eix agroalimentari del PDE, amb l'altre gran programa educatiu que ofereix l'ajuntament, l'Agenda 21 Escolar.

3- Referents teòrics

A partir d'un fenomen com són les activitats sobre l'eix alimentari agroecològic que ofereix el PDE, sorgeix la necessitat de caracteritzar el model d'Educació per a la Sostenibilitat que creiem que encaixa millor amb els nous reptes que ens planteja la crisi global que ens afecta (global perquè ningú s'escapa dels seus efectes i perquè engloba les esferes ambiental, econòmica, social i cultural). Per això ens decantem per un model socio- crític, que potenciï l'acció i la participació, on es treballi un canvi social obert a nous fenòmens, on la visió del món sigui sistèmica i on les relacions ecològiques, econòmiques, socials i culturals, es trobin en un punt central (Mogensen, Mayer, Breiting, 2007).

Pel que fa al model avaluatiu, intenta acostar-se als plantejaments oferts per la quarta generació d'avaluació (Guba i Lincoln, 1989). Es tracta d'una avaluació responsiva i constructivista, on s'arriba al consens entre les parts implicades a través d'una negociació. Aquesta quarta generació inclou les precedents (anàlisi, interpretació i judici). Per això hem intentat que el resultat final d'aquesta avaluació parteixi d'un consens entre educadors/-es, mestres i tècnics de l'ajuntament.

4- Calendari de l'avaluació

	Juny 2009	Juliol 2009	Agost 2009	Setembre 2009	Octubre 2009	Novembre 2009	Desembre 2009	Gener 2010	Febrer 2010	Marc 2010	Abril 2010	Maig 2010	Juny 2010	Juliol 2010	Agost 2010	Setembre 2010	Octubre 2010	
Prova pilot Focus Grup																		
Preparació treball de camp																		
Observació activitats																		
Fem Oli!																		
Fem Pa!																		
Fem iogurt!																		
Visitem el mercat!																		
L'hort és un món en petit																		
Focus Grup																		
Fem oli!																		
Fem Pa!																		
Fem iogurt!																		
Visitem el mercat!																		
Feed- back educadors/-es																		
Anàlisis dades																		
Elaboració de la memòria																		
Presentació de la memòria																		

5- Metodologia

Per tal de realitzar la recollida de dades, es va pensar en una tècnica que permetés reunir els diferents actors implicats en la realització de les activitats a avaluar, on s'establís una interacció mútua i que generés una negociació per arribar a un consens al voltant del que podrien ser uns criteris de qualitat d'aquestes activitats. Amb aquesta finalitat, es va decidir realitzar focus grups per a cada activitat a avaluar. El focus grup vindria a ser una trobada entre uns participants amb unes característiques comunes (educadors/-es de diferents àmbits), amb un objecte de debat comú (les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat objecte d'avaluació) i amb un moderador que es el que realitza les preguntes (Krueger, 1991).

El guió de les preguntes va del més general al més específic (Annex 1). Es comença amb unes preguntes introductòries per trencar el gel (*"Com valoreu l'activitat?"*), es segueix amb unes de transició per començar a introduir-se en el tema de debat (*"Què opineu del fet que l'activitat es realitzi en dues sessions?"*, *"Què us sembla que l'activitat potenciï un entorn pròxim a l'escola?"*), per passar a tractar específicament els punts claus que són objecte d'avaluació (continguts, currículum escolar, participació, sostenibilitat, estratègies didàctiques,...) i s'acaba amb unes preguntes finals o de conclusió (*"Com ha canviat la visió que teníeu de l'activitat després d'aquesta xerrada?"*, *"Creieu que el Focus Grup es una bona eina per a avaluar les activitats?"*).

El que en principi era una tècnica de recollida de dades, el focus grup, ha anat evolucionant a mesura que s'ha anat avançant en el treball de camp, per agafar primer l'estructura d'un espai de participació entre mestres i educadors/-es on compartir uns criteris comuns de qualitat, i arribar finalment a l'establiment d'un diàleg cogeneratiu, o sigui, unes converses on els participants examinen i reflexionen críticament sobre unes activitats compartides per poder anar col·lectivament cap a un coneixement sobre una activitat i generar un resultat futur. S'exposen dinàmiques de poder, s'examinen les creences dels participants i es consideren multitud de factors i experiències viscudes. El component crític del diàleg cogeneratiu permet que els participants comparteixin responsabilitats per examinar i crear canvis en les activitats (Roth i Tobin, 2001).

Abans d'iniciar l'avaluació de les activitats, es va portar a terme una prova pilot per veure la idoneïtat de la tècnica de recollida de dades en contextos avaluatius. Es va realitzar un focus grup amb docents universitàries, on es va avaluar un projecte d'innovació educativa que havien portat a terme els darrers dos anys. La prova va ser molt positiva i es va decidir d'utilitzar aquesta tècnica de recollida de dades en l'avaluació de les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat del PDE.

Per tal de realitzar l'avaluació, s'ha fet un focus grup per activitat seleccionada i en total se n'han efectuat cinc. S'han portat a terme al Centre Cultural Terra Dolça de Sant Cugat del Vallès, amb la novetat de que aquests focus grup s'han realitzat tot dinant, ja que el migdia era el moment del dia on més fàcilment mestres i educadors/-es es podien trobar. S'esperava, com així ha estat, que la informalitat d'un dinar i el fet de poder disposar d'un reservat al Centre Cultural, ajudés a crear un ambient agradable que es transformés en una major sinceritat dels participants. A cada focus grup hi han assistit una representació d'alguns/-es mestres de diferents escoles que han realitzat l'activitat a avaluar, els/les educadors/-es que les han realitzat, el tècnic de l'àrea de medi ambient de l'ajuntament de Sant Cugat i l'investigador com a moderador. Cal especificar que tots els docents han estat diferents a cada focus grup, que els/les educadors/-es que han participat han estat sis de diferents empreses/ entitats de serveis educatius, i que el

tècnic de l'ajuntament i el moderador han estat els mateixos en els cinc focus grup realitzats.

L'assistència a cada focus grup ha estat la següent:

- L'hort és un món en petit: tres mestres de tres escoles diferents, un educador d'Argelaga, el tècnic de l'àrea de medi ambient de l'ajuntament i el moderador.
- Fem oli!: Quatre mestres de dues escoles diferents (3 i 1), dos educadors/-es ambientals d'Argelaga, el tècnic de l'àrea de medi ambient de l'ajuntament i el moderador.
- Fem Pa!: Tres mestres de tres escoles diferents, dos educadors/-es ambientals d'Argelaga, una representant de Sabores del Mundo, el tècnic de l'àrea de medi ambient de l'ajuntament i el moderador.
- Fem iogurt!: Dos mestres de la mateixa escola, dos educadors/-es d'Argelaga, el tècnic de l'àrea de medi ambient de l'ajuntament i el moderador.
- Visitem el mercat!: 3 mestres de dues escoles diferents (2 i 1), una educadora d'Argelaga, dues educadores del Museu de Sant Cugat, el tècnic de l'àrea de medi ambient de l'ajuntament i el moderador.

La durada dels focus grup es trobava limitada perquè la majoria de cops els participants havien de tornar a la feina a la tarda, però tots s'han allargat entre una hora i una hora i quart, que és una durada correcta segons la bibliografia consultada. L'excepció ha estat el focus grup de l'activitat de "Fem iogurt!", que ha durat una mica més de dues hores, però ja tota l'activitat i la relació amb els/les docents ha estat fora del que és normal.

Cada focus grup ha estat gravat amb dues càmeres de vídeo, una de central i una altre que s'ha col·locat en un costat per tal de recollir l'angle mort que deixava la gravació de la càmera principal. També s'ha gravat l'àudio de cada focus grup amb l'ajut d'una enregistradora digital que s'ha situat al centre de la taula.

Abans de realitzar el focus grup, l'investigador ha presenciat i gravat algunes de les activitats que s'havien d'avaluar. S'han realitzat uns petits vídeos d'uns 20 segons de durada que recollien diferents aspectes com la participació dels infants, les estratègies didàctiques utilitzades i el material utilitzat, per posar uns exemples. Aquest petits vídeos s'han utilitzat en el focus grup per a introduir alguna de les preguntes i així poder acotar molt millor les respostes dels participants. Per això ha calgut disposar d'una pantalla de televisió i un reproductor de DVD, durant la realització dels diferents focus grups. Aquests petits vídeos, així com uns vídeos resum de les activitats, es troben recollits en el CD annex.

La disposició dels/ de les participants al voltant de la taula s'ha pensat de manera que els/les mestres es col·loquessin a la part central de la imatge, ja que són dels que ens interessa més la informació que proporcionen, sense deixar de tenir en compte la que generen la resta de participants. (Fig. 1).

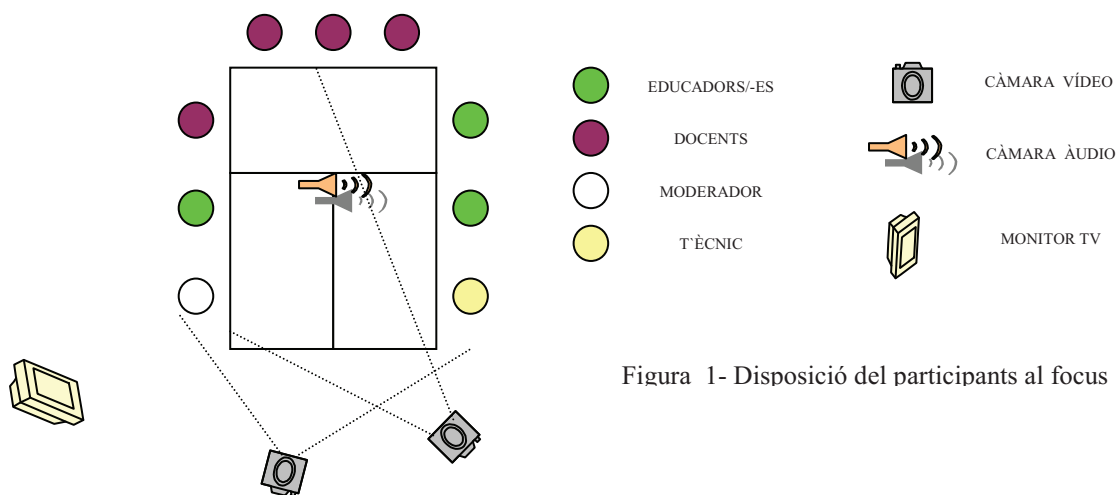

Figura 1- Disposició del participants al focus grup

Les taules s'han disposat de manera que els participants es poguessin asseure còmodament, amb suficient espai amb la persona del costat i la de davant perquè no es tapessin entre elles. També s'han orientat les taules per evitar els contrallums ocasionats per les finestres de l'edifici.

Al principi de cada focus grup s'ha passat una fitxa a cada participant amb una sèrie de preguntes on se'ls demanava informació (estudis, professió, experiència,...) per poder contextualitzar les seves respostes posteriorment (Annex 2). També s'ha elaborat un petit qüestionari de recull de les principals idees sorgides després de focus grup i que s'ha fet arribar per correu electrònic als participants al cap d'una setmana de la trobada aproximadament. No han estat unes dades que s'hagin tingut en compte en l'avaluació, degut al pobre retorn que hi ha hagut. Finalment, comentar que s'ha realitzat un quadern de camp on s'han recollit dades complementaries que podien ser interessants i que no han quedat enregistrades, tant de les activitats com dels focus grup.

6- Anàlisi de les dades:

Aquesta avaluació es troba contextualitzada en un projecte de treball global. A Sant Cugat s'ha decidit treballar educativament l'Agroecologia, a través principalment de dos programes educatius de l'ajuntament: l'Agenda 21 Escolar centrada en els horts escolars ecològics i les activitats del PDE de l'eix alimentari agroecològic, per tal d'ajudar a anar fent, a poc a poc, una transició cap a un model de menjadors escolars ecològics a les escoles del municipi.

Les noves activitats de l'eix alimentari agroecològic del PDE que són objecte d'avaluació, tracten diferents aspectes sobre l'alimentació en els diferents nivells educatius: a Educació Infantil es treballa l'hort com un sistema complex, partint d'un treball amb les llavors. A Primària es realitzen diferents activitats sobre el cicle de diferents aliments (oli, pa, iogurt) i es potencia l'entorn local del municipi (Can Monmany, Torre Negra). A Educació Secundària es realitza un taller de conservació de llavors.

A partir de les gravacions dels diferents focus grup, s'ha realitzat un buidatge de les principals aportacions que fan els seus participants. Aquestes aportacions s'han categoritzat segons la temàtica de que tractaven, per tal de facilitar-ne el posterior anàlisi. Les categories que s'han creat són les següents:

1. Funcionament: Aspectes del funcionament general de l'activitat, ja sigui l'ordre en que es realitzen les activitats o la fluïdesa o lentitud d'algunes propostes que es porten a terme.
2. Objectius i continguts: Inclou tant els objectius implícits i explícits de l'activitat, com els continguts en relació al currículum escolar i amb la sostenibilitat: la seva idoneïtat, la quantitat,... També es fa esment dels valors que transmet l'activitat.
3. Estratègies didàctiques: Les eines didàctiques que els/les educadors/-es utilitzen durant el procés d'ensenyament/ aprenentatge: com interactuen amb l'alumnat, si utilitzen una presentació o realitzen un mapa conceptual,...
4. Participació d'educadors/-es: Com actuen els/les educadors/-es en la seva tasca educativa. Si són molt actius, permeten la participació de l'alumnat,...
5. Participació de mestres: Quin paper juguen els/les docents en la dinàmica de l'activitat. Si tenen una funció més de control, participen en les explicacions, es fan càrrec d'un grup,...
6. Participació de l'alumnat: Quin és el rol de l'alumnat en l'activitat: només escolta, és dirigit, pot actuar autònomament, manipula,...
7. Participació d'altres actors: En aquesta categoria s'inclou la participació dels agents educatius externs a les activitats. Des de la grangera de la granja ecològica, a les dones de Sabores del Mundo, passant per la mestra jubilada de l'activitat de l'hort.
8. Espai: S'inclouen totes les consideracions en relació al lloc on es realitza l'activitat. Si falten infraestructures, si és un lloc idoni per a la realització de l'activitat,...
9. Temps: Es tracten temes de la temporització de les activitats, quan es el moment més idoni de realitzar-les, si una dinàmica s'ha fet molt llarga,...
10. Treball previ i posterior: En aquesta categoria tant hi trobem aspectes que fan referència a la preparació de l'activitat per part de mestres i educadors/-es, com a les reunions prèvies que mantenen, com del treball que realitzen o proposen abans i després de fer l'activitat.
11. Avaluació: En aquest apartat, es parla d'activitats de valoració que mestres i educadors/-es porten a terme conjuntament amb l'alumnat.
12. Materials i recursos: En aquesta categoria, tant es parla del material que s'utilitza, si és apropiat o si n'hi ha de suficient, com de possibles nous materials per incorporar a l'activitat. També es fa esment d'alguns recursos educatius, ja siguin activitats per fer o llocs per anar a visitar.
13. Pla de Dinamització Educativa: No es tracta d'una categoria directament relacionada amb l'activitat que s'avalua, però a les converses surten referències a d'altres activitats del PDE i per això s'han inclòs en aquest punt.
14. Altres aspectes: Vindria ser un calaix de sastre, on s'hi fan cabre d'altres reflexions que no fan referència a l'activitat que s'avalua, però que poden parlar d'altres programes educatius de l'ajuntament, com l'Agenda 21 Escolar.
15. Focus Grup: S'inclouen totes les valoracions que fan els participants en el focus grup sobre el seu funcionament i les sensacions que han experimentat pel fet de participar-hi.

Després de realitzar el buidatge dels diferents focus grup, es van elaborar unes graelles amb les diferents categories abans esmentades i amb les valoracions que hi feien docents i educadors, ja que les valoracions i propostes del tècnic de l'ajuntament es van incloure amb les dels educadors ja que en aquest cas el seu rol

era més proper a aquests pel fet d'haver-hi col·laborat en la creació de les noves activitats. També s'hi va incloure una columna amb les propostes fetes per les dues tipologies de participants al focus grup (Veure graelles a Annex CD).

Aquestes graelles van ser el document de treball que es va utilitzar en la trobada del mes de juny de 2010 quan tot el treball de camp ja s'havia efectuat. Aquesta reunió va servir per rebre el feedback dels/de les educadors/-es d'Argelaga Serveis Ambientals de tota la informació que havia sorgit en els focus grup. També hi van assistir el tècnic de l'àrea de medi ambient de l'ajuntament, la directora del projecte d'avaluació i l'investigador que havia realitzat l'avaluació, aquests dos últims, com a representants de la Universitat Autònoma de Barcelona.

7- Els resultats:

Els resultats que es presentaran tot seguit, fruit de tot aquest treball, estan organitzats en tres parts:

- Primer es mostren unes dades del nombre d'activitats realitzades durant el curs 2009-10, per tenir una visió general del funcionament de les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat del PDE.

- Tot seguit es presenten les dades corresponents a les activitats. Per cada activitat avaluada s'enumeren les valoracions que es van fer, es descriuen les propostes sorgides tant als focus grup com en la reunió per rebre el feedback dels/ de les educadors/-es i finalment s'inclou el document elaborat pels/ per les educadors/-es d'Argelaga Serveis Ambientals i l'educador ambiental de l'àrea de Medi Ambient de l'ajuntament de Sant Cugat del Vallès, on es recull com serà l'activitat de cara al curs 2010/11 i que ja inclou algunes de les propostes que han sorgit de l'avaluació. Cal destacar que en el cas de l'activitat "Fem iogurt!", s'han elaborat tres propostes segons el nivell educatiu a qui van dirigides. A l'annex 3 hi podem trobar les descripcions de les activitats tal i com es presenten a l'apartat del Pla de Dinamització Educativa de la pàgina web de l'ajuntament de Sant Cugat (www.santcugat.cat).

- Finalment s'inclou un darrer punt on es valora el funcionament del focus grup com a eina/ espai d'avaluació, amb les aportacions dels diferents participants en els focus grup realitzats.

7.1- Anàlisi de la realització d'activitats d'Educació per a la Sostenibilitat durant el curs 2009-10

Abans de realitzar l'anàlisi de les activitats avaluades, s'ha considerat oportú realitzar una valoració quantitativa del nombre de vegades que s'han portat a terme les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat del Pla de Dinamització Educativa (PDE) de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès, durant el curs 2009-10.

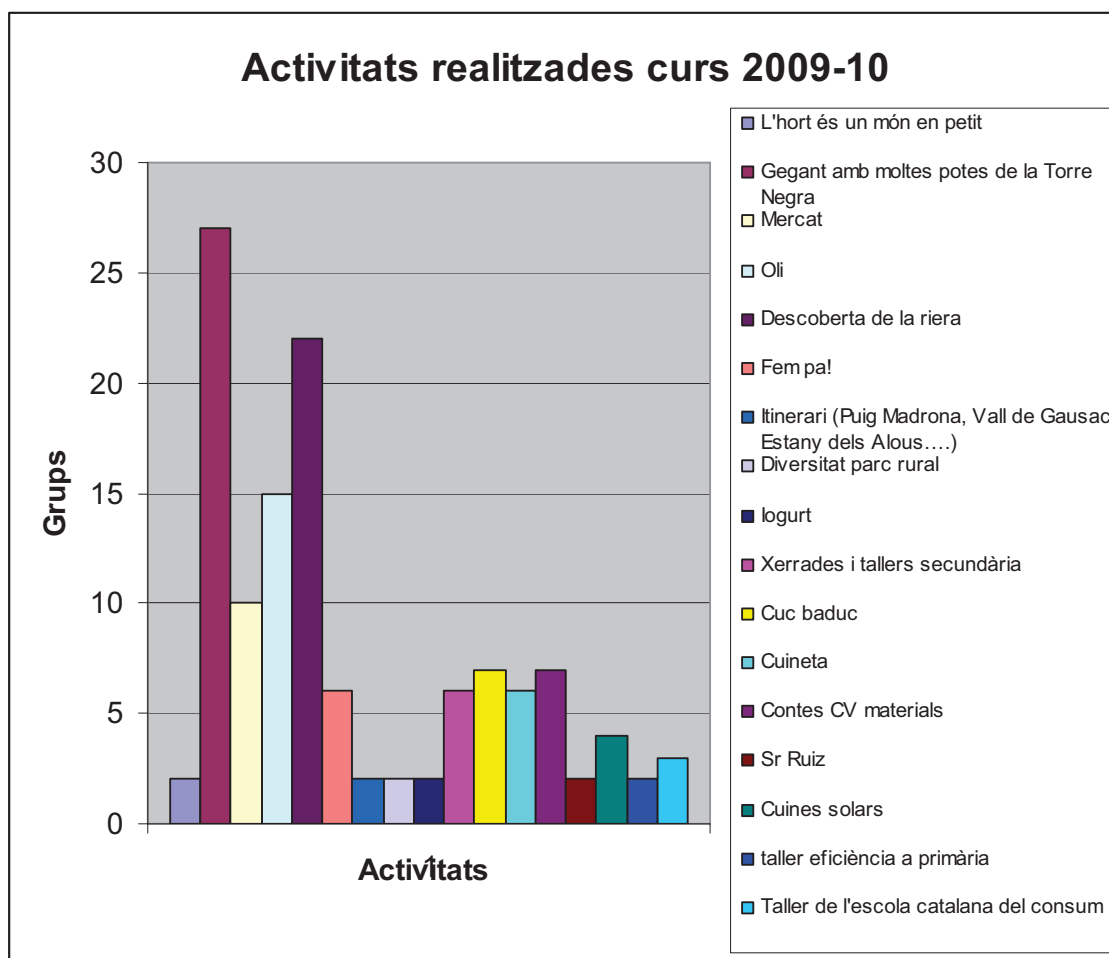
Els resultats s'han organitzat en tres grans apartats:

- Un anàlisi general de totes les activitats realitzades.
- Un anàlisi per vectors.
- I finalment, un anàlisi comparatiu de les activitats realitzades el curs 2009-10 amb una estimació pel curs 2010-11, només de les activitats avaluades en aquest treball.

7.1.1- Anàlisi general

Tal com veiem a la gràfica 1, destaquen dues activitats per sobre de la resta pel que fa a nombre de grups que les han realitzat: aquestes són “El conte del Pi d’en Xandri” adreçada a Educació Infantil i “Descoberta de la riera” per Primària, amb 27 i 22 grups respectivament, tal i com s’especifica la Taula 1.

Seguidament ens trobem amb dues de les noves activitats ofertades aquest any: “Fem Oli” amb 15 grups i “Visitem el mercat!” amb 10. La resta d’activitats es mouen en un interval d’entre 2 i 7 grups, destacant les del vector residus (“Cuc Baduc”, “Cuineta” i “Contes del Cicle de Vida dels Materials”) amb entre 6 i 7 grups cadascuna, i les xerrades i tallers per secundària amb 6 grups.

Gràfica 1- Activitats realitzades curs 2009-10

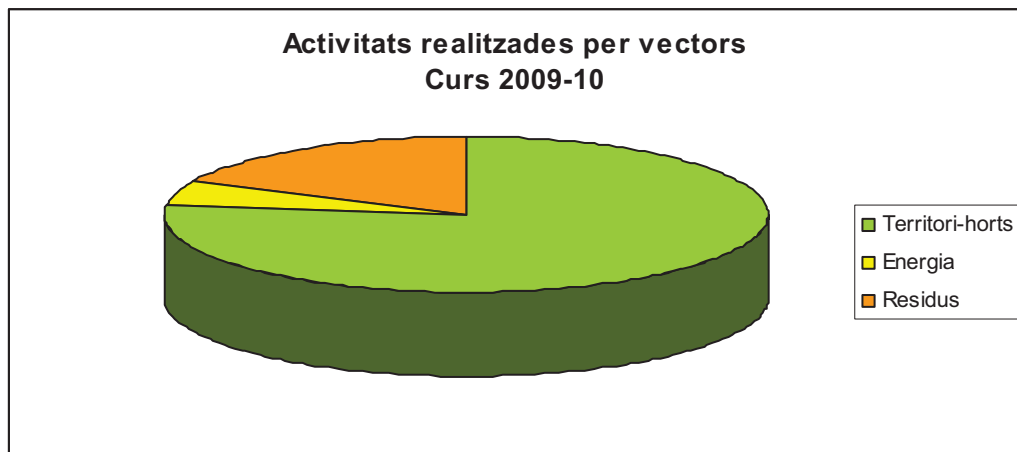
Activitats curs 2009-2010	Grups-classe
L'hort és un món en petit	2
Gegant amb moltes potes de la Torre Negra	27
Mercat	10
Oli	15
Descoberta de la riera	22
Fem pa!	6
Itinerari (Puig Madrona, Vall de Gausac, Estany dels Alous...)	2
Diversitat parc rural	2
logurt	2
Xerrades i tallers secundària	6
Cuc baduc	7

Cuineta	6
Contes CV materials	7
Sr Ruiz	2
Cuines solars	4
taller eficiència a primària	2
Taller de l'escola catalana del consum	3

Taula 1- Activitats realitzades curs 2009-10

7.1.2- *Anàlisi per vectors*

Al gràfic 2 es recullen els resultats generals de les activitats realitzades durant el curs 2009-10, però classificats per vectors. Tal i com es pot apreciar a la taula 2, hi ha un predomini de les activitats del vector Territori- Horts, que recullen l'aposta feta per l'Àrea de Medi Ambient de l'ajuntament de Sant Cugat per les activitats més lligades al territori i a l'agroecologia. Cal especificar que dins aquest vector s'agrupen activitats d'agroecologia, de sistemes naturals i de Torre Negra. A més el fet que es potenciïn aquestes activitats, juntament amb la crisi econòmica, ha fet que es limiti el nombre d'activitats ha realitzar de la resta de vectors.

Gràfic 2- Activitats realitzades per vectors 2009-10

Vectors curs 2009-10	Grups	%
Territori-horts	94	77
Energia	6	5
Residus	22	18
Total	122	100

Taula 2- Activitats realitzades per vectors 2009-10

7.1.3- *Anàlisi comparatiu de les activitats realitzades el curs 2009-10 amb una estimació pel curs 2010-11*

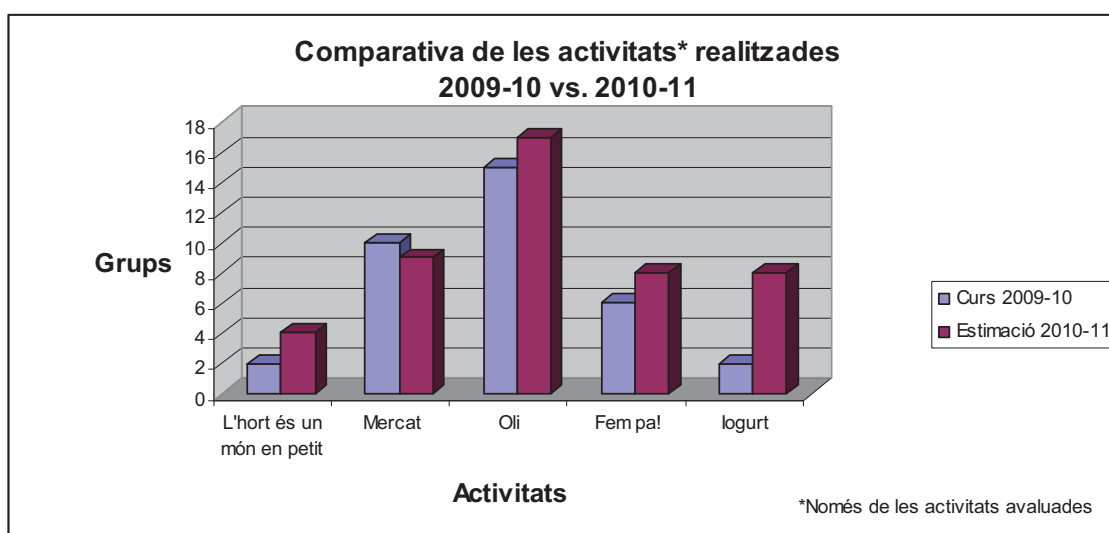
La comparativa es porta a terme entre les activitats avaluades en aquest treball ("L'hort és un món en petit", "Fem oli!", "Fem pa!", "Visitem el mercat!", "Fem iogurt!"). Per una banda es recullen les dades corresponents al curs 2009-11 i es comparen amb l'estimació de les activitats que es realitzaran el curs 2010-11 (comptant les activitats realitzades i les reservades a octubre de 2010).

Tal i com es veu a la gràfica 3, la tendència és a un augment lleuger de la realització de les activitats avaluades en aquest treball, d'un any per l'altre. Observant la Taula 3 veiem que aquesta tendència es trenca en dues activitats: mínimament en l'activitat

“Visitem el mercat!” on es passa de 10 a 9 grups i accentuadament en l’activitat de “Fem iogurt!” que puja de 2 grups el curs passat a 8 en l’actual.

	Curs 2009-10	Estimació 2010-11
L'hort és un món en petit	2	4
Mercat	10	9
Oli	15	17
Fem pa!	6	8
Iogurt	2	8

Taula 3- Comparativa de les activitats realitzades 2009-10 vs. 2010-11

Gràfic 3- Comparativa de les activitats realitzades 2009-10 vs. 2010-11

Cal esmentar que aquest increment previst en la realització d’aquestes activitats es veu frenat per la retallada en els diners destinats a subvencionar les activitats del PDE als centres educatius públics del municipi, per part de l’ajuntament, dins les mesures adoptades per fer front a la crisi econòmica que ens afecta.

7.2- Anàlisi de les activitats avaluades

L’anàlisi de les cinc activitats avaluades s’organitza de la següent manera:

- Activitat 1: L’hort és un món en petit
 - La descripció
 - Les valoracions
 - Les propostes
 - L’hort és un món en petit- Dossier pel mestre 2010-11
- Activitat 2: Fem oli!
 - La descripció
 - Les valoracions
 - Les propostes
 - Anem a collir olives!- Dossier pel mestre 2010-11
- Activitat 3: Fem Pa!
 - La descripció
 - Les valoracions
 - Les propostes

- Fem pa!- Dossier pel mestre 2010-11
- Activitat 4: Visitem el mercat!
 - La descripció
 - Les valoracions
 - Les propostes
 - Visitem el mercat!- Dossier pel mestre 2010-11
- Activitat 5: Fem iogurt!
 - La descripció
 - Les valoracions
 - Les propostes
 - Fem iogurt!- Dossier pel mestre 2010-11
 - El model alimentari ecològic i industrial- Dossier pel mestre 2010-11
 - Microbiologia en acció- Dossier pel mestre 2010-11

ACTIVITAT 1:
“L’hort és un món en petit”
LA DESCRIPCIÓ

Nom de l'activitat: L'hort és un món en petit

Nivell educatiu: Segon Cicle d'Educació Infantil (P3-4-5)

Localització: 1a sessió (matí): Exterior- Horts Turó Can Mates o l'hort de l'escola.
2a sessió (tarda): Interior- escola.

Educadors/-es: 1 (Argelaga). Cal comptar també amb l'avi o la mestra jubilada o el treballador de l'ajuntament que introdueixen l'activitat.

Durada: Matí: 1h. 30 min. (aproximadament)

Tarda: 1h. 15 min. (aproximadament)

RESUM

Pel matí es visita un hort de Sant Cugat (Turó Can Mates) o el de la pròpia escola. A l'hort es parla amb algunes de les persones que hi treballen (un avi, una mestra jubilada o un treballador de l'ajuntament), per tal de conèixer que hi fan. Tot seguit s'explica un conte sobre una llavor que també serveix per conèixer els diferents éssers vius que es poden trobar en l'hort i de les relacions que s'estableixen entre ells i amb el seu entorn. Finalment es realitzen algunes de les tasques que es fan a l'hort (llaurar, treure males herbes,...). Per la tarda, a l'escola, es realitza una activitat de descoberta de la diversitat de llavors que es relaciona amb el conte explicat pel matí.

ACTIVITAT 1:
“L’hort és un món en petit”
LES VALORACIONS

VALORACIONS FOCUS GRUP

1- ACTIVITAT: L'hort és un món en petit!

RESUM

Activitat ben valorada, sobretot pel fet de tenir dues sessions i per ser molt vivencial, de fer coses per part de l'alumnat. Es parla d'uns continguts que parteixen de l'hort i de la seva complexitat, que estan adaptats a l'edat dels infants, però potser que volen abarcar masses temes. També es valora molt bé la combinació de conte més experimentació a l'hort i la tasca dels/de les educadors/-es i sobretot de la mestra jubilada que fa la introducció de la visita a l'hort. Els mestres juguen un paper de referents pels infants, tant a nivell de control, com de recordatori d'aspectes treballats a classe. Finalment, es valora molt el fet de veure un hort contextualitzat, encara que no es descarti l'hort de l'escola com a escenari de treball.

1.1- FUNCIONAMENT

1.1.1- Mestres: Valoració positiva, activitat propera, curta, amb molt de contingut, en que dues sessions donava continuïtat.

1.1.2- Educadors/-es: Valoració positiva. Activitat adequada, creuen que connectava amb la gent de fora, era molt emocional. Creuen que la segona sessió actua com a reforç.

1.2- OBJECTIUS I CONTINGUT

1.2.1- Mestres: Activitat entenedora, amb objectius clars i propers. Molts continguts, però adaptats segons el nivell dels alumnes.

1.2.2- Educadors/-es: Al principi objectius molt grans, es van anar adaptant al nivell dels alumnes. Es treballaven molt els sentits i la dimensió màgica. Els processos vius de l'hort com a nexa d'unió de l'alimentació i l'agricultura. El conte com eina per parlar de la complexitat de l'hort, de la diversitat de llavors, dels diferents animals que s'hi poden trobar,... Tot i així, remarquen que els continguts van lligats amb el que es troben a l'hort.

1.3- ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

1.3.1- Mestres: Valoren el treball en grups petits, l'observació d'animals com a arrodoniment del conte i comenten que les cantarelles i les consignes són el que els hi queda amb els nens d'aquesta edat.

1.3.2- Educadors/-es: Comenten que s'han d'adaptar a noves maneres de fer. Creuen que hi ha d'haver molta interacció dins i fora de l'hort, tocant les llavors, veient la diversitat de formes i mides. Veuen l'activitat com a molt vivencial.

1.4- PARTICIPACIÓ D'EDUCADORS/-ES

1.4.1- Mestres: Valoració positiva, amb molta il·lusió, s'adaptaven a l'edat dels alumnes, sabien captar a on havien de posar l'atenció. Hi havia bona sintonia amb les mestres.

1.4.2- Educadors/-es: Es van veure amb un paper d'intermediaris durant la intervenció de la Pilar (mestra jubilada que feia la rebuda dels nens a l'hort) i

valoren que els faltava la capacitat d'escenificar el conte. Intentaven no excedir-se en les explicacions i preguntaven als infants per tal de fomentar el diàleg. En general, veuen que han de saber fer de tot i que les mestres són un gran recurs per aprendre'n.

1.5- PARTICIPACIÓ DE MESTRES

1.5.1- Mestres: Pensen que han d'adaptar-se i aprendre'n dels altres. Tenien una tasca passiva a l'activitat, però que havien d'estar pels/ per les nens/-es, ja que eren un referent per a ells i elles.

1.5.2- Educadors/-es: Valoren que són importants perquè ajuden a gestionar el grup, captar l'atenció i recordar continguts que s'han treballat.

1.6- PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT:

1.6.1- Mestres: Opinen que fan un treball d'integració a l'hora d'assolir un aprenentatge; pel matí veuen les eines i per la tarda les dibuixen. Consideren que viuen molt la visita a l'hort, aprenen a moure-s'hi. La continuació de l'activitat els permet participar més. Estan acostumats a que els continguts els hi entrin per la vista: ús d'imatges.

1.6.2- Educadors/-es: Valoren la interacció educadors- alumnes com a fonamental.

1.7- PARTICIPACIÓ D'ALTRES ACTORS

1.7.1- Mestres: Valoren molt positivament la participació de la Pilar, la van veure com a una col·laboració molt interessant, amb recursos per adaptar-se a totes les edats.

1.7.2- Educadors/-es: Es valora positivament els recursos que venen del poble, tant de la Pilar com l'Antonio, en cara que aquest d'una manera diferent. Creuen que la Pilar va ser un puntal a l'activitat, ho portava tot molt ben preparat, va estar molt implicada tots els dies.

1.8- ESPAI

1.8.1- Mestres: Veuen interessant tant veure l'hort de la seva escola, com els de Can Mates.

1.8.2- Educadors/-es: Valoren l'hort com un bon espai de participació. Els punts forts dels horts a Can Mates: era un lloc bo, amb taules grans, a mà i amb poca gent. Amb disponibilitat de lavabos. L'hort de l'escola també es considera un bon espai.

1.9- TREBALL PREVI I POSTERIOR

1.9.1- Mestres: Valoren que hi hagi un acompanyament, un treball previ i posterior.

1.10- MATERIALS/ RECURSOS

1.10.1- Mestres: Comenten que tenen l'assessorament de com s'hauria de fer un hort, per part de l'Agenda 21 Escolar de Barcelona.

1.10.2- Educadors/-es: Descriuen les eines que porten per treballar a l'hort, amb les mides adaptades als infants.

1.11- PDE

1.11.1- Mestres: Voldrien potenciar el treball amb llavors a l'hivern, fer un banc de llavors, com guardar-les, que fossin autòctones,...

1.11.2- Educadors/-es: Comenten la gran demanda d'activitats d'infantil que hi ha. Valoren que el programa educatiu (el PDE) sigui viu, no es limiti a una oferta i prou, sinó que s'intenta que lligui amb d'altres programes educatius de l'ajuntament, com l'Agenda 21 Escolar,

1.12- ALTRES ASPECTES

1.12.1- Mestres: Valoren el fet de fer un referèndum sobre l'estructura de l'hort, encara que sigui complicat, però que afavoreix la participació.

1.12.2- Educadors/-es: Valoren el paper de l'ajuntament, el qual incentiva una major continuïtat en l'empresa que realitza les activitats, en permet veure'n els efectes i que no es converteixi en un treball sobre l'oferta i la demanda.

1.13- FOCUS GRUP

1.13.1- Mestres: Valoració positiva. Trobada agradable i distesa que permet un major coneixement dels altres agents educatius.

1.13.2- Educadors/-es: Es mostra com una bona fórmula.

ACTIVITAT 1:
“L’hort és un món en petit”
LES PROPOSTES

PROPOSTES FOCUS GRUP

1- ACTIVITAT: L'hort és un món en petit!

RESUM

Triar l'emplaçament de l'activitat segons les necessitats de l'activitat, reduir-ne els continguts i donar-li un toc més imaginatiu. També incorporar la figura d'un pagès que introdueixi l'activitat i fer més vivencials les tasques a l'hort. Finalment, aquesta activitat podria ser una bona porta d'entrada de les escoles concertades al món dels horts ecològics escolars.

1.1 FUNCIONAMENT

- Recomanar aquesta activitat als centres educatius que han de començar l'hort a l'escola. Pels que ja el tenen, els hi pot servir per aprofundir.
- Tornar-ho a fer quan els de P-3 que l'han realitzat, facin P-5.
- En funció de la demanda de les escoles per realitzar l'activitat, buscar la solució més òptima per triar el lloc on realitzar-la (Can Mates, Torre Negra, l'hort de l'escola,...)

1.2 OBJECTIUS I CONTINGUT

- Reduir continguts i adequar-los més cap a una dimensió imaginativa, que no sigui tan teòric.

1.3 ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

- Adaptar el conte a les edats dels infants.
- Buscar alguna dinàmica que substitueixi la presència del referent inicial. Podria ser un dels/de les educadors/-es es disfressés de pagès del segle passat o d'avi.
- Introduir una activitat de terrejar. Caldria buscar un espai a l'hort on es pogués realitzar.

1.4 PARTICIPACIÓ D'EDUCADORS/-ES

- Incorporar aspectes de la intervenció de la Pilar (mestra jubilada) a la tasca dels/de les educadors/-es.
- Adaptar-se als coneixements dels infants.

1.5 PARTICIPACIÓ DE MESTRES

- Potenciar els moments de l'activitat a l'hort on les mestres poden participar recordant aspectes treballats prèviament a l'escola.

1.6 PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT

- Incrementar les estones de participació activa dels infants a l'hort.

1.7 PARTICIPACIÓ D'ALTRES ACTORS

- Fer un acompanyament per veure com treballa la Pilar.

- Trobar un referent que substitueixi a la Pilar en el cas de que no continuï. Hauria de ser una figura que connectés amb la gent que treballa als horts. Es podria buscar algun conegut, com un avi o un parent dels/de les mestres.

1.8 ESPAI

- Augmentar l'espai de treball a l'hort de Can Mates. Negociar amb el grup amb qui comparteixen l'espai o amb l'Antonio el treballador de l'ajuntament.
- Proposar l'hort de Can Monmany com a emplaçament alternatiu. Caldria que l'escola es pagués l'autocar i serien necessàries eines petites pels infants.
- Donar l'opció d'anar a veure un hort contextualitzat (el del Turó Can Mates), a P-5 o en escoles que no tenen hort. Sinó, es pot triar d'anar a veure l'hort de l'escola, si el tenen en marxa.

1.9 TEMPS

- Potenciar el temps de treball a l'hort, per tal d'aprofundir en l'experiència vivencial de realitzar les tasques de manteniment de l'hort.

1.10 TREBALL PREVI I POSTERIOR

- En la preparació de l'activitat, incorporar la intervenció de la Pilar amb els/ les educadors/-es.

1.11 AVALUACIÓ

- Realitzar una petita valoració oral del que els hi ha agradat més i el que menys als infants, després de realitzar l'activitat.

1.12 MATERIALS/ RECURSOS

- Potenciar l'hort de Can Mates com a recurs per veure un hort ja engegat.
- Utilitzar les llavors manipulades durant el taller de la tarda per plantar-les a l'hort de l'escola.

1.13 PDE

- Potenciar aquesta activitat entre les escoles concertades del municipi com a estratègia per introduir els horts ecològics en aquests centres educatius.

1.14 ALTRES ASPECTES

- Crear per part de l'ajuntament, la figura d'educador ambiental permanent a les escoles.
- Proposar de realitzar un cicle de tallers de contacontes de temàtica ambiental. Es podria organitzar amb les educadores del Museu de Sant Cugat o les educadores ambientals d'hort o la biblioteca del municipi. Hauria de ser d'una periodicitat puntual (2-3 vegades a l'any).

1.15 FOCUS GRUP

- Augmentar la participació, per assolir una major diversitat d'opinions.

ACTIVITAT 1:
“L’hort és un món en petit”
Dossier pel mestre 2010-11

L'HORT ÉS UN MÓN EN PETIT!

Dossier de l'activitat

Descripció

Adreçat a educació infantil.

Es tracta d'una visita a un hort de Sant Cugat, sigui el de l'escola o un altre. Observant l'hort aprendrem qui, com i perquè treballa a l'hort. Començarem un conte amb el que ens introduïrem en el funcionament de l'hort, amb la vida sota la terra i sobre la terra. Aquest conte ens aportarà un misteri al voltant d'una llavor que haurem de descobrir. Però això ho resoldrem ja a classe en la segona sessió.

La segona sessió de l'activitat, a classe, es planteja com una dinàmica en la que descobrirem quina llavor és i organitzarem el final del conte amb la construcció d'un hort.

Objectiu

Començarem a entendre l'hort com un sistema (com un món en petit, un lloc on passen coses) i el fet que el seu futur no està determinat de manera fixa, sinó que hi ha moltes possibilitats.

Continguts

L'hort és un espai on conflueix la tecnologia (eines, maneres tècniques de fer la feina, sistemes de reg, instal·lacions solars a vegades...), l'ecologia (relacions entre els éssers vius dins de l'hort, entre l'hort i l'entorn, i amb els elements no vius també), l'economia (el preu de la terra, del que hom hi posa, el que ens proporciona) i els aspectes culturals i socials (la propietat de la terra, qui hi treballa, les condicions de treball). Aquesta visió és la que proposa l'agroecologia.

L'hort està format per elements molt diversos, com nosaltres mateixos, les plantes que cultivem, els animals, el sol, l'aigua... i entre ells existeixen relacions que fan que sigui possible l'obtenció de plantes i fruits per part de qui cultiva. Els cicles són molt presents en l'hort i per tant el pas del temps provoca una evolució molt clara. Aquest petit món es relaciona amb altres móns igualment complexos: l'escola, la ciutat, l'entorn natural...

Les llavors són un dels elements emblemàtics d'aquest espai i de les seves relacions. És el resultat de milers d'anys d'evolució, selecció i millora per part de la humanitat i és l'inici i el final del cicle vital de la planta.

Cada tipus de llavor és d'una planta diferent i per tant, encara que el fet de la sembra sigui similar, el cicle posterior pot ser molt diferent. Però com es desenvolupi l'hort a partir de la sembra d'una llavor no està determinat només pel tipus de llavor, sinó per infinitat d'altres factors: malalties, tecnologia, propòsits de qui treballa l'hort, l'atzar, la

interacció amb el clima... Tots ens permeten entendre una mica les interaccions que es donen en el sistema hort, però ens fan el futur indeterminat.

Les llavors no són les parts més conegudes de les plantes, normalment. Fins i tot són difícilment recognoscibles, tot sovint. En molts casos podem fer la hipòtesi de que una llavor pertany a determinada espècie, i tenim la possibilitat de provar-la fent que creixi. Però la forma d'algunes llavors permeten determinar-ne l'espècie. Això és obvi precisament en algunes espècies hortícoles, com els pèsols o les mongetes.

L'elecció de la llavor, de la varietat concreta que hom hi posa a l'hort és molt important: es recull una història (qui la va fer arribar als nostres dies, qui l'ha dut fins les nostres mans) i es fa una elecció de futur (necessitarà molta aigua? Afavorim els transgènics? Recuperarem una varietat en extinció?).

Desenvolupament i dinàmica (cicle d'aprenentatge)

- Presentació i idees prèvies, models inicials (20 minuts)

Arribem a prop de l'hort i seiem en rotllana en algun lloc. Allà farem la fase d'idees prèvies. També es pot fer a classe, però llavors sense educadors/es o bé abans d'agafar l'autocar cap a l'hort.

Ens preguntem:

- Qui treballa a l'hort?
- Què fa? Com treballa? Amb mímica, farem algunes feines que es fan als horts.
- I per què treballa a l'hort?
- Qui hi viu a l'hort? Ho diuen primer lliurement. Els durem a l'hort.

- Introducció de continguts (50 minuts)

Arribem a l'hort. Presentació per part d'algú (5 minuts):

- Un/a nen/a gran de l'escola
- l'educador/a de l'hort
- el/la mestre

Com treballem aquí? Es fan les mímiques fetes abans. "I què li falta a aquest?" li falta l'eina. Li falta la terra, li falta la planta o la regadora. I de quin lloc agafem l'aigua? I el moviment continua i es va fent més extens, fins anar unint diverses mímiques fetes amb la realitat de l'hort i muntar un quadre en moviment de les feines de l'hort. (15 minuts). Cal fer fotos.

Preguntem a qui presenta l'hort que *per què fa la seva feina*. Parlem sobre quines idees coincideixen amb el que havíem dit i quines en faltarien (no cal escriure-les) (5 minuts).

I qui hi viu aquí? Hi ha diversos dibuixos i els han de posar en el seu lloc corresponent (5 minuts):

- el cuc de terra: viu sota la terra

- la planta: viu amb les arrels sota la terra i la resta a sobre (pot haver més d'una planta, en funció del moment de l'hort)
- el/la nena pagesa: viu a casa seva, fora de l'hort, i ve a treballar
- l'eruga de papallona: viu sota les fulles, i se les menja
- l'ocell: viu als arbres de l'entorn, i es menja les erugues i cucs
- la formiga: viu a un forat al terra i menja trocets de fulles
- l'herba que surt espontàniament: viu al voltant de l'hort i aprofita l'aigua i la terra

S'explica el conte (20 minuts): el conte integra els elements, les feines, qui hi treballa, els perquè... i sorgeix el misteri d'una llavor que no sabem quina és. Podríem provar de saber quina és aquesta llavor i com quadra amb el conte?

S'ofereix als nens i nenes la possibilitat d'endur-se-la a classe per esbrinar quina llavor és.

Segona sessió:

- Estructuració de continguts (60 minuts) a classe

Per començar farem un repàs de la primera activitat: què vam veure a l'hort, quines feines s'hi feien, quines coses ens van agradar més i quines menys. Aleshores recordarem el final del conte i els personatges que hi sortien, i l'aparició de la misteriosa llavor.

Provarem de resoldre quina era la llavor misteriosa que ens van donar en la visita. Per fer-ho, l'educador treu les llavors que corresponen a diverses plantes.

- fesol
- cigró
- mongeta
- enciam
- carbassa
- tomàquet
- blat de moro
- ...

Es juga una mica amb les llavors i ens plantegem com seran. La dinàmica del joc és molt senzilla: organitzats en 5 grups cada grup disposa d'un grapat de llavors i les ha de separar per tipus: formes, colors, textures.

Es planteja quina era la llavor misteriosa. Poden comparar amb les que han classificat i decidir a quina s'assembla (10 minuts) i plantejar-se quin experiment els podria servir per comprovar si és aquesta llavor. Per descobrir-ho, caldrà que fem l'experiment de plantar la misteriosa llavor.

Per plantar-la seguirem organitzats de la mateixa manera. Cada grup disposarà d'un recipient, una mica de terra i la llavor misteriosa, i després d'una petita explicació, relacionada amb el conte de la primera sessió, es procedirà a fer la sembra.

- Aplicació de continguts (20 minuts)

Si tenim temps, per veure l'efecte de la nostra acció, podem fer l'experiment de buscar la llavor d'una planta plantada? Agafem un test amb una planta i el desfem per trobar la llavor, que ja no existirà, però hi haurà les arrels i algun vestigi de les llavors.

Material

Primera sessió:

- Dibuixos de personatges de l'hort (del conte)
- Material de l'hort.
- Una llavor misteriosa.

Segona sessió:

- 7-8 tipus de llavors diferents + llavor misteriosa
- Safates per classificar les llavors
- Material per la sembra (el proporciona l'escola): cinc recipient (envasos reciclats o el material que es desitgi) i terra per omplir-los.
- Test(os) amb planta(es) crescuda(es) i arrelada(es) si es desitja fer l'experiment “d'obrir” una planta i buscar-ne la llavor original.

Propostes per un treball posterior:

- I si volem plantar una altra llavor en una bossa petita? Les llavors es planten i s'observen al llarg del temps. Es poden fer representacions del futur esperat de la planta, per comparar-la amb la realitat, i provar de representar les qüestions ecològiques, tecnològiques, econòmiques i socio-culturals que s'hi donen. Es pot comparar amb vídeos com aquests que es troben a Internet:

<http://es.youtube.com/watch?v=3Qw4b2dXBwk&NR=1>

<http://es.youtube.com/watch?v=d26AhcKeEbE>

<http://es.youtube.com/watch?v=W-FO8tZQGfk&feature=related>

http://es.youtube.com/watch?v=fJH2Rb_GfnM&feature=related

<http://es.youtube.com/watch?v=3nRVZPJdXOo&feature=related>

<http://es.youtube.com/watch?v=G69zSDS7iRQ&feature=related>

<http://es.youtube.com/watch?v=T1AqN3E04Ho&feature=related>

- I si muntem un hort en petit a l'aula? Es poden posar primer unes pedres, després la terra... seguint l'esquema que ja coneixem per la visita a l'hort.
- Una tercera opció és l'hort al pati de l'escola.

Aquestes plantacions ens permetran fer el seguiment del desenvolupament de les plantes, de les feines que cal fer i les eines que cal fer servir... Poden avançar-nos amb dibuixos al que esperem que passi. Això ens pot permetre continuar jugant a fer hipòtesis sobre el futur.

**ACTIVITAT 2:
“Fem oli!”
LA DESCRIPCIÓ**

Nom de l'activitat: Fem oli! Coneguem el cicle de transformació dels aliments

Nivell educatiu: Cicle Inicial d'Educació Primària (2n)

Localització: 1a sessió (matí): Exterior- Masia Can Monmany.
2a sessió (tarda): Interior- escola.

Educadors/-es: 2 (Argelaga)

Durada: Matí: 3 hores (aproximadament)
Tarda: 2 hores

Desplaçament: Fins a la masia de Can Monmany amb autocar.

RESUM

L'activitat es realitza en dues sessions: una primera a la masia de Can Monmany situada a la zona de Valldoreix, on s'explica la seva història i on s'efectua la recollida de les olives. Primer de tot, els/les educadors/-es, expliquen com són les eines que utilitzaran i com serà la feina que portaran a terme. Tot seguit es realitza la recollida d'olives on cada grup es fa càrrec d'una olivera. A la segona part del matí, es realitza una gimcana pels voltants de la masia amb els mateixos grups que a la recollida d'olives. Es fan quatre proves que estan relacionades amb la vida a la masia i tot el que l'envolta: l'hort i la temporalitat dels aliments de consum quotidià, la reconquesta del bosc sobre els camps de cultiu abandonats a partir de jugar a fet i amagar, l'activitat sobre l'ametlla com a exemple d'un altre aprofitament agrícola de la masia i la recerca de rastres d'animals, per tal de descobrir la relació entre la fauna salvatge i la masia.

A la segona sessió es realitza el taller de fer oli. Primer de tot, treballant en petits grups, es trien les olives més madures entre les que s'han recollit pel matí. Tot seguit es trituren amb l'ajuda d'uns morters, després d'extreure'n el pinyol. Alguns grups experimenten amb olives verdes i negres comprades a la botiga i d'altres amb les que s'han recol·lectat. Després de triturar-les i d'afegir-hi una mica d'aigua, es recull el líquid resultant en uns pots de plàstic i es deixen reposar. Llavors s'aprofita per explicar el procés industrial d'elaboració de l'oli per veure'n les diferències amb el que han fet ells i elles pel matí. També es realitza un tast de l'oli obtingut de la collita de les olives de l'any anterior a Can Monmany. Cada nen/-a menja da una torrada sucada amb aquest oli. Tot seguit es mostra la diversitat d'olis que existeixen (d'oliva, de gira-sol, d'ametlla,...) i els seus usos associats. Per exemplificar-ho, es reparteix oli d'ametlla entre els infants perquè, per parelles, es facin massatges relaxants. Finalment només queda veure les gotes d'oli que apareixen surant a la superfície del líquid dels pots de plàstic que han deixat reposant.

ACTIVITAT 2:
“Fem oli!”
LES VALORACIONS

VALORACIONS FOCUS GRUP

2- ACTIVITAT: Fem Oli!

RESUM

Valoració positiva del funcionament, així com d'algunes de les activitats que es realitzen: la recollida d'olives, la gimcana i el tast, encara que les expectatives de fer oli no es van correspondre amb el resultat final. Hi ha la percepció de que hi han molts continguts, dels quals els/es mestres n'aprofiten els relacionats amb les plantes i amb els cicles dels aliments. Pels/per les educadors/-es, potser els temes històrics es passen una mica per alt. Es valora el paper d'aquests/-es últims/-es gestionant l'activitat i les explicacions que realitzen, de la implicació de mestres en el desenvolupament de l'activitat i pel que fa als/a les nens/-es, els/les veuen molt autònoms/-es en algunes fases de l'activitat, on es manipula molt. També es valora positivament l'espai, la masia de Can Monmany, per la seva connexió amb el territori i per ser un indret desconegut però a tocar de Sant Cugat. Un aspecte millorable es tot el tema de lavabos i fonts, i tant els/les mestres com els/les educadors/-es es mostren satisfets en que l'activitat es faci en dues sessions el mateix dia, però que pel matí la planificació és molt més densa i algunes coses no es poden fer. A nivell del treball previ realitzat, es pensa que es podrien enviar algunes propostes, tot i que les/els mestres van preparar l'activitat per la seva banda. El material utilitzat en l'activitat, tant el de la recollida de les olives, com el del taller d'elaboració d'oli, és valorat amb nota alta, tant per la seva novetat pels/per a les nens/-es, com perquè se'n disposava en quantitat suficient per permetre un funcionament fluid de l'activitat.

2.1- FUNCIONAMENT

2.1.1- Mestres: Valoren el funcionament molt positivament. Consideren que va agradar molt a nens. Sobretot la recollida d'olives, la gimcana i el tast. Creuen que és una activitat molt participativa, ben estructurada i que no es fa pesada. Alguns punts a millorar serien el fet de que surt molt poc oli després de tot el procés i que en algunes de les proves de la gimcana no sabien ben bé què s'hi anava a fer.

2.1.2- Educadors/-es: Valoració positiva, molt interessant pel municipi. Creuen que es va pautar molt tota l'activitat i que la participació també va ser molt bona. Opinen que els resultats compten i que les expectatives són més i que per tant es podria canviar el nom de l'activitat, ja que no és el mateix fer oli que anar a collir olives. Com a punts millorables, consideren que no es va fer una posada en comú després de la gimcana, per falta de temps, tot i estar programada i que per la tarda no es donava temps a la reflexió de l'alumnat.

2.2- OBJECTIUS I CONTINGUT

2.2.1- Mestres: Comenten que hi ha molts continguts i que alguns no s'entenen. Expliquen que van lligar l'activitat amb el tema de les plantes i els cicles de diferents aliments.

2.2.2- Educadors/-es: Valoren que s'intenti abarcar bastant: els cultius a la masia, l'oli, l'abandonament de cultius,..., però que els aspectes històrics no queden prou lligats. Donen importància al fet transformador de l'aliment per part de l'alumnat i que se'ls hi apropi el territori.

2.3- ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

2.3.1- Mestres: Valoren positivament les explicacions dels educadors, veuen tot el procés de fer l'oli de manera molt procedimental i pensen que el mètode d'obtenir oli es podria millorar, per obtenir un major resultat.

2.3.2- Educadors/-es: Valoren el fet d'anar incorporant millores a les activitats a mesura de que les anaven realitzant. També pensen que el procés d'obtenció de l'oli seria millorable pel que fa als resultats. Valoren positivament la descoberta de l'espai i creuen que a la gimcana les proves estan una mica disperses.

2.4- PARTICIPACIÓ D'EDUCADORS/-ES

2.4.1- Mestres: Valoren molt positivament la seva tasca, sobretot en les explicacions. Creuen que és important que hi hagin dos educadors a l'activitat de la tarda.

2.4.2- Educadors/-es: Valoren la seva tasca portant el grup.

2.5- PARTICIPACIÓ DE MESTRES

2.5.1- Mestres: Valoren positivament la seva participació a l'activitat. Creuen que han de saber anticipadament el que es farà els hagués agradat veure les altres proves de la gimcana.

2.5.2- Educadors/-es: Valoren la participació activa dels/ de les mestres.

2.6- PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT:

2.6.1- Mestres: La valoració que en fan és positiva: relacionen el lloc amb el seu passat, aprenen a fer oli, coneixen la diversitat d'olis,... Opinen que els hi va agradar fer el tast i la gimcana, encara que pensen que no van relacionar les proves amb el fil conductor de la masia. També valoren molt l'autonomia dels nens en aquesta activitat.

2.6.2- Educadors/-es: Parlen de les expectatives que tenien els infants de que sortiria més oli, de que l'activitat de buscar rastres de la gimcana ja estava planificada que fos autodidacta, així com que en les altres proves, els/les nens/-es no participessin d'una manera tan activa.

2.7- PARTICIPACIÓ D'ALTRES ACTORS

2.7.1- Mestres:

2.7.2- Educadors/-es:

2.8- ESPAI

2.8.1- Mestres: Valoració positiva del lloc, com a entorn proper als infants, tot i que hi van trobar a faltar alguna font.

2.8.2- Educadors/-es: En valoren la connexió amb un entorn proper poc conegut, tot i els problemes d'infraestructures que presenta (lavabos, font,...).

2.9- TEMPS

2.9.1- Mestres: Valoren positivament que es facin dues sessions en un mateix dia.

2.9.2- Educadors/-es: Parlen de la complexitat de programar activitats lligades a la temporalitat que marca el camp. Ha de ser en el temps just, ni massa abans (poc producte), ni

massa després (massa fred). Valoren la possibilitat de fer l'activitat a la vinya, ja que el curs que ve comença una setmana abans.

2.10- TREBALL PREVI I POSTERIOR

2.10.1- Mestres: El treball que fan com a prèvia, de fer un conte i explicar l'olivera com a arbre, el consideren suficient. Valoren que en el treball posterior queda més lligada la cohesió de les proves de la gimcana, ja que es treballa tot el que es va fer: l'olivera, l'oli,... Expliquen que els dossiers d'activitats prèvies i posteriors, els hi serveixen com a ajuda a l'hora de plantejar activitats. En relació a la reunió prèvia, valoren millor el contacte directe amb l'educadora, que no pas per mitjà de la cap d'estudis.

2.10.2- Educadors/-es: Expliquen que com a informació prèvia, només van enviar la fitxa de descripció de l'activitat. Pensen que a l'explicació prèvia s'intenta explicar als mestres el lligam entre les activitats de la gimcana i la masia. Valoren les reunions prèvies que es fan amb la cap d'estudis com a millorables, ja que s'han trobat amb alguna informació que no ha arribat a les mestres que han fet l'activitat.

2.11- AVALUACIÓ

2.11.1- Mestres: Opinen que a la valoració escrita que fan per l'ajuntament no poden comentar-hi els detalls. Expliquen que intenten transmetre el que els hi ha semblat l'activitat a l'educadora, al final de la mateixa.

2.11.2- Educadors/-es:

2.12- MATERIALS/ RECURSOS

2.12.1- Mestres: Valoren positivament que es faci un material de treball pel mestre, així com el suficient nombre d'eines per a fer la recollida de les olives que va permetre que fos una tasca amb un funcionament fluid.

2.12.2- Educadors/-es: Sorpresos per com va anar l'ús del material. Molt satisfets. Comenten que les explicacions de les proves de la gimcana les tenen per escrit.

2.13- PDE

2.13.1- Mestres:

2.13.2- Educadors/-es: Valoren com a factible el fet de realitzar una activitat de la verema a Can Monmany.

2.14- ALTRES ASPECTES

2.14.1- Mestres:

2.14.2- Educadors/-es:

2.15- FOCUS GRUP

2.15.1- Mestres: Valoren positivament veure les visions d'una mateixa activitat per part d'altra gent.

2.15.2- Educadors/-es: Valoren molt favorablement el fet de rebre el feedback dels mestres sobre l'activitat. Donen importància al fet de que puguin fer una valoració sense presses, des de la distància temporal i donant importància a l'opinió de l'alumnat.

ACTIVITAT 2:
“Fem oli!”
LES PROPOSTES

PROPOSTES FOCUS GRUP

2- ACTIVITAT:Fem Oli!

RESUM

Primer de tot, seria interessant retocar el nom de l'activitat per tal de que descrivís ben bé el que s'hi realitza i es podria introduir una activitat de macerar olives que complementés o substituís l'elaboració de l'oli. Pel que fa als continguts, es podrien tractar més àmpliament els aspectes socioeconòmics de la vida a la masia, l'evolució paisatgística i el respecte pel medi i es podria explicar el procés de maceració de les olives, però reduint-lo a entendre el procés pel qual entren i surten substàncies de l'oliva. També s'hauria d'enfocar l'activitat com un primer pas per introduir l'oli ecològic al menjador escolar. Caldria trobar un mètode que permetés obtenir més oli del premsat de les olives, la gimcana podria reduir-se a tres proves per aconseguir alliberar una de les mestres i seria valorable introduir un treball amb les aromàtiques que es relacionés amb el taller de maceració de les olives que es fa per la tarda i que a l'hora permetés realitzar un lligam amb l'hort escolar. També es podria incorporar una dinàmica de fer fotografies de les diferents parts de la masia durant el recorregut. Com a possible taller a l'aula o activitat posterior, es podrien realitzar unes activitats d'experimentació sobre l'oli: pintar amb olis diferents, comprovar-ne les propietats,... També caldria adequar les instal·lacions de la masia de cara a futures visites (lavabos, font). A nivell de preparació de l'activitat seria important que la reunió prèvia entre mestres i educadors fos realitzada amb la presència dels/de les docents que fan l'activitat i no només amb els/les caps d'estudi i s'hauria de preparar un document pels mestres on se'ls hi expliquessin les proves de la gimcana. Podria estar inclòs dins d'un dossier de treball pels mestres.

2.1- FUNCIONAMENT

- Anar a veure la presentació amb PowerPoint a una altra aula, ja que serveix per calmar als/ a les nens/-es.
- Fer l'activitat tot el dia a Can Monmany permetria fer la posada en comú.
- Canviar el nom de l'activitat: enlloc d'"Anem a fer oli!", que fos "Anem a collir olives i en fem oli".
- Promoure l'activitat tant per infants de Sant Cugat, com pels d'altres poblacions.
- Fer un front comú dels mestres per tal de que l'activitat es pugui continuar realitzant a Can Monmany.
- Introduir una tercera sessió en el cas que es realitzés el procés de curació de les olives, que es faria al cap de deu dies de l'inici de l'experimentació, per tal de fer el canvi de líquids dels recipients on es maceren les olives.

2.2- OBJECTIUS I CONTINGUT

- Millorar el lligam de l'activitat amb els aspectes històrics.
- Aprofitar la introducció que es fa a l'inici de la visita a Can Monmay per aprofundir en l'autoabastiment de la masia i la temporalitat dels diferents productes que s'hi cultiven, per fer el lligam amb la prova de l'hort a la gimcana.
- Pensar en la possibilitat d'introduir el procés químic d'extracció de l'oli, però seria més pensat per a cicle superior de primària.
- Explicar tot el procés de curar les olives, en el cas que es realitzés aquesta activitat. En nivells superiors es podria introduir el procés fisicoquímic

- Treballar el concepte d'intercanvi de líquids en el cas que es treballés el procés de curació de les olives: al xafar les olives surt l'oli, al tenir les olives en aigua i sal fa que surtin i entrin substàncies que les fan comestibles, les larves entren a dins de les olives,... També es podria aprofitar per aprofundir en un altre concepte com el de límit.
- Potenciar el treball amb els sentits a partir del tast de les olives macerades.
- Introduir conceptes socioeconòmics del procés de maceració: artesanal/ industrial.
- Proposar-se com a objectiu final de l'activitat, l'entrada d'oli ecològic al menjador de l'escola.
- Rebaixar les expectatives en relació a la quantitat d'oli que surt de l'oliva (és una caixa negra) i centrar-se en d'altres aspectes, com en l'acció de sortida de substàncies de l'oliva.
- Aprofitar la prova de recollir ametlles de la gimcana per potenciar el treball sobre l'evolució del paisatge. Es podria comparar un camp d'ametllers amb uns ametllers situats al mig del bosc i introduir aspectes d'evolució del territori i pas del temps.
- Incrementar la contextualització de la prova de trobar rastres d'animals dins la vida a la masia, potenciant aspectes com la relació respectuosa amb el medi.

2.3- ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

- Potenciar el treball amb els sentits al tast de l'oli.
- Buscar un mètode per obtenir millors resultats en el procés d'extracció de l'oli.
- Lligar realment les proves de la gimcana amb el plantejament de parlar de la vida de la masia.
- Fer alguns canvis en l'itinerari de la gimcana, per tal d'introduir una prova sobre les aromàtiques.
- Reduir la gimcana a tres proves, prescindint de la de la reconquesta del bosc. D'aquesta manera una de les mestres quedaria alliberada i podria veure totes les proves. Una de les proves seria gestionada per l'educador/-a, una altra pel/per la mestre/-a i la tercera seria un itinerari pels voltants de la masia amb l'ajuda d'un/-a educador/-a i s'aprofitaria per veure l'hort i la temporalitat dels productes.
- Introduir a la gimcana una dinàmica de fer fotografies seguint unes consignes prèviament establertes (fotografiar coses del passat que encara són presents, productes de temporada, eines,...) o seguint un mapa de l'itinerari al voltant de la masia, amb les indicacions dels llocs on fer les fotografies. Seria una activitat que realitzarien de forma autònoma els infants; cada grup seria responsable d'una càmera de fotografiar.
- Preparar una activitat d'observació de les larves que apareixen a les olives corcades, utilitzant lupes binoculars.
- Introduir una activitat on es realitzés el procés de curació de les olives recollides. Podria complementar l'activitat de premsar les olives per fer oli (versió més reduïda) o fins i tot substituir-la.
- Investigar la maceració de diferents productes (romaní, taronja, raïm amb colorant per veure si canvia de color,...) , i de diverses situacions (amb sal, amb vinagre, amb sucre,...).
- Preparar una simulació d'una membrana per explicar el procés d'entrada i sortida de substàncies de l'oliva, en el cas que es realitzés l'activitat de curació.
- Realitzar un tast d'olives curades diferents: triar, observar, triturar, comparar el gust d'olivada amb olives triturades,... També es podria fer de diferents varietats d'olis.
- Experimentar amb les barreges d'aigua amb oli. Podria ser una activitat prèvia.
- Fer un taller de pintar amb olives, ametlles, nous,..., tallant-les pel mig i aprofitant l'oli que deixen anar i que impregna el paper.
- Proposar la realització d'un taller d'experimentació amb la combustió de l'oli. Tallar una nou i encendre-la per comprovar que porta olis.

2.4- PARTICIPACIÓ D'EDUCADORS/-ES

- Millorar les explicacions: intentar raonar perquè es fa una cosa determinada.
- Preparar tot el procés de maceració de les olives prèviament a la realització de l'activitat, en el cas que es realitzés aquesta activitat.

2.5- PARTICIPACIÓ DE MESTRES

- Alliberar una mestra durant la gimcana perquè pugui veure la totalitat de les proves.
- Proposar que les mestres acompanyin els/les alumnes durant les proves de la gimcana, encara que es perdi l'autonomia dels/ de les nens/-es.
- Informar a les mestres prèviament del que hauran de fer a la gimcana i aportar informació de la resta de proves. Es podria incloure un escrit que indiqués els continguts a tractar durant la prova.
- Proposar que les mestres fossin les que realitzessin tot el procés d'experimentació amb les olives.

2.6- PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT

- Potenciar que els/les nens/-es raonin les respostes a les preguntes dels/de les educadors/-es.

2.7- PARTICIPACIÓ D'ALTRES ACTORS

- Incorporar les intervencions d'un avi que hagués fet de pagès en el passat i d'un pagès actual que treballi a la masia de Can Monmany, per tal de comparar com es treballava l camp en el passat i en l'actualitat.

2.8- ESPAI

- Adequar les infraestructures de l'espai (lavabos, font,...).

2.9- TEMPS

- Fer activitats de curta durada per tal de que no baixi el nivell d'atenció de l'alumnat.
- Donar la possibilitat de poder fer l'activitat tot el dia a la masia, sempre que les infraestructures ho permetin.
- Limitar la durada de les diferents proves de la gimcana a quinze minuts, per poder disposar de temps per a realitzar la posada en comú.
- Millorar la gestió del temps, sobretot a l'activitat de la tarda.
- Solucionar els aspectes logístics que poden aparèixer en el procés de maceració de les olives, sobretot en els grups que fessin l'activitat al desembre, ja que no es podria realitzar el canvi d'aigües dels recipients perquè coincidiria amb les festes de Nadal. Es podrien triar uns encarregats que portessin els pots a casa i ho fessin ells amb l'ajuda dels pares i mares.

2.10- TREBALL PREVI I POSTERIOR

- Enviar amb antelació l'explicació de les proves de la gimcana als/a les mestres.
- Proposar que la reunió prèvia sigui directament amb els/les mestres que faran l'activitat.
- Reforçar l'activitat prèvia de recerca sobre l'oli a les cases dels/de les alumnes.

2.11- AVALUACIÓ

- Introduir una activitat de tancament de l'activitat on els infants en valorin els aspectes que més els hi ha agradat i els que creuen que s'han de reforçar.

2.12- MATERIALS/ RECURSOS

- Realitzar un dossier de treball pels mestres.
- Elaborar unes fitxes amb explicacions de les proves de la gimcana. Enviar-les prèviament per correu electrònic als/a les mestres.
- Proposar que els/les nens/-es portin aigua a la sortida del matí a la masia.
- Aconseguir una premsa per a millorar el resultat de l'obtenció d'oli.
- Buscar alternatives a l'ús de la sajolida en el procés de curació, una herba difícil de trobar.
- Aprofitar l'hort de l'escola com a recurs per tractar el tema de les aromàtiques si es realitzés el taller de curació de les olives.

2.13- PDE

- Fer una activitat sobre la verema a la masia de Can Monmany: recollir el raïm, xafar-lo,...
- Jugar amb les limitacions del nombre d'oliveres disponibles que pot presentar l'activitat a l'hora d'oferir-la a les escoles: temporal (realitzable fins a principis de desembre), d'espai (caldrà desbrossar més el sotabosc d'algunes oliveres, perquè n'hi haguessin més de disponibles), de quantitat (les escoles que ja haurien fet l'activitat no la podrien repetir).

2.14- ALTRES ASPECTES

2.15- FOCUS GRUP

ACTIVITAT 2:
“Anem a collir olives!”
Dossier pel mestre 2010-11

ANEM A COLLIR OLIVES!

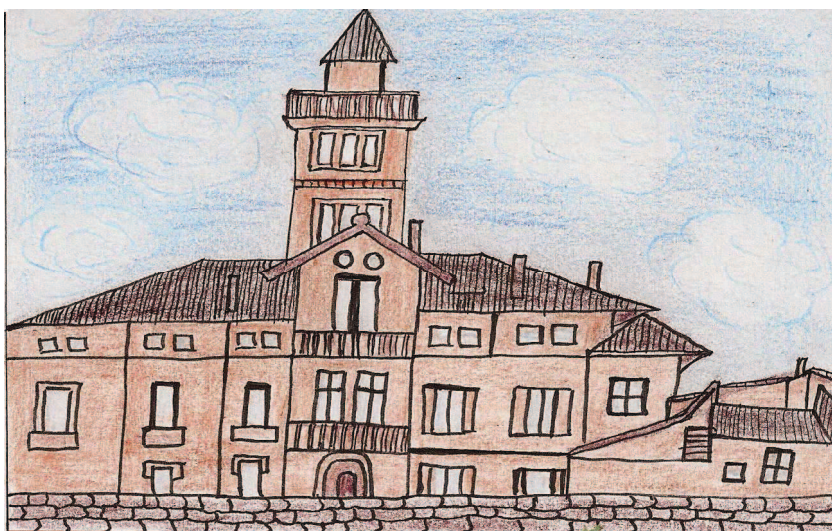
Adreçat a: cicle inicial de primària.

Llocs de realització: can Monmany, masia de Valldoreix, al peu del Puig Madrona (Collserola).

Durada: una sessió de tres hores i una altra de 45 min.

I-Descripció general:

L'activitat consisteix en dues sessions, una sortida de camp i un taller a l'escola. En la primera sessió farem una visita a la masia de can Monmany, durant la qual ens introduïrem en la seva història i observarem el seu estat actual. Es donaran eines per valorar aquests espais agrícoles tot fent una gimcana i realitzarem treballs pràctics de collita d'oliva.

A la segona sessió de l'activitat, a classe, treballarem amb les olives que hem collit per fer olives curades. També coneixerem el procés d'extracció de l'oli, però no en podrem fer ja que és bastant complicat tècnicament.

II-Objectius:

Amb aquesta activitat ens apropem a un dels entorns agroforestals més desconeguts però ben conservats de Sant Cugat. A cavall entre el parc de Collserola i la trama urbana de Valldoreix, en camí d'esdevenir propietat municipal, la finca és un patrimoni històric i cultural que inclou espais agrícoles de gran interès, la conservació dels quals és un repte important perquè no han estat valorats fins ara i tot just comencen a ser vistos com espais importants pel nostre futur.

L'alumnat podrà:

- Descobrir un espai important del municipi. És l'olivar més important del municipi de Sant Cugat, actualment en vies de desaparició.
- Comprendre la relació entre els usos del sòl tradicionals (agricultura i ramaderia) i els cicles dels aliments, concretament l'elaboració d'un producte quotidià com és l'oli. Es tracta d'un dels productes més característics de la nostra dieta.
- Entendre el procés de transformació de les olives com exemple de canvi.

III-Desenvolupament i dinàmica (2 sessions):

- *Presentació i idees prèvies, models inicials (activitat prèvia).*

Es proposa que previ a la visita els/les mestres dediquin un temps a l'exploració de les idees prèvies de l'alumnat a partir de la pregunta "quin oli feu servir a casa, i per a què?", de forma que els alumnes facin una petita recerca a casa seva sobre l'oli o els olis que utilitzen, per a què els fan servir i si els agrada. Altres preguntes serien del tipus: "Sabeu què és l'oli? És com l'aigua? quines diferències hi ha? Us agrada? D'on creieu que ve? Heu vist mai oli de coses diferents a la oliva? (gira-sol, ametlles, soja...) Pensem en àpats que portin oli" etc.

També és interessant que prèviament hagin fet l'experiment d'intentar barrejar l'oli amb l'aigua. Així a la tarda podran entendre millor el procés d'extracció de l'oli.

Primera sessió (a can Monmany, 3h).

- *Rebuda i presentació, 15 minuts.*

Trobada a la Plaça Joan Gassó (encreuament c/ de la Guineu amb Av. de can Monmany). Caminada de 5 minuts fins la finca i presentació de l'espai, de les activitats que es duran a terme i organització dels grups.

- *Introducció de continguts (collida d'olives, esmorzar i gimcana, 2 hores i mitja).*

Recollida d'olives.

L'inici de l'activitat es centra en el cultiu de l'oliva. Treballarem organitzats en quatre grups i amb l'ajuda d'educadors i mestres dedicarem una estona a la collita d'oliva amb el mètode tradicional, encara emprat a bona part de les finques olivicultores: el vareig o pentinat i recollida amb borasses.

Els educadors/es plantejaran un seguit de preguntes a l'alumnat relacionades amb els arbres que tenim al davant, en una recerca per imaginar formes de recollida dels fruits que han vingut a buscar. Cada grup disposa d'una borassa, uns quants rasclats de pentinar, cabassos i sacs. Entre tots/es s'organitza la recollida, començant per un arbre cada grup de manera que tots els alumnes estaran participant en el procés.

Després d'una estona es farà la recollida de les olives, en sacs, i del material, per tal de parar a esmorzar.

Esmorzar.

S'aprofita aquesta estona per explicar als mestres la part de la gimcana que dinamitzaran.

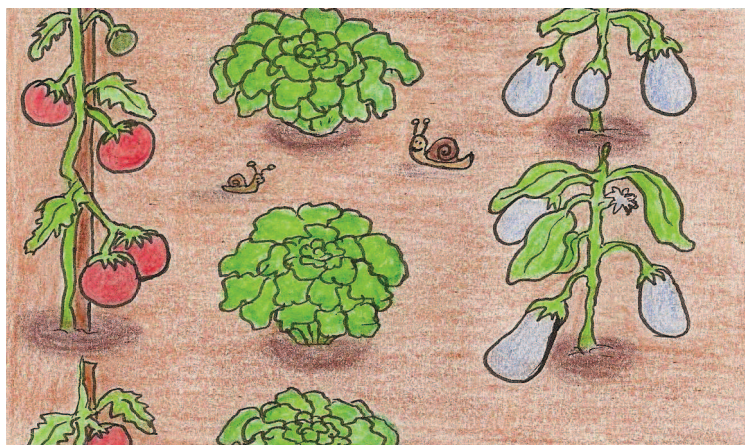
Gimcana de descoberta de l'entorn.

Farem una gimcana pels entorns de la masia. Abans de començar es farà una presentació de l'espai a tot el grup. Can Monmany és una de les masies més grans de Catalunya. S'introduirà breument la seva història i les seves característiques més destacables (orientació de l'edifici, la torre i la vida de la gent que l'habita). A continuació es presentaran els espais on es desenvoluparà la gimcana. Es dividirà el grup en tres i mestres i educadors/es es situaran en algun dels espais per tal de dinamitzar les activitats a cada grup d'alumnes a mesura que vagin fent el recorregut circular. El mestre disposarà d'un petit guió de la part que hauran de dinamitzar. L'altre mestre/a que no participa a la gimcana podrà anar observant tots els grups.

Els grups aniran d'una prova a l'altra seguint un mapa de la finca i algunes fletxes que assegurin el camí correcte.

Totes les activitats tenen com a fil conductor l'olivera i el seu cultiu, ja que després d'haver realitzat la pràctica de la collita esdevé un element significatiu per als alumnes. A partir d'aquest concepte s'aniran explorant altres aspectes sobre aquesta masia i en definitiva, sobre la vida a pagès que es desenvolupa entorn a aquest cultiu. La gimcana consta de les següents proves:

- Prova 1: L'horta: L'aliment de cada dia. La parada es centra en la temporalitat (estacionalitat) dels aliments de consum quotidià i en la figura del masover/a. Es farà una recerca per la zona d'horta observant els cultius del moment i intentant relacionar-los amb la dieta dels alumnes. Se'n tria algun conjuntament amb els alumnes per tastar-lo i es plantegen un seguit de preguntes: Com devia viure la gent d'aquí? Es dedicarien a cuidar els camps? I ara, qui ho fa? La horta és el tipus de cultiu que produeix aliment durant tot l'any, la base del consum diari, i per això es disposa d'uns masovers que produeixen verdures per totes les famílies i mantenen la finca en bones condicions. Es pretén que els alumnes reflexionin sobre els diferents aliments que trobem al camp en diferents moments de l'any i la seva relació amb la nostra dieta, i contrastar aquest fet amb l'oli com a cultiu que fa un producte que podem consumir durant tot l'any, però que no pot ser la base de la nostra dieta. També anirem a veure les gallines i introduïrem la importància que han tingut sempre els animals de granja dins de la finca.

La horta és el tipus de cultiu que produeix aliment durant tot l'any, la base del consum diari, i per això es disposa d'uns masovers que produeixen verdures per totes les famílies i mantenen la finca en bones condicions. Es pretén que els alumnes reflexionin sobre els diferents aliments que trobem al camp en diferents moments de l'any i la seva relació amb la nostra dieta, i contrastar aquest fet amb l'oli com a cultiu que fa un producte que podem consumir durant tot l'any, però que no pot ser la base de la nostra dieta. També anirem a veure les gallines i introduïrem la importància que han tingut sempre els animals de granja dins de la finca.

La dinàmica consisteix en donar una càmera al grup i algunes consignes que han de fotografiar: algun producte de temporada, alguna cosa que no ha de ser aquí, alguna eina, algun animal que proveeix de menjar la gent que viu a la casa, etc. D'aquesta manera, anem coneixent la temporalitat dels aliments de consum quotidià i la figura del masover/a.

- Prova 2: Activitat sobre l'ametlla i el paisatge: Els alumnes hauran d'esbrinar quin aliment produeixen tot una sèrie de camps a partir de la recerca de les característiques dels arbres i l'observació dels seus fruits, fins a descobrir-ne el contingut (obrint-ne algun i tastant-lo). A la sessió de la tarda relacionarem el seu cultiu amb l'oli d'ametlla, molt similar al procés de l'oliva i al seu cultiu. L'ametlla fou una de la apostes més fortes de la finca un cop la vinya havia desaparegut a causa de la fil·loxera. S'hi varen plantar més de 1000 ametllers que actualment no

s'exploten.

Com els camps estan situats en un lloc on es pot observar bona part de Sant Cugat es dedicaran uns minuts a la interpretació del paisatge i a reflexionar sobre la creixent urbanització del nostre municipi.

- Prova 3: Els animals salvatges i els espais agraris: En aquesta parada es farà una recerca amb l'ajuda de l'educador de rastres d'animals salvatges en l'espai agrícola de la finca: petjades, restes de menjar o de fems són bons testimonis de l'estreta relació entre la fauna salvatge i aquests espais, positiva si la seva gestió és respectuosa amb l'entorn o de competència quan es prioritza la producció.

- *Estructuració de continguts (posta en comú, 30 minuts, i activitats de la segona sessió: presentació del cicle de l'oli, el tastem i ens fem massatges amb oli d'ametlla, 1h i 30 minuts).*

Tancament de la visita.

Reunió de tot el grup, valoracions i conclusions dels alumnes. Caminada fins a l'autocar i comiat.

Segona sessió (a l'escola, 2h a la tarda)

Escollir les olives madures:

Els alumnes s'organitzaran en els mateixos grups que al matí. Es repartirà la collita i observarem la diversitat d'olives. Separarem les verdes de les madures i descobrirem el perquè algunes tenen un foradet. Cada grup disposarà d'unes lupes per poder observar si trobem algun cuc. Tot seguit provarem el gust de l'oliva. *Què li passa? Entre tots/es pensarem què els hi podem fer per fer-les bones, com li podem treure l'amargor?* Les acabarem deixant amb aigua i sal, que serà l'element clau que farà que l'amargor surti.

A la recerca de l'oli:

Sabem que les olives fan oli, però investigarem com és possible que passi això. Cadascú tindrà un paper i hi fregarem una oliva i després una ametlla. El resultat ens portarà a parlar del procés de fabricació de l'oli. Cada grup tindrà un morter per si vol experimentar què passa quan xafem les olives. *Surt oli?*

- Presentació de la transformació de l'oli: presentació amb fotografies d'un procés d'elaboració real de l'oli, per tal de trobar-hi similituds i diferències amb el que hem fet nosaltres.

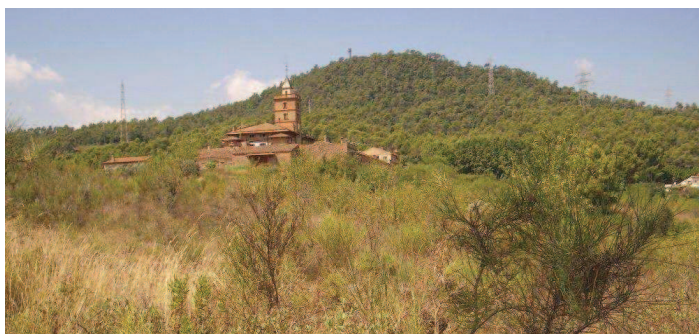
- Tast d'oli: després provem l'oli que vam fer l'any passat amb les mateixes olives portades al molí. Explorem les sensacions que produeix, s'assembla a l'oli que tenim a casa?

- Massatges: explorem els olis diferents! Els educadors/es presentaran un seguit d'olis de diferents substàncies: girasol, soja, ametlla, etc. Es preguntarà els alumnes si en coneixen algun, els tastarem i es preguntarà si es poden imaginar com s'han elaborat aquells olis. S'acompanya l'explicació amb imatges de camps de girasol, soja o ametllers... com els que hem vist al matí. Per últim, ens preguntarem per a què poden servir aquests olis, i en farem una prova tot fent un massatge en parelles amb l'oli d'ametlles, excel·lent hidratant.

IV-Material necessari (facilitat pels educadors/es de l'activitat o per l'escola):

Primera sessió: 4 borrasses, 4 cabassos, 12 rasquets i sacs (educadors/es). 3 càmeres (escola).

Segona sessió: 4 morters i mans de morter, filtres i pots, estris per extreure el pinyol de la oliva, fotografies dels diferents olis i processos d'elaboració, olis diferents (educadors/es).

V-Continguts:

Can Monmany: l'espai de can Monmany és un indret ple de possibilitats de futur, i que és testimoni d'un important passat agrícola. Actualment s'està treballant per poder mantenir adequadament aquest patrimoni. Es troba al final de l'avinguda Mossencinto Verdaguer i can Monmany, és a dir, quan Vallldoreix es converteix en Collserola. La importància de mirar aquest llegat del passat com una clau de futur ens situa de ple en l'educació per la sostenibilitat. Les activitats productives agrícoles a Sant Cugat, com la recollida d'olives, semblen coses del passat, però les podem convertir en oportunitats.

La interacció entre la natura i l'activitat humana: Collserola és un espai que ha deixat de ser cultivat recentment i el bosc guanya espai per sobre dels antics conreus allà on no s'ha urbanitzat. A can Monmany veurem com el bosc "es menja" els arbres fruiters, i com actualment es comença a lluitar per recuperar espai de cultiu. Les petjades i rastres d'animals ens ajudaran també a veure aquesta proximitat. Abans, la *lluita contra la natura* era una qüestió quotidiana de la gent del camp. Ara, però, hi ha una nova manera de mirar l'agricultura (l'agroecologia) que prova d'aliar-se més que competir amb la natura. A can Monmany trobarem exemples d'això.

L'eix alimentari: l'oli és un producte autòcton, poc exigent en aigua, adequat pel nostre clima, i fins i tot permet una remuneració del treball agrícola de les més justes que trobem. L'oliva és un exemple proper del procés alimentari, que té vessants ecològiques, socials, econòmiques, tecnològiques i culturals. La seva transformació en aliment ens permet apropar-nos al canvi químic, concretament al fenomen de la *curació*, per la qual s'extreu aigua per conservar-la i treure l'amargor (degut a compostos químics anomenats fenols) de l'oliva.

ACTIVITAT 3:
“Fem pa!”
LA DESCRIPCIÓ

Nom de l'activitat: Fem pa! Coneguem el cicle de transformació dels aliments

Nivell educatiu: Cicle Mitjà d'Educació Primària (3r i 4t)

Localització: 1a sessió (matí): Interior- escola.
2a sessió (tarda): Interior- escola.

Educadors/-es: 2 (Argelaga). Pel taller d'elaboració de pans si sumen 2 més (Sabores del Mundo).

Durada: Matí: 4 hores (aproximadament)
Tarda: 2 hores

RESUM

Activitat que es realitza en dues sessions a l'escola. La sessió del matí comença amb la manipulació de les espigues de blat i amb la separació del gra. Es mostren unes imatges de diferents cereals i d'un camp de blat en diferents estacions de l'any. Tot seguit s'explica la tècnica de ventar, com a mètode per a separar el gra de la palla. A l'aula, cada nen/-a ho fa de manera senzilla (bufant) per separar la clofolla del gra. Tot seguit, amb l'ajut de morters i d'un molinet manual que porten els/les educadors/-es, es molen els diferents tipus de llavors que s'han repartit entre els diferents grups: blat, civada, blat de moro, arròs i fajols. S'utilitzen uns tamisos per colar el que han molt i així obtenir una mica de farina. Cal remarcar que s'utilitzen dibuixos sobre tot el procés de recollida del blat, fets prèviament pels/per les nens/-es, per tal d'omplir un mural que es penja a la pissarra i que serveix per explicar cada pas del cicle. Després d'esmorzar, venen les dones de Sabores del Mundo (un col·lectiu de dones immigrants), per fer el taller d'elaboració del pa. Cada grup s'encarrega d'amassar els pans que són fets de diferents cereals. La sessió del matí acaba amb repàs de la diversitat de pans que es poden trobar als països de Llatinoamèrica i s'aprèn un ball típic colombià.

A la sessió de la tarda es realitza el tast dels diferents pans elaborats pel matí, que s'han cuit al migdia al forn del menjador de l'escola. Cada grup explica el pa que ha fet i en reparteix un tros a la resta de grups perquè el tastin. En aquesta sessió també s'aprofita per conèixer els molins i descobrir-ne el seu funcionament i per parlar d'aspectes ambientals, com la compra de productes de proximitat, i de socials, com les necessitats de les persones celiaques.

ACTIVITAT 3:
“Fem pa!”
LES VALORACIONS

VALOR FOCIONS FOCUS GRUP

3- ACTIVITAT: Fem Pa!

RESUM

Valoració positiva de l'activitat, molt competencial, amb uns resultats molt satisfactoris (els pans) i amb una bona dinàmica d'elaboració, encara que difereixi en el temps de realització segons la varietat de pa que es faci i que algunes de les explicacions s'allarguin una mica, com la presentació de Sabores del Mundo, tot i que alguns/-es alumnes s'hi senten molt identificats/-des. A nivell de continguts, es valora que n'hi han molts, que se'n pot escollir el que es vol treballar, que en aquest cas, majoritàriament és la piràmide dels aliments. Segons els/les mestres, es treballa la interculturalitat, tot i ser un tema que dóna més de si a tutoria i creuen que la sostenibilitat és present a l'activitat, encara que és difícil d'entendre per a l'alumnat. Els/les educadors/-es, consideren que aquest últim tema, apareix al lligar la part més natural del cicle del pa amb la part més social. El ball que realitzen les Sabores del Mundo es mostra com un bon recurs per ajudar a complementar la sessió del matí. En relació al paper dels diferents participants, els/les educadors/-es creuen que potser no caldria que hi fossin a l'activitat d'elaboració del pa i els/les mestres comenten que prefereixen participar-hi activament. En relació als infants, es valora que participen activament, sobretot a la part d'elaborar el pa que és molt manipulativa. Pel que fa a Sabores del Mundo, comenten que ho porten tot molt organitzat, però que potser no queda molt lligada la seva entrada a l'activitat. També es comenta que potser ha mancat poder visitar un camp de blat o veure el procés de ventar i que a nivell de la durada de l'activitat, es mostren satisfets amb les dues sessions (matí i tarda), encara que els/les educadors/-es, comenten que per a ells és una activitat de tot el dia, ja que al migdia es fan càrrec de coure el pa. Es valora positivament el treball previ i sobretot el dibuixos del cicle del pa, ja que permeten que els infants realitzin l'activitat amb una bona base de continguts. En relació a la fase posterior, es valora com una bona opció plantar blat a l'hort de l'escola o fer una dinàmica de joc de rol que no es pot realitzar durant l'activitat, per manca de temps. El material es valora com a apropiat i amb la quantitat suficient per a desenvolupar un treball amb fluïdesa i es remarca com a fet positiu l'oportunitat de poder disposar d'espigues de blat reals, ja que és un aspecte que dóna consistència a l'activitat.

3.1- FUNCIONAMENT

3.1.1- Mestres: Valoració positiva, sobretot pel que a l'organització. Opinen que és una activitat molt competencial i que afavoreix una participació activa de l'alumnat. Creuen que no es va fer pesada, tot i que a l'hora de fer els diferents pans, alguns/-es nens/-es s'havien d'esperar a que d'altres acabessin d'amassar. També pensen que no es va acabar de lligar l'aparició de Sabores del Mundo a la dinàmica de l'activitat.

3.1.2- Educadors/-es: Valoració positiva, activitat molt enriquidora i ben organitzada. Opinen que el resultat (els diferents pans), va ser molt satisfactori i que va donar molt de joc. També valoren la part final de l'activitat, on els/les alumnes parlaven de l'activitat. Comenten que no hi va haver temps de fer un joc de rol amb els/les nens/-es, on es simulava que anaven a un altre país i havien d'explicar un plat típic de la nostra terra.

3.2- OBJECTIUS I CONTINGUT

3.2.1- Mestres: Comenten que van aprofitar per treballar la piràmide dels aliments o la reproducció i la germinació quan van cultivar blat com a activitat posterior. En relació a la interculturalitat present a l'activitat, consideren que és més fàcil de treballar a nivell transversal o a tutoria de valors. Creuen que és un activitat adequada a l'edat de l'alumnat, amb molts continguts que es podrien acotar, però que serveixen per treballar una àmplia gamma de temes i triar el que més els interessi. Valoren positivament que els infants s'enduguin un producte final i a nivell de valors, creuen que es potencia el treball en equip, el fet de compartir, el respecte,... Expliquen també, que es va treballar el procés tradicional i l'industrial en l'elaboració del pa, així com el paper que juga aquest aliment en la gastronomia de diferents països. Opinen que l'agricultura ha de ser sostenible i ecològica, però creuen que és un tema difícil d'entendre per alumnes de quart.

3.2.2- Educadors/-es: Valoren de l'activitat el treball del cicle del pa i opinen que lliga amb el "tempo" de l'escola. També creuen que es tracta d'una activitat molt transversal, amb molt de continguts (el camp, l'alimentació, la connexió amb el territori, que remarquen que es podria treballar més, i la interculturalitat). Expliquen que alguns temes no van sortir del tot. En aquest cas es parla de les qüestions de gènere, de la sostenibilitat i de la relació d'aspectes socials amb naturals. Pel que fa a aquesta última qüestió, consideren que la interrelació del cicle del pa amb aspectes culturals és el que fa que l'activitat es consideri d'Educació per a la Sostenibilitat.

3.3- ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

3.3.1- Mestres: Comenten que es van fer diversitat d'experiències, però totes lligades. Valoren positivament el funcionament de l'elaboració del pa, encara que pensen que algunes receptes eren un pèl llargues de fer. En relació a les explicacions de Sabores del Mundo, alguna com el repàs de diferents països de Llatinoamerica es va fer una mica pesada, però com a contrapunt, indiquen que alguns dels/de les nens/-es s'hi van sentir molt identificats. També que les dinàmiques del ball i de la cançó acabaven d'arrodonir l'activitat. Finalment, pensen que es podria treure més suc de l'activitat de portar diversitat de pans de casa.

3.3.2- Educadors/-es: Expliquen que es va valorar de portar els nens a un camp de blat, però al final es va substituir per una presentació en PowerPoint. Comenten que és difícil de lligar una estratègia divertida amb els continguts. Ho van intentar a l'explicar la tècnica de ventar. Estan d'acord que no es van acabar de lligar els pans que havien portat amb el fil de l'activitat i que tampoc van lligar el pa que van fer ells més artesà, amb el fet a nivell industrial. També comenten que la relació del que és natural amb el que és social, es feia més en la conversa a la tarda amb els/les nens/-es. Finalment expliquen que el fet de preparar uns balls i unes cançons, es va fer com a alternativa per si s'escurçava el temps d'elaboració del pa.

3.4- PARTICIPACIÓ D'EDUCADORS/-ES

3.4.1- Mestres:

3.4.2- Educadors/-es: Opinen que el seu protagonisme disminuïa quan venien les dones de Sabores del Mundo i que potser no caldria que hi haguessin dos educadors en aquell moment de l'activitat. Valoren positivament el fet de pensar i fer l'activitat, però que això comporta tenir un major esperit crític vers el seu funcionament. Per acabar, també pensen que és molt important posar en joc les seves experiències personals en el seu treball com a educadors/-es.

3.5- PARTICIPACIÓ DE MESTRES

3.5.1- Mestres: Comenten que van participar a l'hora de fer el pa, que no van tenir cap problema a fer-ho i que encara que hi haguessin els/les educadors/-es, no volia dir que ells/-es no calia que fessin res.

3.5.2- Educadors/-es:

3.6- PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT:

3.6.1- Mestres: Valoren positivament la seva participació, es mostraven molt engrescats, ja que van fer una cosa i se la van endur a casa. Valoren el fet de tocar i tastar el pa i fer-ho en grups, cosa que en feia augmentar la seva participació. També valoren bé quan van aprendre una cançó i un ball típic de Llatinoamerica, encara que potser els hi va costar una mica. Pensen que es potencia el despertar la seva curiositat en aquests temes. També opinen que els/les nens/-es s'implicaven activament en l'activitat i entenien els conceptes que s'introdueixen ja que els podien expressar posteriorment, ja fos responent preguntes o fent dibuixos.

3.6.2- Educadors/-es: Valoren molt positivament la participació dels/de les nens/-es en l'elaboració dels pans i el fet de compartir a l'hora de fer el tast. En relació a com reben els continguts, tenen l'opinió que s'hauria de fer més una introducció que no pas fells fer una reflexió d'adult.

3.7- PARTICIPACIÓ D'ALTRES ACTORS

3.7.1- Mestres: Valoren positivament la participació de Sabores del Mundo, tan pel que fa a la organització que portaven, com per introduir nous ingredients que desconeixien.

3.7.2- Educadors/-es: Valoren molt positivament l'aportació de Sabores del Mundo, hi veuen molt potencial en el fet de parlar de diferents cultures i de la interacció amb d'altres agents educatius. També comenten que ho van portar tot molt organitzat, cosa que va permetre de fer el taller d'elaborar pa amb molta fluïdesa. Per contra, comenten que la presentació era un pèl llarga i que s'hauria d'haver lligat més l'entrada de Sabores amb el fil conductor de l'activitat.

3.8- ESPAI

3.8.1- Mestres: Comenten les dificultats de visitar un camp de blat, a no ser que es fes a l'estiu i de l'encaix de l'ús que fan els/les educadors/-es de la cuina de l'escola.

3.8.2- Educadors/-es: Comenten problemes com els que van sorgir a la preparació de l'activitat, ja que es volia visitar un moli però que el van tancar i del perill d'anar a veure un camp i avorrir-se. També expliquen que es va pensar d'utilitzar el pati de l'escola com si fos una era, però que es va desestimar. Finalment opinen que utilitzar la cuina de l'escola pot ser un tema delicat.

3.9- TEMPS

3.9.1- Mestres: Valoració positiva de fer dues sessions, no és un aspecte complicat per a ells. Pensen que el temps d'elaborar pa, coure'l i tastar-lo per la tarda, estava ben organitzat.

3.9.2- Educadors/-es: Comenten que per ells va ser una activitat dura ja que el fet de portar els pans a coure al migdia, implicava que es passessin gairebé tot el dia a l'escola.

3.10- TREBALL PREVI I POSTERIOR

3.10.1- Mestres: Valoren positivament el treball previ que van fer amb els infants per a preparar l'activitat: els dibuixos de les diferents parts del cicle del blat, veure una pel·lícula relacionada amb el tema,... Com a treball posterior comentaven que estaria bé plantar blat o fer un joc de rol que s'havia de fer durant l'activitat. Expliquen en relació a les propostes que els hi arriben de treball posterior, que no les poden fer totes. Pel que fa a les reunions prèvies mestres- educadors/-es, creuen que son positives per a preparar bé l'activitat i facilitar la tasca de les cap d'estudis a l'hora de convèncer les mestres perquè realitzin l'activitat.

3.10.2- Educadors/-es: Comenten positivament que es notava que els/les nens/-es havien fet un treball previ, ja que tenien recursos per a recordar aspectes que sorgien durant l'activitat. També expliquen que es va proposar a les mestres de plantar blat, per tal de seguir-ne tot el cicle vital, com a activitat posterior.

3.11- AVALUACIÓ

3.11.1- Mestres:

3.11.2- Educadors/-es:

3.12- MATERIALS/ RECURSOS

3.12.1- Mestres: Valoració positiva del material, consideren que és nou per als infants. Creuen que el fet de treballar amb les espigues, donava consistència a l'activitat. També comenten que en alguna de les escoles ja es realitza un taller de fer pa i les cuineres ja hi estan acostumades a tenir gent a la cuina. Creuen que els pans que portaven els/les nens/-es de casa eren tots molt semblants.

3.12.2- Educadors/-es: Valoren positivament el treball amb les espigues ja que permetia comprendre com era la planta. Igualment pensen que els pans que portaven de casa eren molt semblants.

3.13- PDE

3.13.1- Mestres:

3.13.2- Educadors/-es:

3.14- ALTRES ASPECTES

3.14.1- Mestres: Comenten la possibilitat de plantar llavors autòctones tal i com es fa a l'Agenda 21 Escolar del municipi i veure tot el procés vital.

3.14.2- Educadors/-es:

3.15- FOCUS GRUP

3.15.1- Mestres: Valoració positiva, ja que valorant l'activitat s'aprenen coses noves i els serveix per veure aspectes que poden fer prèviament o de cara a l'any que ve. Valoren que es permet un grau d'interacció amb els educadors que no existeix quan s'acaba l'activitat i consideren també que als mestres els hi falta trobar temps per a l'intercanvi d'impressions.

3.15.2- Educadors/-es: En valoren el fet de compartir com a vist tothom l'activitat. Consideren que l'activitat s'enforteix, no queda penjada, i permet que es pugui millorar.

ACTIVITAT 3:
“Fem pa!”
LES PROPOSTES

PROPOSTES FOCUS GRUP

3- ACTIVITAT: Fem Pa!

RESUM

A nivell de continguts, caldria proposar una activitat per la tarda que relacionés més els aspectes socials presents. Dins l'àrea de ciències experimentals, es podria treballar el concepte d'inflar quan s'experimenta el procés del llevat que infla el pa. També seria molt interessant poder anar a veure un camp de blat a la zona de la Torre Negra, encara que fos a l'època de la sembra, aspecte que es podria aprofitar per elaborar una activitat de sembra que potenciés la participació activa de l'alumnat i que ajudaria a conèixer un espai natural molt proper. En el taller d'elaboració de pans, se'n podria reduir el nombre, per tal que cada grup estigués el mateix temps elaborant-los. S'hauria de lligar més bé l'aparició de Sabores del Mundo amb la dinàmica de l'activitat, podria ser a partir dels diferents grans que es molen. També seria interessant relacionar la presentació que fan amb les nacionalitats presents a l'aula, aspecte que es podria lligar a l'entrevista prèvia. També es recomanaria reduir el temps d'aquesta presentació. Com a agent educatiu extern, es podria introduir la figura d'un pagès que portés les espigues del seu camp. A nivell dels materials, es considera que seria apropiat que els ingredients per a elaborar els pans fossin ecològics i que s'obris la porta a introduir la zona de Gallecs al Vallès Oriental, com a recurs per anar a visitar. Finalment es comenta que la relació que es pot establir entre l'activitat i l'hort de l'escola pot ajudar a estrènyer lligams entre els dos programes educatius que ofereix l'ajuntament a les escoles del municipi: el Pla de Dinamització Educativa i l'Agenda 21 Escolar.

3.1- FUNCIONAMENT

- Lligar l'aparició de Sabores del Mundo amb l'activitat de moldre el gra.

3.2- OBJECTIUS I CONTINGUT

- Proposar una activitat per a la tarda, que lligui els aspectes naturals amb els més socials.
- Potenciar el lligam amb el territori amb la participació d'un pagès a l'activitat o fent una visita a l'Espai Rural de Gallecs.
- Treballar el concepte d'inflar per relacionar-ho amb el procés d'elaboració del pa. S'hauria de lligar amb algun aspecte de la seva experiència personal, com per exemple inflar globus. Experimentar amb substàncies diverses per veure si fan bombolles: bicarbonat, sucre, sabó,...

3.3- ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

- Proposar d'anar a veure un camp de blat.
- Fer una dinàmica on es relacioni l'esmorzar que porten amb l'origen dels aliments, per acabar centrant-se en el cicle del blat.
- Relacionar el gra que es molt amb el pa que s'elabora.
- Proposar de reduir la varietat de pans i centrar-se en dos tipus, per tal de permetre que tots els grups estiguin el mateix temps elaborant el pa.
- Explicar les receptes dels pans que finalment no es facin.
- Lligar les nacionalitats dels/de les nens/-es de la classe amb els països que surten a la presentació en PowerPoint de Sabores del Mundo.

- Fer l'activitat de cultivar blat per seguir-ne el creixement dia a dia.

3.4- PARTICIPACIÓ D'EDUCADORS/-ES

- Incrementar les hores de treball dels/de les educadors/-es, participant activament en l'assessorament o fent un seguiment de les activitats posteriors recomanades.

3.5- PARTICIPACIÓ DE MESTRES

- Involucrar-les més en la realització de les propostes prèvies i posteriors de treball.

3.6- PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT

- Deixar a la iniciativa dels/ de les nens/-es el fet de descobrir com separar el gra de la palla.
- Potenciar-ne una participació activa realitzant tasques del camp: sembra directa del cereal, ventar per separar el gra de la palla.

3.7- PARTICIPACIÓ D'ALTRES ACTORS

- Introduir la figura d'un pagès que ensenyés els seus camps i oferís les seves espigues de blat. Es podria gravar o convidar-lo a que vingüés a l'aula a explicar-ho en primera persona.
- Recomanar escurçar la durada de la presentació que realitzen les dones de Sabores del Mundo on fan un recorregut per la diversitat de pans que es troben al llarg de Llatinoamèrica.

3.8- ESPAI

- Potenciar la zona de la Torre Negra com a espai de participació.

3.9- TEMPS

- Proposar de fer l'activitat en dos dies: un dia per fer una vista a l'Espai Rural de Gallecs i l'altre dia per a fer l'activitat.
- Incrementar la durada de l'activitat a mig dia més per tal de lligar els aspectes de la nutrició amb els aliments ecològics.

3.10- TREBALL PREVI I POSTERIOR

- Parlar de quines nacionalitats han de sortir a la presentació amb PowerPoint de Sabores del Mundo, segons la nacionalitat de l'alumnat, durant la reunió prèvia mestres- educadors/-es.

3.11- AVALUACIÓ

- Fomentar les valoracions de funcionament de l'activitat al llarg de la mateixa, tan per part de l'alumnat com amb els/les docents.

3.12- MATERIALS/ RECURSOS

- Proposar que els ingredients que s'utilitzen en l'elaboració del pa, siguin ecològics.
- Proposar diferents recursos: visita a l'Espai Rural de Gallecs, l'Ecomuseu Farinera de Torroella de Montgrí i les Jornades de Patrimoni Viu del Museu de Sant Cugat on hi havia la intenció de fer una era.

3.13- PDE

- Aprofitar el treball que es pugui fer a l'hort de l'escola en relació a aquesta activitat, per estrènyer els lligams entre el PDE i l'Agenda 21 Escolar.

3.14- ALTRES ASPECTES

3.15- FOCUS GRUP

ACTIVITAT 3:
“Fem pa!”
Dossier pel mestre 2010-11

FEM PA! (PLANTAREM BLAT I FAREM “PA” CULTURALMENT DIVERS)

Adreçat a: cicle mitjà de primària.

Lloc de realització: primera sessió a l'espai de la Torre Negra i segona a classe.

Durada: dues sessions de

I-Descripció general:

L'activitat està estructurada en dues sessions (dos matins o una tarda i un matí) que es realitzaran en dies diferents:

- Una visita als camps de la Torre Negra (a la propietat municipal prop l'escola Avenç) on hi sembrarem blat o altres cereals i coneixerem de manera pràctica com se separa el gra de l'espiga (“separar el gra de la palla”).
- Una sessió que ocuparà tot un matí a l'aula on treballarem amb les nostres mans les diferents parts del cicle de la producció del pa. En la primera part moldrem el gra de diversos cereals d'una manera molt senzilla per obtenir la farina. La segona part és un taller dinamitzat per “Sabores del Mundo”, un col·lectiu de dones immigrants que ens ensenyaran a fer el pa o altres aliments bàsics de manera tradicional, tal i com es fa aquí i com es fa a altres parts del món.

II-Objectius:

Amb aquesta activitat coneixerem el cicle de transformació del pa en les diferents cultures (de les cultures com a mínim presents en la diversitat de la classe). Treballarem així la interrelació entre el medi i la cultura a través de l'aliment bàsic de cada indret.

L'alumnat podrà:

- Conèixer alguns camps de cereal que es troben a Sant Cugat (a la Torre Negra).
- Aprendre la tècnica de la sembra directa (de cereal) i la forma tradicional de separació del gra de la palla.
- Identificar les diferents etapes del cicle de transformació del cereal en la producció del pa.
- Identificar diferents eines, màquines i fonts d'energia en les diferents èpoques en relació a la manufacturació del pa.
- Relacionar el medi i la cultura a través d'un producte bàsic com és el pa.
- Desenvolupar actituds de consum responsable.
- Treballar de manera cooperativa en petits grups.

III-Desenvolupament i dinàmica (primera sessió de 2h i mitja i segona de 4h):

Primera sessió: visita a un camp de cereals de la Torre Negra (2h i mitja).

- *Idees prèvies, models inicials (feina prèvia, rebuda, presentació i preguntes sobre l'esmorzar que han dut).*

Feina prèvia.

Els dies previs a l'activitat els alumnes tenen una tasca: han d'investigar sobre l'origen del pa i fer-ne un dibuix. El mateix dia l'han de portar per tal que puguem iniciar l'activitat a partir del que ells hagin esbrinat. També hauran de portar un pa que ells mengin normalment per poder observar la diversitat de pans que existeix.

Preguntes sobre l'esmorzar (15 min.)

Ens trobem al forat d'en Bocàs (rotonda "rotary" entre l'avinguda Pla del Vinyet i la de les Corts Catalanes). Els/les educadors/es demanaran l'alumnat que presentin els seus esmorzars. A partir d'aquests ens preguntarem d'on surten els diversos aliments que menjaran avui. Repassarem què sabem de com es produeix l'aliment més comú a tots els esmorzars (el pa, segurament).

- *Introducció de continguts (introducció, esmorzar i treball al camp).*

Introducció a la Torre Negra (15 min.)

A continuació es farà una petita introducció a l'espai agrícola de la Torre Negra, tot fent una petita volta per conèixer els entorns de la Torre Negra i els diferents usos del territori, fins arribar a l'espai públic en el que farem l'activitat. Es relacionarà amb els esmorzars.

Esmorzar (30 min.)

Un cop arribem al camp fem una parada per esmorzar allò del que hem partit per fer l'activitat.

Treball als camps de cereals (1:30h).

Dividirem el grup en dos i així realitzarem dues tasques en espais diferents:

- Feina A: Sembrar de diversos cereals en una parcel·la: l'educador/a mostra unes fotografies on es reflecteixen els canvis que es produeixen al camp en les diferents estacions. Com podem observar, els camps de la Torre Negra estan llaurats i ben preparats per sembrar-hi les llavors. Primer de tot, cal preparar la parcel·la on hi sembrarem. La marquem amb unes cordes i posem un cartell amb el nom de l'escola. Cal remoure la terra perquè estigui ben airejada i ja estarà tot llest perquè cada alumne sembri una llavor. Parlarem de la importància de les pluges per aquest tipus de conreus.

- Feina B: Separació del gra i la palla: l'educador/a porta diversos feixos d'espigues i algunes eines. Parlem de com es treballa la terra, quina és la feina de manteniment mentre creixen les plantes i com es sega el gra per vendre'l. Dediquem una estona a observar com és una espiga i podrem identificar la diversitat de cereals mitjançant unes fotografies: blat, espelta, sègol, ordi, civada, blat de moro i arròs. A continuació desgranarem l'espiga, o sigui separarem el gra de la palla, de manera artesanal: batrem, ventarem i tamisarem fins a obtenir els grans. Al final, els posarem en un sac per dur-los a l'escola.

Les activitats duren d'11 a 11:45 i d'11:45 fins les 12:30. A les 11.45h, per tant, els grups intercanvien les tasques.

Segona sessió: Taller de fer farina i pa. Durada: 4 hores

- *Idees prèvies, models inicials (treball amb la feina prèvia).*

Mostra de pans i dibuixos (30 min.)

Comencem l'activitat amb una mostra de pans i dibuixos dels alumnes. Els educadors van enganxant els dibuixos en un paper d'embalar. A partir dels dibuixos i de les preguntes que queden sense respondre ens adonarem de tot el que encara no sabem sobre aquest producte tant important per la nostra dieta i que mengem cada dia. A mesura que avanci l'activitat anirem tornant als dibuixos i anirem estructurant entre tots el cicle del pa. Com a resultat tindrem un mural amb les diferents etapes del cicle.

- *Introducció de continguts (taller de pa).*

Moldre la farina (1h.)

Fem 5 grups i cada un s'encarrega d'un tipus de cereal: blat, blat de moro, arròs, fajol i civada. Cada grup tindrà un morter per tal de moldre el gra i descobrir què és el que surt. Els educadors passaran amb un molinet per anar avançant feina.

Al final cal passar la farina per uns tamisos per separar-la de les pellofes. Cada grup mostra a la resta com és el seu cereal i el resultat del seu treball i els educadors mostren uns pots amb les diferents farines més o menys refinades. A partir d'aquest treball parlem del procés que es fa per moldre el gra a gran escala. Es mostren fotografies de molins que en diferents moments de la història han utilitzat diverses fonts d'energia: aigua, vent, tracció animal i elèctrica.

Dedicarem una estona per anar omplint el mural.

Descans (30 min.)

A l'hora del pati els educadors/es i les dones de *Sabores del Mundo* preparen l'aula per fer el pa.

Les forneres i els fornars del món (1:45 h.)

Les dones de *Sabores del Mundo*, un col·lectiu de dones immigrants de Sant Cugat, són les forneres que vénen a ensenyar-nos a fer pa. Es presenten i ens expliquen pas a pas el que hem de fer. Ens ensenyaran a fer pa tal i com el fem aquí i com el fan a llocs tant diferents com són

el Marroc o Colòmbia. Cada grup treballarà amb una farina diferent: farina de blat blanca i integral, de blat de moro i d'arròs.

La diversitat d'aliments que es realitzaran tindrà com a referent la diversitat d'origens de l'aula (caldrà que el professorat la comuniqui a l'educador/a amb temps).

L'objectiu de cada grup serà fer un pa diferent: pa normal, pa integral, pa d'arròs, "tortillas" i fins i tot pans que es fan a diferents països per les festivitats (pa de Nadal, de Pasqua...) Quan cada alumne tingui un tros de massa feta hi haurà temps perquè les dones del col·lectiu ens expliquin d'on vénen i com és el seu país.

Amb l'ajuda d'una presentació ens explicaran la diversitat de pans i menjars que es fan en diversos països segons el que es pot cultivar a cada lloc. Presentaran els diferents països en funció de la diversitat de cultures d'origen que hi hagi dins de l'aula. També portaran música i fotografies per tal d'ambientar l'aula, i si sobra temps podrem aprendre algun ball o cançó d'algun lloc del món.

Quan la massa hagi reposat farem la forma i la decorarem segons convingui. Al finalitzar el matí la massa ja estarà preparada per anar al forn. Com que cada alumne fa un pa petit, només caldrà de 20 a 30 minuts per coure el pa.

- *Estructuració de continguts.*

Durant les dues sessions anem veient i experimentant les diferents etapes del cicle del pa i anem completant el mural que servirà com a guia i estructuració dels coneixements adquirits. Aniran sortint les relacions entre les diferents parts del cicle i els diferents temes que es treballen (climes, cultures...).

Completar el mural (15 min.)

Per tancar l'activitat del matí, acabarem el mural que ens servirà de resum perquè quedi tot ben clar.

Tarda: El consum (temps de durada a decidir pel professorat).

Per la tarda el mestre/a serà l'encarregada de portar el pa a la classe i portar la dinàmica del tast. És un moment que cal donar-li molta importància ja que tastem el resultat de la feina de tot un dia!

Proposem que cada grup es prepari una presentació del seu pa a la resta de companys explicant totes les seves característiques i el cicle que ha seguit al país on s'hagi creat.

A partir del resultat obtingut es pot parlar de temes diversos:

- Quines farines han estat les millors per fer el pa.
- Què ha funcionat/fallat perquè el pa hagi sortit així.
- El pa és un aliment bàsic per moltes cultures però no totes les persones en poden menjar:
- els celíacs.
- Com que hauran sortit uns pans molt diferents depenent de la persona que l'ha amassat i li ha donat forma, es pot parlar de la diferència entre els productes artesanals i els industrials.

- *Activitats d'aplicació (posteriors).*

Propostes de treball posterior:

Per acabar la sessió es pot fer una dinàmica per imaginar-nos la següent situació: Som un grup de catalans que hem hagut de marxar a viure a un altre país perquè aquí no trobàvem feina. Hem decidit crear un col·lectiu per mostrar com és la nostra cultura a gent molt diferent que no en sap res, com han fet aquí les dones de *Sabores del Mundo*. Ens preguntem quin menjar ensenyariem i com ho explicariem. Cada grup tindrà uns minuts per pensar-s'ho i exposar-ho a la resta de la classe.

Seguir treballant l'artesanía d'alguns productes més i organitzar al final de curs un mercat de productes artesans fets pels alumnes a l'escola.

Plantar cereals a l'hort escolar. Existeix un programa internacional ("el metre quadrat de blat"). Hi ha escoles de Sant Cugat que ja tenen cereals plantats a l'hort.

IV-Material necessari (facilitat pels educadors/es de l'activitat):

Primera sessió:

- Feixos d'espigues, eines i llavors per sembrar
- Cartells i cordills per les parcel·les
- Fotografies de camps

Segona sessió:

- Paper d'embalar amb el títol: Aprenem a fer pa!
- Els dibuixos dels alumnes
- Fotografies de processos i molins
- 5 morters, 5 tamisos, 1 molinet, pots amb diferents farines
- Ingredients i utensilis per fer el pa (*Sabores del Mundo*)

V-Continguts:

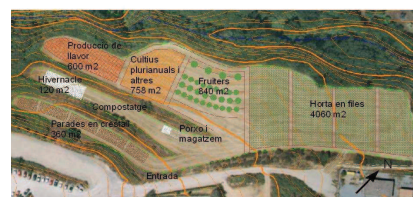
Aquesta activitat planteja la interacció entre el medi i la cultura a través de l'aliment bàsic. A casa nostra és el blat i el pa. A la Torre Negra hi ha terrenys que poden ser cultivats però no ho són per conflictes entre els interessos constructius i els proteccionistes. Concretament l'indret en el que plantarem cereals és un espai en el que l'Ajuntament projectava fer un hort pedagògic i productiu, però que es troba als tribunals.

A altres indrets del món també l'aliment és una activitat que es troba "atacada" per diverses circumstàncies, com els monocultius (per exemple per agrocombustibles, per la fabricació industrial de pinso, etc). Els aliments bàsics com l'arròs, el blat, el blat de moro i altres són considerats mercaderies pels grans poders econòmics i actualment hi ha una gran lluita per recuperar (per part dels camperols/es del món) el poder de decisió sobre els aliments bàsics.

Els diferents aliments bàsics del món estan molt relacionat amb el clima i són un element clau de les diverses cultures al món. L'alumnat pot tenir diferents referències que poden enriquir l'activitat, fent que la diversitat cultural estructuri la presentació de *Sabores del Mundo* dins de l'activitat.

El cicle de transformació dels aliments és important per poder prendre decisions sobre el propi consum i l'estil de vida. En els darrers temps hi ha una desconexió evident entre els processos dels

4ta part: Disseny de la finca
Sectorització dels cultius

aliments i la població, que s'entén en el funcionament econòmic del que ja hem fet esment. En aquesta activitat podrem començar sembrant el cereal i acabar menjant el pa que fem, de manera que tractarem tot el cicle.

ACTIVITAT 4:
“Visitem el mercat!”
LA DESCRIPCIÓ

Nom de l'activitat: Visitem el (medi ambient que trobem en el) mercat!

Nivell educatiu: Segon cicle d'educació infantil (P-5)

Localització: Exterior- Mercat de Torreblanca.

Educadores: 2 (Argelaga i Museu de Sant Cugat)

Durada: 2 hores (aproximadament)

Desplaçament: Amb autocar o a peu si l'escola és a prop del mercat.

RESUM

Per començar, una de les educadores que va caracteritzada de masovera, explica com si fos un conte, els orígens del mercat vinculant-ho a la història de Sant Cugat i mostrant unes fotografies de com era la població en el passat. Tot seguit es fan tres subgrups que realitzen un recorregut ràpid per les parades del mercat per a situar-se. Les dues educadores i una de les mestres, són les que es fan càrrec d'aquests grups. Cada grup ha de realitzar tres activitats: la primera és la d'observar, on els infants han d'anar a una parada de fruita i verdura i buscar diferents colors, formes i textures entre els productes exposats, que l'educadora anirà presentant mitjançant unes fitxes. En la segona activitat, la de comprar, cada grup disposa d'un moneder amb cinc euros per a comprar a les parades del mercat que triïn els infants. S'aprofita per a parlar amb la gent de les parades i treballar l'ús de les monedes en les compres. A la tercera activitat, la d'investigar, descobriran com són els aliments que han comprat, observant-los per fora i manipulant-los per veure com són per dins. Finalment es realitza una posada en comú conjunta dels tres grups per ensenyar el que han comprat a la resta i l'activitat es tanca cantant la cançó popular "La masovera".

ACTIVITAT 4:
“Visitem el mercat!”
LES VALORACIONS

VALORACIONS FOCUS GRUP

4- ACTIVITAT: Visitem el mercat!

RESUM

Valoració positiva sobretot per l'ambient de mercat que es viu i pel propi escenari, que permet combinar el treball dels temes històrics amb els socio-ambientals. Es posen en escena valors com el respecte, la quotidianitat o la sostenibilitat, present en la filosofia de l'activitat. Es valoren molt bé la dinàmica de fer un recorregut pel mercat en petits grups, l'aparició d'un personatge com "La Masovera" que fa de referent i guia i el final de l'activitat amb la cançó popular de "La Masovera".

Es destaca de les educadores la seva tasca gestionant l'activitat i relacionant-se amb els infants, així com el valor afegit que suposa la col·laboració d'educadores d'àmbits diferents. Pel que fa al paper de les mestres, la satisfacció és general en relació a la seva implicació, fent-se càrrec d'un dels grups durant el recorregut pel mercat. En relació als infants, en valoren la seva autonomia a l'hora de prendre algunes decisions i el fet de poder manipular. La durada de l'activitat és l'apropiada, segons les educadores i les mestres, per a uns infants tan petits. També fan notar l'encert en fer l'activitat a primera hora del matí quan no hi ha tanta gent. Finalment, es destaca el treball previ de les mestres de preparació de la visita al mercat i l'aprofundiment a posteriori de la visita amb la realització de diferents activitats.

4.1- FUNCIONAMENT

4.1.1- Mestres: Valoració positiva, sobretot pel fet de trobar-se amb l'ambient de mercat. Veuen l'activitat molt visual, on es donava primer una visió històrica. Creuen que potser faltava temps per gaudir de la visita ja que era molt dirigida. Tot i així donen importància a que els/les educadors/-es estiguin oberts a fer canvis a l'activitat. La valoració final que en fan es que l'any que ve repetiran. Cal destacar que donen molta importància al fet d'endur-se alguna cosa de la visita.

4.1.2- Educadors/-es: Valoració positiva. Donen importància al fet de poder rectificar i treure dinàmiques que allargaven l'activitat, com la de l'origen dels aliments. Expliquen que hi havia molta expectativa perquè era una activitat nova, per a infantil i amb la col·laboració d'Argelaga i el Museu de Sant Cugat. Opinen que potser l'activitat era massa llarga per a nens/-es de P-5 i que era bastant dirigida. Un altre aspecte que destaquen és l'ambient de mercat que es vivia, que com els mestres, pensen que no es pot trobar als "súpers". La iniciativa que van tenir algunes escoles de posar un cartellet amb el nom de cada nen/-a, els va facilitar la gestió del grup.

4.2- OBJECTIUS I CONTINGUT

4.2.1- Mestres: Valoració positiva dels continguts sobre qüestions històriques i ambientals. Valoren que es pogués treballar la caducitat. Comenten que eren continguts ja treballats i que pensen que es important que els/les nens/-es sàpiguen el que és un mercat, arribant fins al fet de comprar i vendre, sense anar més enllà. Expliquen que era una activitat on es podien treballar valors com l'ordre, el saber

estar, el respecte pels demès, poder compartir,... En relació a la sostenibilitat, creuen que era present a la filosofia de l'activitat. Elles ho veien més com coses que fan en el seu dia a dia, una sèrie d'hàbits. Tot i així comenten algunes contradiccions que van veure en l'activitat, com que les venedores del mercat donessin bosses de plàstic, tot i que les educadores portaven cistell.

4.2.2- Educadors/-es: Valoren positivament que els infants ja haguessin treballat prèviament el tema dels aliments. Creuen que es un tema proper que donava molt de joc. Opinen que hi havien molts continguts implícits i que es treballaven aspectes com el comprar, la manipulació, els sentits,... Creuen que la vessant social va més bé treballar-la a partir de primària, com es fa en alguna de les activitats que ofereix el Museu de Sant Cugat. Pensen que els temes ecològics es treballaven superficialment, però que el lligam històric amb els temes ambientals si que es donava. Tenen el convenciment de que era una activitat que permetia reflexionar sobre el passat de Sant Cugat. També es valora l'aspecte local de l'activitat, necessari per a les activitats del Museu i important en les activitats ambientals on es vol potenciar tot el que es pròxim i local, sobretot si es treballa l'eix alimentari. També es remarca l'aspecte socioeconòmic, el fet d'anar al mercat o al "súper" o de no anar-hi. Veuen potencial de treball en les diferències entre les escoles en relació a aquest aspecte. Opinen que és una activitat on es podien treballar molts valors, principalment la tradició, la convivència amb els demès, el poder de decisió, la quotidianitat d'anar al mercat. En relació a la sostenibilitat, potser va ser l'aspecte més fluix de l'activitat. Consideren que era difícil treballar al mercat temes com l'ús de bosses de plàstic davant la utilització del cabàs. Si que ho veuen més factible de treballar en nens/-es més grans on també es poden introduir els productes de temporada. Tot i així consideren que l'activitat tenia valors sostenibles, com el fet de fer una compra de productes locals, al mercat i la transmissió que podien fer de l'experiència als adults. També hi ha la visió en algunes educadores de la branca més social, de veure la sostenibilitat com a un treball d'hàbits al dia a dia, tot i que també hi ha la visió de que és un treball que acostava a una realitat sostenible.

4.3- ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

4.3.1- Mestres: Valoren bé que l'itinerari es fes en petits grups amb adults supervisors, ja que permetia que ho visquessin més. Comenten que la introducció era molt entenedora i pautaada. També valoren positivament la figura de la masovera com a personatge que guia. Es comenta que una de les escoles va fer l'activitat de tancament sobre l'origen dels aliments i la valoren bé.

4.3.2- Educadors/-es: Valoren bé el treball en petits grups i el fet de donar un paper actiu a la mestra, tot i que al principi van fer dos grans grups, més que tot per tenir el grup controlat. També valoren positivament la figura de la masovera com a referent vinculat al mercat. A més a més opinen que la part més important de l'activitat, l'itinerari per a comprar, no estava tan marcat com la resta de l'activitat on hi havia un guiatge evident. Finalment comenten la por a que l'explicació prèvia es fes pesada i que la posada en comú final, la recorden com una part de l'activitat que costava més de portar a terme. Comenten també el final de l'activitat cantant "La masovera" i el cas de l'escola on van poder fer l'activitat de tancament sobre l'origen dels aliments.

4.4- PARTICIPACIÓ D'EDUCADORS/-ES

4.4.1- Mestres: Comenten que pautaven molt bé les intervencions dels infants.

4.4.2- Educadors/-es: Valoren molt positivament la col·laboració de les educadores de dos projectes educatius diferents. Comenten que a l'hora de dirigir-se a nens/-es tan petits/-es, calia interpretar una mica, intentant captar la seva atenció. També creuen que era important donar càrrecs als infants i estar molt al cas de no perdre'ls de vista en els grups que eren més moguts.

4.5- PARTICIPACIÓ DE MESTRES

4.5.1- Mestres: Valoren molt positivament la seva participació, van gaudir molt. Consideren que es important saber que han de fer si es fan càrrec de la gestió d'un grup. Comenten que durant l'activitat, al principi anaven d'observadores però que després feien el que els hi deia l'educadora. No es van poder quedar al marge perquè senzillament amb nens petits ja surt espontàniament participar, sobretot intervenint en les explicacions a partir del que deien els infants.

4.5.2- Educadors/-es: Comenten que les mestres no podien estar molt per l'explicació que es feia a l'inici de l'activitat sobre la història del mercat, perquè era quan s'aprofitava per explica'ls-hi què havien de fer a l'activitat. També comenten que a vegades és difícil de compartir un projecte amb alguns mestres, perquè se'n desenten. Afegeixen que això sol passar a secundària.

4.6- PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT:

4.6.1- Mestres: Valoració molt positiva de la seva participació, consideren que era molt enriquidora. Opinen que era una activitat que els permetia reflexionar però que són les actuacions diàries el realment important en aquest cas. Veuen molt bé la llibertat que es donava als infants a l'hora de triar el que volien comprar i el fet de portar diners en metàl·lic (cinc euros és una quantitat que dominen segons les mestres). També donen molta importància al treball manipulatiu i que el sol fet de sortir de l'escola ja era molt il·lusionant. També comenten que al final de l'activitat, a la posada en comú, ja estaven cansats i que el personatge de la masovera ja el coneixien.

4.6.2- Educadors/-es: Comenten que tenien por que no s'agobiessin tanta estona en un lloc amb molt gent. Valoren positivament el fet de que els/les nens/-es venien a l'activitat amb molta il·lusió, tenien moltes ganes de participar en la tria del que es volia comprar i que a més ja sabien la cançó de "La Masovera".

4.7- PARTICIPACIÓ D'ALTRES ACTORS

4.7.1- Mestres: Comenten que la gent de les parades va col·laborar molt.

4.7.2- Educadors/-es:

4.8- ESPAI

4.8.1- Mestres: Valoren que donava molt de joc treballar en un entorn proper. També comenten que si es volgués anar al mercat de Sant Pere, seria difícil de fer-

ho amb autocar. Seria més fàcil si l'escola fos a prop d'aquest mercat, ja que s'hi podria anar a peu.

4.8.2- Educadors/-es: Valoren que l'espai del mercat donava molt de joc. Creuen que no seria molt sostenible anar a visitar un mercat fora de Sant Cugat. En relació a fer l'activitat al mercat de Sant Pere, consideren que és un indret més entranyable per ser més petit, però que no hi ha llocs coberts per a fer l'explicació prèvia en el cas de que ploqués.

4.9- TEMPS

4.9.1- Mestres: Valoren que fer l'activitat a primera hora del matí és millor perquè és quan els/les nens/-es petits estan més atents.

4.9.2- Educadors/-es: Consideren que els hi va faltar temps, tot i que a mesura que feien activitats la durada es va anar augmentant lleugerament. Opinen que fer l'activitat al mercat a partir de les onze del matí es més complicat perquè hi ha més gent.

4.10- TREBALL PREVI I POSTERIOR

4.10.1- Mestres: Valoren que el fet de realitzar abans l'activitat del Pi d'en Xandri on ja es parla del passat de Sant Cugat, ja és una bona prèvia per a l'activitat al mercat. Expliquen que com a treball previ amb els infants, van explicar que anirien a comprar al mercat i van assajar la cançó de "La Masovera". Una de les escoles comenta que van fer un treball previ important dins un projecte titulat "Cuiners" que no pas un treball posterior. Quan es valora el treball posterior, s'explica des de les escoles que ho van treballar a través dels ordinadors. que van muntar paradetes del mercat al passadís de l'escola o que van manipular el que havien comprat al mercat.

4.10.2- Educadors/-es: Com a proposta de treball posterior, només van aconsellar a les mestres que aprenguessin la cançó de "La Masovera". Tot i així comenten que seria interessant passar un treball previ i posterior com a proposta de treball, però consideren que les mestres ja s'adapten a aquest treball a la manera que més els hi convé. També aprofiten per comentar que alguns cops la reunió prèvia es fa amb la cap d'estudis i la informació no arriba del tot a les mestres que acabaran fent l'activitat.

4.11- AVALUACIÓ

4.11.1- Mestres:

4.11.2- Educadors/-es:

4.12- MATERIALS/ RECURSOS

4.12.1- Mestres: Valoració positiva del material utilitzat a l'activitat, des de la disfressa de la masovera, fins al fet de portar un moneder amb un bitllet. Consideren que és un aspecte que serveix per captar l'atenció dels infants.

4.12.2- Educadors/-es: També valoren bé el material que portaven, des del plat i el ganivet per a manipular el que compraven, passant per les fotos grans del mercat

en el passat, que impressionaven als infants. Les educadores del Museu comenten que tenen un dossier de treball per a nens/-es més grans, amb preguntes a nivell socioeconòmic, però que veuen que a l'alumnat no els hi acaba de motivar.

4.13- PDE

4.13.1- Mestres:

4.13.2- Educadors/-es:

4.14- ALTRES ASPECTES

4.14.1- Mestres: Comenten que van conèixer l'existència de l'activitat del mercat quan van fer l'activitat del Pi d'en Xandri.

4.14.2- Educadors/-es:

4.15- FOCUS GRUP

4.15.1- Mestres: Valoració positiva de la dinàmica que els hi permet contrastar el que han fet a l'activitat i compartir experiències i veure que darrera d'una activitat hi ha un treball de molta gent. També comenten que no tenen temps per a fer trobades d'aquest tipus. Aprofiten per explicar les valoracions que fan elles a l'escola de les activitats on participen. A final de curs fan una memòria, però consideren que per ser com el Focus Grup, caldria tenir els punt de vista dels/ de les educadors/-es.

4.15.2- Educadors/-es: Valoració positiva, sobretot si durant l'any es fa un treball de despatx i no es veu el resultat que estan tenint les activitats que es fan i que formen part d'un projecte compartit amb d'altres agents. Important valorar-ho perquè no quedi com una cosa que es perd.

ACTIVITAT 4:
“Visitem el mercat!”
LES PROPOSTES

PROPOSTES FOCUS GRUP

4- ACTIVITAT: Visitem el mercat!

RESUM

Potenciar els aspectes mediambientals de la visita al mercat, les activitats que permetin una major autonomia dels infants i la participació dels/de les mestres en el recorregut que es fa pel mercat. Realitzar un treball previ a l'escola sobre l'origen dels aliments o preparar preguntes per a fer a la gent de les parades. Augmentar la durada del recorregut per les parades, per tal de tenir més contacte amb l'ambient de mercat. Explicar a les reunions prèvies amb els mestres les tasques que han de portar a terme durant l'activitat i finalment, realitzar un lligam en relació als continguts històrics entre aquesta activitat i la del Conte del Pi d'en Xandri, en les escoles que les realitzin totes dues.

4.1- FUNCIONAMENT

- Treballar a l'escola la dinàmica de l'origen dels aliments.
- Deixar més temps de contacte amb la gent del mercat.

4.2- OBJECTIUS I CONTINGUT

- Treballar valors com compartir per frenar l'avanç cap a una societat molt competitiva.
- Tractar fermament, encara que sigui superficialment, aspectes ambientals com l'ús de cistell o els productes de proximitat.

4.3- ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

- Proposar que els/les nens/-es portin un símbol que els/les identifiqui durant la visita al mercat, com podria ser un mocador al cap de masovera.
- Fer alguna dinàmica durant la visita al mercat que en permeti fer un treball posterior a l'aula. Per exemple, fer fotografies de les diferents parades.

4.4- PARTICIPACIÓ D'EDUCADORS/-ES

- Continuar donant importància a l'autonomia dels infants a l'hora de triar el que compren i ampliar-ho a d'altres àmbits, com en l'activitat d'observació, per tal de que no sigui tan aconduïda, sempre dins les limitacions que imposa l'edat dels/de les nens/-es.

4.5- PARTICIPACIÓ DE MESTRES

- Continuar fomentant-ne la participació activa en la gestió dels grups durant el recorregut pel mercat, potenciant les seves intervencions en relació a aspectes que hagin treballat prèviament amb els infants, a l'escola.

4.6- PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT

- Potenciar els moments on els infants es puguin esplaiar, bellugar-se, moure's,...

4.7- PARTICIPACIÓ D'ALTRES ACTORS

- Organitzar un diàleg informal amb alguna de les persones que treballen a les parades del mercat, per tal de fer preguntes, les quals es poden haver preparat prèviament.

4.8- ESPAI

- Proposar de fer una visita a un “súper” per a treballar tot el tema dels embolcalls, encara que potser seria més adient per a nens/-es més gran.

4.9- TEMPS

- Treballar igualment en petits grups, augmentant el temps de l'itinerari pel mercat per a poder-ne gaudir.

4.10- TREBALL PREVI I POSTERIOR

- Explicar les tasques que realitzarà la mestra durant l'activitat, a la reunió prèvia a l'escola.
- Proposar que a les reunions prèvies mestres- educadors/-es, es comenti que els infants portin durant la sortida, una targeta/ etiqueta amb el seu nom.

4.11- AVALUACIÓ

- Fomentar l'avaluació com a recurs per anar millorant el funcionament de l'activitat, ja sigui mentre es du a terme o amb posterioritat a la mateixa i on hi participin tant els/les mestres com els infants que la realitzen, tenint en compte els enfocaments històric i ambiental que venen donats per les educadores.

4.12- MATERIALS/ RECURSOS

- Proposar conèixer l'experiència que duen a terme als mercats d'algunes ciutats catalanes on és l'alumnat el que gestiona una parada de productes d'un pagès local (encara que seria adreçat a nens/-es més grans).

4.13- PDE

- Intentar lligar l'activitat del Conte del Pi d'en Xandri amb la del mercat, en les escoles que decideixin fer les dues activitats.

4.14- ALTRES ASPECTES

4.15- FOCUS GRUP

ACTIVITAT 4:
“Visitem (el medi ambient que trobem en el) mercat”
Dossier pel mestre 2010-11

VISITEM (EL MEDI AMBIENT QUE TROBEM EN EL) MERCAT

Descripció

Adreçat al segon cycle d'educació infantil

Es tracta d'una activitat de descoberta del mercat d'una hora i mitja de durada

Aquesta activitat es durà a terme en col·laboració entre personal educatiu especialitzat en medi ambient i personal educatiu del Museu de Sant Cugat, amb la intenció de treballar conjuntament temes de patrimoni natural i cultural de la ciutat.

Es realitza prioritàriament al Mercat de Torreblanca, i en cas que l'escola ho sol·liciti explícitament per qüestions de proximitat es podrà realitzar al mercat Sant Pere. El camí de l'escola al mercat pot fer-se en autocar o caminant, segons convingui.

L'activitat consisteix en un senzill joc de proves on els infants descobriran la gran diversitat de productes que hi ha al mercat i d'on vénen alguns d'aquest productes.

Es tracta d'una descoberta amb tots els sentits on els infants també interaccionaran amb els botiguers de les parades per conèixer la seva feina.

Més enllà, es pretén un acostament al que significa el mercat com un espai social de trobada i d'intercanvi, coneixent-ne els principals trets que el distingeixen d'altres superfícies dedicades al comerç.

Objectius

- Identificar els diferents elements dels productes del mercat i les seves qualitats: formes, colors, mides, materials, sensacions, etc.
- Observar i identificar la tasca de les persones que estan al mercat: productors, botiguers i consumidors
- Introduir-se en la història del mercat de Sant Cugat i la raó de tenir un mercat a la vila

Desenvolupament i dinàmica (cicle d'aprenentatge)

- Presentació i idees prèvies, models inicials (30 minuts)

L'educador/a ambiental i l'educador/a del patrimoni cultural reben el grup a l'entrada del mercat. L'educadora del Museu va disfressada de masovera, amb el vestuari que serà proporcionat pel mateix museu. Es presenten com les persones que els ajudaran a conèixer totes les coses que s'amaguen dins el mercat. A través de preguntes obertes aniran situant als infants al lloc on han arribat i s'anirà veient què és el que esperen trobar a dins.

Però sabeu on heu arribat? Què és això del mercat? Què creieu que hi ha aquí dins? Voleu conèixer aquest mercat? Doncs ara us explicarem algunes coses molt interessants sobre el mercat de Sant Cugat...

A mode de conte, introduïrem alguns conceptes històrics sobre la vila de Sant Cugat i el seu mercat.

Bon dia nois i noies, jo sóc la masovera. Hi he vingut per explicar-vos com era el poble de Sant Cugat fa molts i molts anys...

Fa molt de temps, quan encara no hi havia cotxes, ni màquines, ni televisions, Sant Cugat era un poble petit, ben diferent a la ciutat que és avui en dia, plena d'edificis, i de carreteres.

Fa molt de temps, Sant Cugat era un petit poble de pagesos, que es dedicaven a fer vi i a vendre'l després. Ells mateixos treballaven els camps perquè després sortís un bon vi.

En aquest petit poble de Sant Cugat no hi havia tantes botigues com les que tenim avui en dia, la gent anava en carro de cavalls i no es feien servir els telèfons mòbils ni els ordinadors ni els rellotges... Per saber quina hora era només els calia parar bé l'orella per escoltar les campanes del campanar del monestir!! Perquè el monestir sí que hi era en aquest poble ple de pagesos, ...el monestir de Sant Cugat fa molts i molts anys que existeix!!

Doncs bé. En aquest poble tranquil hi vivia molt poca gent i els vilatans es reunien a la plaça després de treballar fort al camp per tal fer petar la xerrada a la fresca i descansar una mica.

Al carrer principal d'aquest petit poble hi havia una carnisseria, i quan es feia fosc i tancaven les seves portes, es diu que alguns llops baixaven del bosc atrets per l'olor de carn fresca perquè tenien gana.. ui!!!..quina por!!

Però van anar passant els anys i cada vegada hi havia més vilatans que es volien quedar a viure a Sant Cugat perquè s'hi estava molt bé i els agradava molt el monestir, i els agradava molt el bosc que envoltava la vila per anar-hi a fer excursions i a escoltar els ocells cantar.

I llavors van veure que només tenien unes quantes botigues petites que necessitaven un mercat perquè hi havia cada vegada més gent que necessitava comprar verdures, peix, ous, pollastres i altres coses per menjar.

I un dia, i amb una festa ben grossa, es va celebrar que s'havia construït un mercat molt bonic, al bell mig de la plaça major de la vila. En aquesta festa no hi faltava ningú (mostrar fotografia inauguració mercat 1911), hi havia una orquestra, música i ball, i grans i petits s'ho passaren d'allò més bé perquè Sant Cugat tenia, per primera vegada, un mercat on poder comprar moltes coses bones per menjar.

Fins que, també aquell primer mercat es va quedar petit. La ciutat creixia i creixia, passaven els anys i encara més persones s'hi volien quedar a viure. Per això es va haver de construir un nou mercat, el que teniu al vostre darrere i que avui podreu conèixer i explorar .

I així podreu entendre perquè aquells santcugatencs i santcugatenques estaven tan contents aquell dia que es va inaugurar el primer mercat.

I és que anar al mercat...és molt divertit!!!

M'hi voleu acompanyar???

Entrem al mercat tots junts per fer una primera volta i poder anar veient les diferents parades que hi ha. Serà una volta no guiada per tal de veure, explorar i olorar tot el que hi ha al mercat, i despertar la curiositat per conèixer el mercat. Al final de la volta farem una petita dinàmica per tal d'escoltar els sons del mercat. Els infants es posaran en rotllana i tancaran els ulls. Amb una ma en

l'aire, comptaran el nombre de sons diferents que han sentit. Després els comentarem tots plegats.

- Introducció de continguts (45 minuts)

Els educadors proposen un joc de proves per tal de conèixer el mercat i descobrir d'on vénen totes les coses que hi ha. Es fan tres grups que aniran sempre acompanyats de l'educador/a o un mestre. A cada grup li tocarà treballar un producte diferent:

Grup 1: Fruita i verdura

Grup 2: Carn i ous

Grup 3 : Peix

Cada grup haurà de fer 3 proves per superar el joc del mercat:

Prova 1: Anem a observar: Els infants hauran de buscar una parada on venguin el seu producte i observar la diversitat dels productes que s'hi venen . L'educador/mestre dinamitzarà la descoberta fent-los trobar productes de diferents formes i colors (*ex: busqueu una verdura de de color negra, una de punxeguda, un cercle, un triangle...*) S'acompanyaran les consignes amb làmines on es trobin les formes i els colors representats perquè d'aquesta manera es faciliti la dinàmica per a que tots els nens i nenes identifiquin els diferents elements.

Prova 2: Anem a comprar: Entre tots haurem de decidir 1 o 2 productes i els haurem de comprar. Hauran de ser els mateixos infants que parlin amb el/la venedor/a i facin tot el procés de compra. L'educador/a potenciarà el diàleg amb el/la venedor/a per tal de conèixer com és la seva feina. Quan hàgim acabat li demanarem si es vol fer una fotografia amb el grup per tenir un record.

Ho posarem tot dins del cistell que portem i ens fixarem què és el que utilitza més la gent del mercat per comprar (cistell, carro o bosses de plàstic)

Prova 3: Anem a investigar: Haurem de comprovar com és aquest producte que hem comprat, així que l'obrirem, el tocarem, i l'olorarem per poder saber com és per dins.

- Estructuració de continguts (15 minuts)

Un cop els grups han fet les 3 proves ens reunim i tornem a seure en rotllana. Cada grup haurà de presentar el seu cistell a la resta de la classe i explicar què han comprat i com era la persona que els hi ha venut .

Farem l'activitat "D'on vénen i on van?": A partir d'uns dibuixos que l'educador/a anirà mostrant cada grup haurà de triar l'origen i el destí del seu producte (per exemple: arbre-fruïta-macedònia/gallina-ou-truita/mar-peix-sopa de peix).

Acabem l'activitat sortint a fora del mercat per aprendre el ball de la cançó popular catalana de La Masovera, que els infants podran anar cantant més endavant a l'escola per recordar la visita al mercat.

- Aplicació de continguts (opcional per fer a la classe)

Recordar l'activitat d'on venen i on van?" els aliments que hem comprat al mercat i utilitzar la mateixa dinàmica per al plat preferit de cadascun dels alumnes. Els infants hauran de dibuixar l'origen, l'aliment i el destí. (per exemple: Plat preferit(destí): plat d'espaguetis amb tomàquet. Aliments: tomàquet i espaguetis. Origen, tomaquera i blat)

Material necessari- facilitat pels educadors de l'activitat

- Fotografies de suport del Sant Cugat d'abans per al conte inicial- Museu de Sant Cugat
- Dibuixos de l'origen i destí dels aliments
- 3 jocs de fitxes amb formes i colors formes: rodona / punxeguda / oval / flor / pal / núvol / angle recte
 - colors: vermell / verd / morat / blau / blanc
 - sensacions: enganxós / suau / rugós / tou
- 3 cistells per la compra
- 3 moneders amb diners
- 2 càmeres de fotografia
- 3 ganivets
- Vestuari característic de la masovera (davantal, faldilla, mocador de cap)

Propostes per un treball posterior

- Activitat d'aplicació (explicada anteriorment)
- Mural de la descoberta del mercat
- Creació d'una escultura amb productes alimentaris que les nenes i els nens porten de casa

Continguts

L'activitat comença amb una breu introducció a la història del mercat a Sant Cugat: Els conceptes que treballem (inherents al discurs del conte) són:

- diferències entre passat i el present de la ciutat concretades en el mercat i els espais dedicats al comerç
- similituds entre el passat i el present de la ciutat concretades en el mercat i els espais dedicats al comerç
- rellevància d'altres elements destacables per a la vila: el monestir, el passat agrícola, etc.

Amb aquest activitat es potencia que la descoberta es faci amb tots els sentits, principalment observant la gran diversitat d'elements que hi ha, però també escoltant atentament els diferents sons i tocant i olorant els productes que comprem. També

apliquen els coneixements que treballen a l'escola durant tot l'any sobre les formes, els colors i les sensacions.

En el joc del mercat es treballen alguns temes relacionats amb el nostre consum com és la reducció de residus potenciant la compra de productes sense envàs i l'ús del cistell en detriment de les bosses de plàstic. El contacte directe amb el botiguer ens porta a interessar-nos per conèixer l'origen dels productes, quina és la seva matèria primera, de quina planta surten, quin animal els fa, etc. Amb l'activitat d'"On vénen i on van els productes" acabem de fixar aquest aprenentatge.

El mercat és un lloc de trobada de productors, comerciants i consumidors. Coneixem i valorem la feina dels venedors a partir de la conversa amb el mateixos. A més es potencia l'autonomia dels infants en el procés de la compra (com es pesen els productes en una balança, ens diuen un preu i hem de pagar)

Per acabar, coneixerem una cançó popular catalana, *La Masovera* i aprenem a ballar-la. Aquesta activitat es realitza com a clausura de la descoberta de l'espai de manera amena i divertida, tot introduint la dansa i la música tradicionals com a elements importants per al coneixement a l'entorn quotidià i a la Nostra història.

En general, aprenem a valorar i estimar l'entorn natural i social de Sant Cugat i a establir pautes de convivència i respecte envers els companys i companyes

LA MASOVERA – Cançó popular catalana

O lai lai, la masovera, la masovera.
O lai lai, la masovera se'n va al mercat:
El mercat és el dilluns,
el dilluns en compra llums.

O lai lai, la masovera, la masovera.
O lai lai, la masovera se'n va al mercat:
El mercat és el dimarts,
el dimarts en compra naps.

O lai lai, la masovera, la masovera.
O lai lai, la masovera se'n va al mercat:
El mercat és el dimecres,
el dimecres en compra nespres.

O lai lai, la masovera, la masovera.
O lai lai, la masovera se'n va al mercat:
El mercat és el dijous,
el dijous en compra nous.

O lai lai, la masovera, la masovera.
O lai lai, la masovera se'n va al mercat:
El mercat és el divendres,
el divendres, faves tendres.

O lai lai, la masovera, la masovera.
O lai lai, la masovera se'n va al mercat:
El mercat és el dissabte,
el dissabte, tot s'ho gasta.

O lai lai, la masovera, la masovera.
O lai lai, la masovera se'n va al mercat:
El mercat és el diumenge,
el diumenge, tot s'ho menja:
Llums, naps, nespres, nous, faves tendres,
tot s'ho gasta, tot s'ho menja.

O lai lai, la masovera, la masovera.
O lai lai, la masovera se'n va al mercat ...

Popular catalana.

ACTIVITAT 5:
“Fem iogurt!”
LA DESCRIPCIÓ

Nom de l'activitat: Fem iogurt! Coneguem el cicle de transformació dels aliments

Nivell educatiu: Cicle Superior d'Educació Primària (3r i 4t)

Localització: 1a sessió (tot el dia): Exterior- Granja La Selvatana a Campllong i Fundació Mona a Riudellots de la Selva..

2a sessió (tarda): Interior- escola.

3a sessió (matí): Interior- escola.

Educadors/-es: 2 (Argelaga). El primer dia es compta amb la col·laboració de la granjera de La Selvatana i del David, investigador de la Fundació Mona.

Durada: 1a sessió: 5 hores (aproximadament). Encara que la sortida és de tot el dia.

2a sessió: Tarda- 2 hores

3a sessió: Matí- 4 hores.

Desplaçament: Amb autocar a la granja La Selvatana i a la Fundació Mona.

RESUM

Activitat que es realitza en 3 sessions: la primera és la visita a la granja La Selvatana. Després de l'arribada, s'esmorza, i tot seguit un dels grups realitza la visita a la granja i l'altre se'n va a la Fundació Mona. Els que es queden a la granja fan un recorregut per les instal·lacions de la mà de l'Anna, la granjera, que n'explica el seu funcionament, comparant-lo amb el d'una granja convencional: es veuen els vedells, les vaques lleteres, les que estan a punt de parir, la zona habilitada per a munyir, el magatzem del menjar pel bestiar, la bassa de purins, l'espai on es guarda el xucri i finalment la caseta on es fa la producció ecològica de llet i iogurt. Al final del recorregut es realitza un petit col·loqui de preguntes improvisades per a la granjera. El grup que visita la Fundació Mona, per la seva banda, veu les instal·lacions on s'hi troben ximpanzés que han estat decomissats, ja sigui per contraban o per viure en una situació de desatenció. Les explicacions les realitza un investigador que treballa a la fundació. Tot seguit es torna a la granja, però abans es mira un hort solar i els/les educadors/-es d'Argelaga ho aprofiten per explicar-ne les principals característiques. D'aquesta manera es poden veure altres usos alternatius del territori. Un cop els dos grups han acabat les respectives visites, canvien i van a veure el que acaba de visitar l'altre grup. La sortida dura tot el matí, però el grup s'hi queda a dinar i torna a l'escola per la tarda.

La segona sessió de l'activitat es realitza el dia següent per la tarda, a l'escola. Es comença el taller d'elaboració del iogurt, i per això s'escullen uns representants dels diferents grups que aniran a la cuina de l'escola i faran bullir la llet i hi afegiran una mica de iogurt ecològic, per poder elaborar ells mateixos el seu propi iogurt. Cal dir que la llet i el iogurt que s'utilitzen són ecològics i es compren el dia anterior a la granja. També es fa una prova d'elaborar iogurt amb llet convencional. Tot seguit, els representants dels diferents grups expliquen a la resta de la classe el que han vist. S'aprofita la tarda per fer una iogurtera a l'hora de plàstica.

L'última sessió es realitza l'endemà al matí i consisteix en fer un tast del iogurt que han elaborat, comparant el que és ecològic amb el que no. També s'aprofita per fer un esquema a la pissarra on s'explica tot el cicle d'elaboració del iogurt.

Cal dir que és l'escola la que decideix la durada de la sortida i els dies que es realitzen la resta de sessions.

ACTIVITAT 5:
“Fem iogurt!”
LES VALORACIONS

VALORACIONS FOCUS GRUP

5- ACTIVITAT: Fem iogurt!

RESUM

Valoració positiva de l'activitat, sobretot per la visita a la granja, l'organització general, la implicació del/de la mestre/-a en el desenvolupament de l'activitat i la relació que s'estableix entre els/ les educadors/-es amb el grup classe durant les tres sessions que dura l'activitat. Es valoren bé també altres activitats realitzades el dia de la sortida, com la visita a l'hort solar i a la Fundació Mona, tot i que en aquesta última, el lligam amb la filosofia de la sortida es considera un pèl fluix. Es troben adequats els continguts, tot i que alguns s'haurien d'adaptar a l'edat de l'alumnat. Els mestres els han aprofitat per treballar la nutrició i la recepta, i hi ha l'opinió que hi predominen els de temàtica natural i científica, i no tant els socials. Pel que fa a la sostenibilitat, els mestres pensen que hi han moments de l'activitat que tracten clarament aquest aspecte, però en canvi, els/les educadors/-es, veuen el conjunt de l'activitat com el que dóna una visió global de sostenibilitat. A nivell d'estratègies didàctiques, es valora molt bé l'esquema que fan els/les educadors/-es a la pissarra sobre el món de la granja, però en canvi, creuen que la visita és molt pautada i no afavoreix una participació activa per part de l'alumnat. També esmenten la dinàmica de fer bullir la llet com una part de l'activitat on es troba a faltar la participació del grup classe, sempre tenint en compte la barrera que suposa fer una activitat a la cuina de l'escola. La valoració que es fa dels/de les educadors/-es és molt positiva, ben organitzats, amb coneixements dels continguts i sabent tractar els/les alumnes. Ells mateixos es veuen importants durant les activitats posteriors a la visita, però secundaris en la primera sessió a la granja. Els/les docents, consideren que han de participar activament de les activitats i no han de veure com un problema realitzar una activitat de tres sessions. S'arriba a la conclusió que l'alumnat aprèn els conceptes que se'ls hi plantegen i que saben captar la diferència entre la granja ecològica i la convencional, encara que pot ajudar el fet de que són uns/unes nois/-es sensibilitzats amb els temes ambientals per l'entorn social d'on provenen.

Es valoren positivament les intervencions de la granjera i de l'investigador de la Fundació Mona, tot i que pensen que haurien de poder controlar els "tempos" de la visita i adquirir estratègies per fer arribar millor el missatge a l'alumnat, tot i així es dóna molta importància a que la granjera deixi clara la seva filosofia com a responsable d'una granja ecològica. A nivell d'espais, la visita a la granja agrada molt, però es troben dèficits en les infraestructures (lavabos, papereres,...), tot i sabent que no és un lloc preparat per a realitzar visites amb regularitat. Es valora molt positivament el fet que l'activitat es divideixi en tres sessions i es mostra una opinió generalitzada de que s'hauria d'ampliar la durada de la visita a la granja, en detriment dels temps destinat a la visita a la Fundació Mona. Pel que fa a la preparació de l'activitat, els mestres comenten que no han tingut un coneixement previ del que s'hi realitzava, i els/les educadors/-es expliquen que han hagut de rebaixar les seves expectatives en relació a tot el que volien encabir a l'activitat. Es valora el fet de que el/la docent, treballi molt les activitats prèvies i posteriors, el que permet que puguin aprofitar molt més la sortida. Un aspecte que ha sorprès són les avaluacions que porten a terme el/la mestre, a partir de tutories amb tot el grup classe. Finalment es fa una valoració positiva del material emprat, suficient pel correcte funcionament de l'activitat.

5.1- FUNCIONAMENT

5.1.1- Mestres: Valoració positiva, van aprendre molt i en valoren sobretot que l'activitat s'organitzés en tres temps: visita a la granja, fer el iogurt i fer el tast. Afegeixen que els hi va deixar bones sensacions perquè en van poder treure suc i creuen que els/les nens/-es van aprendre. Valoren bé la visita a la granja, però creuen que era una mica pautada, els dos grups no van fer el mateix recorregut (va faltar veure com es munyien les vaques en un dels grups). També comenten que no es va veure el procés d'elaboració del iogurt, però no saben si era una cosa prou interessant per veure-ho o per explicar-ho. Quan parlen d'altres activitats que van fer, valoren bé la visita a l'hort solar, encara que consideren que es trobava en un lloc d'accés perillós, tot i que un dels grups no va travessar la carretera, i ho va veure des d'un turonet adjacent. La Fundació Mona també la valoren bé, això sí, com un "tastet". Pel que fa al tast, en destaquen l'organització.

5.1.2- Educadors/-es: Valoració positiva del funcionament. Consideren que hi han aspectes millorables, però que són pocs en relació al que va funcionar correctament. Creuen que són punts que s'aniran millorant a mesura que l'activitat es faci més cops. Valoren positivament l'experiència amb el grup classe al llarg dels dies que va durar l'activitat, que no va ser com en una activitat puntual de tres hores. També van quedar sorpresos amb tot el treball posterior que van portar a terme els mestres. Consideren que potser s'hauria de canviar el nom de l'activitat i que hi ha aspectes que es podrien desenvolupar més del que es van fer. També comenten que no es veia el procés de fer iogurt, només es veia la maquinària per una finestra. Un aspecte que volen comentar és que al principi no tenien previst fer una activitat de fer bullir la llet, però que quan des de l'escola se'ls va comentar que feien un taller de fer iogurteres els va semblar que ho podrien aprofitar. En relació a les activitats que van portar a terme, expliquen que les seves expectatives es van veure superades pel que fa al resultat del tast i en tot el treball posterior que es va realitzar. Comenten que l'activitat de l'hort solar la van veure curta, però precisament aquest és l'aspecte que més en destaquen els mestres. Finalment opinen que no estan contents amb l'encaix de la visita a la Fundació Mona a l'activitat, però estan satisfets del resultat, perquè van veure que havia agradat molt als/a les nens/-es.

5.2- OBJECTIUS I CONTINGUT

5.2.1- Mestres: Comenten que algun contingut s'hauria d'adaptar a l'edat dels infants, com quan es parlava dels transgènics o del procés de fermentació. Opinen que els van interessar aspectes com la inseminació, el temps de gestació, la raça frisona,... Expliquen que van aprofitar l'activitat per a estudiar la nutrició i els processos alimentaris lligats als éssers vius. També van aprofitar per a treballar la recepta com a tècnica de creació, però que es un tema que han de mirar de treballar-lo només quan toca, a quart. Valoren positivament el fet de veure la granja, passar-s'ho bé i els valors implícits que hi ha al darrera: respecte, treball en grup, escoltar, esperar,... Comenten que l'educació és un treball del dia a dia per aconseguir petites coses. També pensen que abans de la part pràctica hi hauria d'haver una part teòrica. Opinen que els/les nens/-es, han d'entendre que les coses que aprenen són per alguna cosa, tot i que no les entenguin del tot. Al final acaben agafant la idea. Pensen que això és el que passarà amb aquesta activitat i quan

acabin el curs valoraran la visita a la granja. En relació a la sostenibilitat, creuen que l'activitat no tenia un planteig d'aquest tipus, però pensen que si que es tractaven aspectes de sostenibilitat a l'activitat: la diferència entre granja ecològica i convencional. Entenen que una granja ecològica vol dir que aposta per la sostenibilitat.

5.2.2- Educadors/-es: Pensen que volien tocar masses temes, que no s'acabaven d'aprofundir i que quedaven poc lligats. Consideren que van ajustar uns continguts molt nous a la demanda que se'ls hi va fer. Tenen l'opinió que estan davant d'una activitat que toca temes claus, com veure què i qui hi ha al darrera de l'activitat al camp. En relació als continguts, creuen que quan s'explicava el procés de fer iogurt, els conceptes que es presentaven estaven relacionats amb les ciències. Comenten que es podria haver treballat més el paper dels intermediaris a l'hora de vendre els productes i la vida al món rural. També van troba a faltar els aspectes socioeconòmics en les explicacions sobre la granja. Comenten que la primera idea que tenien era anar a veure l'aeroport de Girona, però que no sabien si els/les nois i noies reflexionarien sobre la qüestió històrica de la vida al camp. Un altre aspecte que remarquen és que creuen que hi havia una limitació en l'edat de l'alumnat a l'hora d'explicar el procés de fermentació. Quan opinen de la sostenibilitat, creuen que l'activitat si que es podria considerar d'Educació per a la Sostenibilitat (ES), ja que els/les nois i noies veien la diferència entre una granja ecològica i una de convencional, que darrera de la llet hi havia algú que produïa i veure una persona que no només parlava de consideracions tècniques, sinó que explicava la seva relació amb les escoles, la salut,... Tot eren temes que l'alumnat anava encaixant i que feien que l'activitat fos d'ES. Per si sols no se sabia si tenien aquesta funció però que a nivell global eren peces importants per a donar aquesta visió de sostenibilitat.

5.3- ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

5.3.1- Mestres: Valoració positiva de l'esquema que es va fer a la pissarra sobre tot el que envoltava el treball a la granja, ja que ho van aprofitar per a fer activitats posteriors d'aprofundiment. Consideren que no hi havia un procés de participació creativa a l'activitat: els/les nois i noies a la visita a la granja, sobretot escoltaven. Parlen d'un treball d'anticipació per part de mestres i educadors a l'hora de fer el mural, el tast,... Com a aspecte a millorar, parlen de l'explicació del procés de fer bullir la llet, que potser es va fer d'una forma un pèl precipitada, ja que l'explicació que van fer a la resta de la classe els/les alumnes que ho van presenciar, tot i ser bona, no va permetre que alguns dels/de les nois/-es poguessin repetir amb èxit el procés a casa seva.

5.3.2- Educadors/-es: Expliquen que l'activitat de fer iogurt es va realitzar amb pocs alumnes per a no molestar a les cuineres; també creuen que es podria experimentar més en el procés d'elaboració del iogurt, però consideren que és una tasca difícil de fer. Pel que fa a la visita a la granja, opinen que no s'hauria de limitar el contacte amb la grangera i que no s'hi podien fer moltes coses de participació activa, sinó es que l'activitat es fes més gran. En relació a d'altres aspectes de l'activitat, pel que fa als dibuixos previs, pensen que va quedar un pèl penjat, ja que ho volien tancar el mateix dia. Creuen també que és difícil adaptar el vocabulari i que les fotografies els hi van servir per explicar la diferència entre una granja convencional i una d'ecològica.

5.4- PARTICIPACIÓ D'EDUCADORS/-ES

5.4.1- Mestres: Valoració positiva de la seva tasca, bons professionals, motivats, portaven l'activitat ben organitzada. Coneixien els continguts i controlaven el comportament de l'alumnat. Creuen que eren referència a la visita a la granja, acotaven l'espai de participació de la granjera. Creuen que haurien de ser ells els que expliquessin el procés de fermentació, no haurien d'esperar que els hi sortís als/a les alumnes. També opinen que tenen la suficient confiança amb la granjera per intervenir durant les seves explicacions, quan els alumnes es dispersen una mica. Consideren que els mestres no ho poden fer sense que sembli una intromissió.

5.4.2- Educadors/-es: Valoren el seu paper el dia de la visita a la granja com a secundari. Si que creuen que era important a la prèvia i en les activitats posteriors. El tècnic de l'ajuntament considera que el dia de la visita, els educadors eren referència, ja que iniciaven l'acompanyament de l'alumnat i ja el començaven a conèixer. Creu que l'educador mobilitzava i preparava aspectes que els mestres no podien fer. Els/les educadors/-es creuen que a l'hora d'incentivar la conversa en els/les alumnes, els mestres tenien més paciència i ho treballaven més que ells. Finalment, comenten que un dels handicaps en que es trobaven, era el fet de no viure el dia a dia del grup, no saber el que donava de si per si sol.

5.5- PARTICIPACIÓ DE MESTRES

5.5.1- Mestres: Fan autocrítica, comenten que han de saber que hi han moments en que s'equivoquen a l'hora de tractar el grup. S'han de saber posar en el paper dels/de les nois/-es davant una sortida, tot i que pensen que el comportament de l'alumnat a la granja va ser correcte. No creuen amb les explicacions i ja està, l'alumnat n'està cansat. Consideren que s'ha de tenir paciència en els processos d'aprenentatge de l'alumnat, que són lents, afirmen. També comenten que s'han d'adaptar al que els hi proposen els educadors i que han de tenir clar que per treure-li tot el suc, han de fer totes les parts de l'activitat que van lligades entre si. Consideren que la seva participació a l'activitat va ser bona, no en van estar de fora estant com diuen que fan alguns mestres que deixen que els/les educadors/-es ho coordinin tot. Expliquen que van compartir amb els els/les nois/-es tot el que havien vist a la sortida, ja que sinó no podrien fer el treball posterior a partir de les idees que donaven ells/-es. Opinen que la participació depèn de la implicació que mostren ells i elles i de l'escola en concret.

5.5.2- Educadors/-es: En valoren la seva implicació, interacció i com inflüen en l'activitat. Valoren que no realitzaven un treball de fer una explicació i prou, sinó que afavorien la conversa entre l'alumnat. Comenten que això els havia permès entendre millor com funcionaven els mestres en el seu dia a dia a l'escola. Donen molta importància a les expectatives inicials que portaven i a l'ambient de confiança i proximitat que van generar pel seu entusiasme i que tot això va facilitar el funcionament de l'activitat. També es destaca l'actitud d'un dels docents que va convertir un moment de crisi en el comportament de l'alumnat, en una dinàmica de reflexió. En contraposició parlen dels mestres que no s'impliquen, que veuen la sortida com una pèrdua d'hores. Pensen que és fer una aposta molt forta en recursos, per després trobar-se mestres d'aquesta tipologia.

També opinen que alguns mestres han de superar els prejudicis que tenen de que anar a la granja és una activitat de nens petits.

5.6- PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT:

5.6.1- Mestres: Comentem que havien après aspectes com el tipus de pinso que s'utilitzava, la funció del xucrut,... encara que el concepte "granja ecològica" alguns no sabien prèviament que existís. Creuen que van adquirir un grau de comprensió elevat. També van veure una certa sensibilització dels/de les seus/-ves alumnes en relació als temes ambientals, però que tanmateix, els hi faltava tenir visió històrica. Opinen que era important que els nens entenguessin que hi havien diferències entre una llet ecològica i una de convencional, que unes vaques menjaven menys pinso que herba o que tenien més espai per a pasturar,... Creuen que els nois i noies arribaven a casa amb la idea de que havien visitat una granja diferent, que havien après valors com la sostenibilitat. En relació al seu comportament durant l'activitat, creuen que va ser correcte, van tenir paciència a esperar en els processos. Si que creuen que el dia de la sortida ja estaven un pèl moguts, però que era normal ja que era el primer dia després de vacances. Tot i així, pensen que es tracta de nois i noies acostumats/-des al contacte amb gent de fora l'escola. Afegeixen que dins de la granja hi havien molts estímuls i que era fàcil dispersar-se. Expliquen que són nois i noies molt sensibles als temes ambientals, ja que viuen en una societat que hi està molt implicada: viuen en cases amb hort, recullen aigües pluvials, reciclen,... Una altra de les característiques del grup, és que són molt responsables i tenen clar que quan acaben una activitat recullen el lloc on han estat. El dia de la granja no ho van fer, però en una tutoria amb tot el grup classe que es va fer posteriorment, van proposar de fer neteja al pati de l'escola a canvi. Comenten que van tenir una participació activa en les activitats posteriors, en un altre tast que van fer, on ells van triar el que volien fer. Opinen que sinó fos pels mestres, l'alumnat faria moltes més coses de les que els hi deixen fer. Tenen casos de nois al grup classe, que fan presentacions per a la resta d'alumnat sobre temes com tenir una dieta sana i creuen que és una bona opció ja que així veuen els/les nois/-es amb capacitat de muntar coses. En relació a si l'alumnat participava de manera activa, creuen que no, feien el que els educadors i mestres els hi deien que fessin. Hi veuen alguns trets de participació mínima, tot i que els nois i noies van estar molt involucrats. Diferencien el grau de participació del grau de creativitat. Com a participació activa esmenten el procés de crear els dibuixos i reflexionar-hi, també quan van fer un article per a la revista de l'escola on havien de pensar i estructurar molt bé el text, o bé el cas dels nois que volien endur-se el iogurt a casa i van portar pots per iniciativa pròpia o del noi amb dificultats de lectura que va fer tot un treball de transmissió de la informació quan el van ajudar a fer una redacció. També expliquen que la visita a la Fundació Mona va fer sorgir la faceta més emocional dels/de les nois/-es. Després de la visita, alguns van entrar a la seva pàgina web. Finalment opinen que el seu alumnat estava preparat per a fer una sortida de les característiques de la granja, perquè ja portaven un parell d'anys treballant dinàmiques en relació a les sortides que realitzaven.

5.6.2- Educadors/-es: Es mostren sorpresos perquè creuen que els/les nois/-es van ser molt més protagonistes de l'activitat del que es pensaven. Creuen que un dels limitants a la participació de l'alumnat va ser que la sortida era molt pensada en anar escoltant algú que ensenyava el seu projecte. Podien participar en la mesura

que la gent que feia l'activitat els hi donava la oportunitat. En prelació al comportament, opinen que va ser del tot correcte, sobretot en les activitats que es feien a l'aula. Valoren positivament l'aprenentatge que van assolir, ja que sabien el que volia dir que una granja fos ecològica. Creuen que al final són els propis nois i noies els que acaben enganxant que parlant de salut o de les plaques solars en un determinat context, és parlar de sostenibilitat. Tot i així, tenen l'opinió que segons quins temes, com els ecològics o els socials, no cal aprofundir-hi tant en aquestes edats. Finalment, esmenten la dificultat que han percebut en els/les nois/-es per entendre el procés de fermentació.

5.7- PARTICIPACIÓ D'ALTRES ACTORS

5.7.1- Mestres: Comenten que la granjera hauria de saber els temps de les parades i el seu nombre, però en valoren molt la seva aportació, tot i que al principi la seva explicació potser es va fer un pèl pesada. També valoren molt que el noi de la Fundació Mona va saber transmetre els valors que hi havia al darrera de la instal·lació. Altrament, pensen que són actors que podrien tenir unes estratègies mínimes de saber parlar davant de la gent, tot i que és un aspecte que segur que aniran aprenent amb el dia a dia.

5.7.2- Educadors/-es: Valoració molt positiva de la gent de fora que no és educador/-a, sobretot la granjera, ja que trobar algú amb una bona conversa és difícil, tot i que també creuen que es podria millorar la interacció entre ella i el grup. Creuen que en el segon grup, l'explicació va ser més ajustada al que volien, encara que al final potser li van donar una mica de pressa. També en valoren la bona predisposició a fer la visita, però no saben si aquesta seria la mateixa si l'activitat es fes molts cops. També comenten que van trobar molt interessant que la granjera mostrés que tenia una filosofia clara, que volia que se sabés qui hi havia al darrera de la llet i que no fos com en alguna marca que va d'ecològica però que té moltes granges al darrera. En relació a l'investigador de la Fundació Mona expliquen que quan van anar a fer el primer contacte, els hi va agradar la història que hi havia al darrera i van decidir d'anar-ho a visitar. Tot i així consideren que es podia haver parlat de tota la tasca de voluntariat que hi havia al darrera dels treballadors de la Fundació. També creuen que l'explicació s'hauria de limitar, ja que el noi que va portar la visita li agradava esplaïar-se. Finalment també destaquen el propietari de l'hort solar que es va oferir a fer l'explicació de la instal·lació, i el posen com a exemple de la gent que té alguna cosa i la vol ensenyar.

5.8- ESPAI

5.8.1- Mestres: Valoració positiva de la granja com a un lloc net, però on hi faltaven lavabos i papereres.

5.8.2- Educadors/-es:

5.9- TEMPS

5.9.1- Mestres: Valoren que totes les coses que es van fer al llarg dels tres dies, no es podien portar a terme en una única sessió i que havien de ser els propis mestres els que perdessin la por d'estar perdent hores de classe. Una de les reclamacions que fan és que l'activitat de fer iogurt fos més llarga, però afegeixen que van ser

ells mateixos els que prèviament l'havien acotat molt. Comenten que la durada de la visita a la granja i a la Fundació Mona era la mateixa, i que no hauria de ser així, ja que s'estaven equiparant les dues activitats, quan la granja tenia molta més importància per a ells i per tant, hauria de tenir una major durada. També comenten que s'hauria de regular l'hora de sortida a la tarda el dia de la visita a la granja, per no anar molt justos a l'hora d'arribar a l'escola.

5.9.2- Educadors/-es: Valoren molt positivament el fet d'allargar l'activitat a tres sessions, tot i que a vegades els costa valorar-ho com a una cosa positiva o no, perquè molts mestres no estan disposats a allargar tant una activitat, tot i que són conscients que per fer-ho tot calen tres sessions. En relació a la durada de la visita a la Fundació Mona, la primera idea era que durés un parell d'hores, però que al final la van allargar fins els tres quarts d'hora. També coincideixen a dir que el taller del segon dia d'elaborar el iogurt es va fer ràpid perquè no hi havia molt de temps disponible.

5.10- TREBALL PREVI I POSTERIOR

5.10.1- Mestres: A l'hora de decidir-se per fer l'activitat, no van pensar-s'ho gaire, es van guiar pel títol de l'activitat i pel que els va explicar el tècnic de l'ajuntament. Normalment, quan han de triar si fan una activitat o no, abans parlen amb d'altres mestres que l'hagin fet prèviament per saber si val la pena de fer-la. Consideren que en aquests casos ja es creen unes expectatives i que en l'activitat de la granja es van refiar de les que els hi mostraven els educadors, molt més altes del que es va fer finalment. Expliquen que a mesura que anaven realitzant l'activitat, anaven lligant caps. Opinen que alguns mestres no fan aquesta activitat perquè es tiren enrere quan veuen que dura tres sessions. Una bona opció seria aprofitar el boca a boca per a donar a conèixer l'activitat. Valoren que davant una activitat nova, amb alumnes entre mig, les expectatives han de ser baixes perquè sinó pot arribar la frustració. En relació al treball previ, comenten que havien treballat els sentits, cosa que els va permetre enriquir molt més l'activitat del tast. Sobre el treball posterior, expliquen que just el cap de setmana després de la sortida, van fer una petita redacció sobre la visita a la granja i a la Fundació Mona. També comenten que van fer un enriquiment del dibuix previ que havien fet sobre el que es pensaven que veurien; se'ls va demanar que comentessin el dibuix que havien fet sobre el que realment van veure i que expliquessin què s'imaginaven i que no van posar al dibuix. Altres activitats que es van proposar: que una alumna expliqués l'experiència de casa seva que compraven directament a pagesos o entrar a la pàgina web de la Fundació Mona o comentar la fotografia del ximpanzé que s'havia de socialitzar i anava convivint amb els altres primats per separat. També esmenten que van penjar a la Intranet de l'escola fotografies de la sortida, amb una breu explicació i l'article que volien fer al butlletí trimestral de l'escola.. Finalment, comenten d'altres activitats posteriors que van realitzar: un tast amb galetes i mató que havien elaborat i un joc de representació de la granja al pati de l'escola, on cadascú escenificava un personatge, animal, acció,..., que havia vist durant la visita. Valoren que tot aquest enriquiment amb el treball previ i posterior, no s'hagués pogut fer sense la tasca realitzada pels educadors.

5.10.2- Educadors/-es: Quan parlen de la preparació prèvia de l'activitat, comenten que les expectatives eren molt altes i les van haver de rebaixar. Per exemple, la primera idea era fer iogurt i mató, però no s'encabia tant de contingut

en el “planning” inicial. A més també havien de comptar que a vegades s’han adaptar al que volen els mestres i ho han d’escurçar. Opinen que han de millorar la presentació de l’activitat perquè sigui més atractiva a l’hora d’escollir-la. Anar a la presentació de les activitats que es fa a l’inici de curs no és molt efectiu perquè hi passen molts mestres i no es pot fer una atenció detallada. En relació al treball previ, creuen que si es treballés la definició del què veuran a la granja, les parades per explicar que es fan durant la visita tindrien més de joc. Es mostren sorpresos pel treball posterior que havien realitzat els mestres, com per exemple l’elaboració del mató que creuen que els hi va donar molt de si. Conclouen que eren propostes que a ells els hi hagués costat de pensar-hi de fer-les.

5.11- AVALUACIÓ

5.11.1- Mestres: Comenten que hi solen haver dos moments de valoració en tot el procés entre mestres i alumnes: un és la tutoria amb els dos grup classe, on tothom hi pot participar i l’altre és quan arriben d’una sortida i encara falta mitja hora per plegar, aprofiten per valorar el seu comportament durant el dia. També donen molta importància al fet de poder reflexionar sobre les activitats que fan mestres i educadors, però comenten que la sisena hora els hi ha tret molt de temps i no tenen moments per a reflexionar sobre el procés educatiu.

5.11.2- Educadors/-es: Valoren molt les aportacions dels mestres, però consideren que valorar una cosa que s’ha fet un sol cop, és complicat. Es comenta l’existència del grup de mestres com un context diferent d’avaluació, més centrat en el programa d’Agenda 21 Escolar.

5.12- MATERIALS/ RECURSOS

5.12.1- Mestres: Valoració positiva, tot a punt i amb nombre suficient.

5.12.2- Educadors/-es: Comenten que treballar a nivell social el cas de La Fageda seria prou interessant. Tenen la opinió de que potser va faltar passar una recepta de com es fa el iogurt.

5.13- PDE

5.13.1- Mestres:

5.13.2- Educadors/-es: Es comenta la dificultat de trobar bones activitats a cicle superior, ja que la demanda és baixa, al contrari del que passa a cicle infantil, on la gran demanda fa que les activitats es puguin anar polint i millorant.

5.14- ALTRES ASPECTES

5.14.1- Mestres: Valoració positiva de la seva escola, la veuen molt implicada en temes ambientals.

5.14.2- Educadors/-es:

5.15- FOCUS GRUP

5.15.1- Mestres: Valoració positiva de la dinàmica, tot i ser el primer cop que la feien. S'hi han trobat a gust i han pogut parlar de moltes coses que els han permès pensar en aspectes que els hi havien passat desapercebuts. Valoren un espai de reflexió com aquest com un privilegi, igual que el fet de poder parlar de l'activitat que han realitzat mestres i educadors, encara que comenten que no tenen temps per poder-ho fer més sovint. Donen molta importància a l'autocrítica que sorgeix en espais d'intercanvi d'idees d'aquest tipus i on poden fer propostes de millora. Creuen que és una experiència digna de ser explicada a d'altres llocs.

5.15.2- Educadors/-es: El valoren molt positivament, ja que els permet descobrir aspectes que no coneixien dels mestres, com el fet de que fessin una valoració amb els alumnes. També els han sorprès algunes de les seves propostes, com allargar la segona sessió de l'activitat. Creuen que és una estratègia única per a relacionar-se amb ells i comenten que tenien la sensació de que els docents serien més crítics amb l'activitat. Finalment, pensen que pot ser una bona eina per a promocionar l'activitat i poder-la vendre.

ACTIVITAT 5:
“Fem iogurt!”
LES PROPOSTES

PROPOSTES FOCUS GRUP

5- ACTIVITAT: Fem iogurt!

RESUM

A nivell de funcionament es proposen canvis en diferents aspectes de la programació: ampliar la sessió d'elaboració del iogurt al menjador de l'escola, reduir la durada del tast i aprofitar el temps a la visita a la granja i a la Fundació Mona, fent que cada grup esmorzi al lloc que primer li toca visitar. A nivell de continguts es considera la necessitat d'introduir aspectes més socials i econòmics en el discurs, ja sigui el paper dels intermediaris, el voluntariat o la inserció laboral de persones discapacitades. També es proposa que l'activitat sigui un punt d'inici per acabar introduint el iogurt ecològic al menjador escolar. Es podrien preparar activitats com a treball posterior que ajudessin a aquest propòsit. En relació a les estratègies didàctiques, es recomana reduir el nombre de parades per a realitzar les explicacions durant la visita a la Fundació Mona i pactar prèviament les que s'han de fer als dos llocs que es visiten. Es proposa que els/les educadors/-es mantinguin la flexibilitat a l'hora d'adaptar les activitats a les necessitats dels/de les mestres, així com que existeixi una implicació conscient i activa d'aquests últims en totes les fases de desenvolupament de l'activitat. També es considera important el fet de fomentar una participació més activa, crítica i creativa de l'alumnat, com per exemple, preparant les preguntes que realitzaran a la granja. En relació al agents educatius externs (granjera i investigador), seria recomanable que les explicacions que realitzen fossin més concises, utilitzant un vocabulari adaptat a l'edat de l'alumnat. A nivell d'espais, es proposa una millora en les infraestructures de la granja (lavabos, espai per menjar) i un increment del temps destinat a la visita a la granja aprofitant el que sorgeix de reduir la visita a la Fundació Mona. Pel que fa a la preparació de l'activitat, es recomana millorar-ne la difusió per arribar a més docents i treballar prèviament els conceptes que es mencionen durant la visita. Finalment, es valora la possibilitat d'introduir una fitxa de treball/ recepta el dia que s'elabora el iogurt i es proposa que l'activitat es pugui oferir a nivells superiors d'ensenyament, treballant el procés microbiològic d'elaboració del iogurt o els aspectes socioeconòmics que envolten una granja ecològica.

5.1- FUNCIONAMENT

- Canviar el títol de l'activitat i proposar "Visitem una granja i fem iogurt".
- Proposar que l'activitat es faci en tres sessions: una de tot un dia (la visita), una de tota la tarda (elaborar el iogurt) i una de dues hores pel matí (el tast).
- Allargar a una altra sessió l'activitat, per tal de treballar les fotografies dels animals de la granja.
- Proposar que quan s'arribi a la granja, un grup s'hi quedi i l'altre ja no baixi de l'autocar i se'n vagi directament a la Fundació Mona i que cada grup esmorzi al lloc que li toqui.
- Establir prèviament els llocs de parada durant la visita a la granja.
- Canviar la pregunta que fa d'eix de les visites complementàries a la granja (activitats actuals al camp), per poder encabir més bé la visita a la Fundació Mona a la filosofia de l'activitat
- Fer dues parades durant el recorregut per la Fundació Mona.
- Proposar que l'activitat de fer bullir la llet la faci tot el grup classe al menjador de l'escola. Els educadors comenten al respecte, que és una bona proposta però

que creuen que continuaran fent una cosa que potser l'alumnat no acaba d'entendre, s'expliqui a quatre o a vint-i-cinc.

- Una altra opció seria proposar que l'acció de bullir la llet la facin els/les educadors/-es i que llavors ho expliquin a classe.

5.2- OBJECTIUS I CONTINGUT

- Proposar que les escoles que tinguin iogurt convencional al menjador, aprofitin l'activitat per fer una comanda de iogurt ecològic i introduir-lo a l'escola.
- Lligat amb el punt anterior, idear una dinàmica on l'alumnat expliqui a la resta què és el que hi ha al darrera del iogurt ecològic. Seria una acció que portaria a una altra acció: fer el pas a menjador escolar ecològic.
- Introduir els valors socials i ecològics a través d'un treball a partir dels iogurts de La Fageda.
- Treballar el paper dels intermediaris a l'hora de vendre els productes i la vida al món rural.
- Treballar el valor afegit del voluntariat a la Fundació Mona.

5.3- ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES

- Proposar la dinamització de la visita a la granja, preparant mini activitats perquè les portin a terme els/les mestres.
- Intentar que durant les explicacions del dia de la sortida, l'alumnat es disposi en semicercle al voltant de l'educador/-a, perquè tots/-es puguin seguir l'explicació sense problemes.
- Crear una dinàmica de preguntes- respostes amb la granjera, com si fos una entrevista, perquè es fes posteriorment, un cop feta la visita. En nivells educatius superiors les preguntes podrien tocar aspectes socioeconòmics i de microbiologia.
- Proposar una explicació prèvia per part de la granjera, abans de començar la visita, perquè se sàpiga que és el que van a veure.
- Introduir un espai de temps on el grup que no fa la visita a la granja, pugui fer una altra activitat, com tocar les vaques, per exemple.
- Tancar la dinàmica dels dibuixos previs aprofitant el temps que quedaria si es reduís la visita a la Fundació Mona.
- Millorar l'explicació del procés de fer bullir la llet.
- Completar l'explicació del procés de fermentació de la llet, introduint la lectura d'un text que ho expliqués.
- Experimentar en relació als processos de fermentació: observació de microorganismes amb microscopi, el xucrut,... Apropiat per secundària o fins i tot a batxillerat.
- Proposar de realitzar diferents tipus de iogurt o d'altres postres d'altres parts del món. També es podria enfocar com si fos un treball posterior i els/les nois i noies podrien parlar-ne a casa seva.

5.4- PARTICIPACIÓ D'EDUCADORS/-ES

- Coordinar la dinàmica de veure els diferents punts de vista de la granja.
- Fer l'acompanyament del procés que inicien els/les alumnes d'introduir el iogurt ecològic al menjador de l'escola, sobretot en la tasca pedagògica d'explicar a la resta de companys que és el que hi ha darrera.

- Mantenir la flexibilitat per introduir canvis en la dinàmica de l'activitat que hagin estat proposats pels/per les mestres i que recullin les seves necessitats a nivell del treball de continguts, sempre dins uns límits que no desvirtuïn la filosofia inicial de l'activitat.

5.5- PARTICIPACIÓ DE MESTRES

- Fomentar una implicació i participació activa dels/ de les mestres, no només en la realització de l'activitat sinó en el procés de preparació de la mateixa, per tal d'aconseguir un millor aprofundiment per part seva i un treball de major qualitat per part dels/de les educadors/-es.

5.6- PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNAT

- Proposar dinàmiques on l'alumnat sigui protagonista del canvi que es promou.
- Modificar l'activitat de mostrar fotografies de la granja per demanar que siguin els propis alumnes els que les facin, a partir d'una sèrie de consignes i que siguin les fotografies que es mostrin a l'explicació a l'aula.
- Dinamitzar l'activitat de fer bullir la llet (l'explicació del procés, quan posen el iogurt,...), de tal manera que la participació de l'alumnat sigui més activa.
- Fer que truquin a la granja per encarregar el iogurt ecològic per al menjador.

5.7- PARTICIPACIÓ D'ALTRES ACTORS

- Introduir una explicació prèvia de la grangeria abans de fer la visita a la granja.
- Recomanar que les explicacions dins la granja no siguin molt extenses.
- Proposar a la grangeria que incorpori al seu discurs la vessant socioeconòmica de la granja.
- Anar a veure una gent que treballa amb horticultura a prop de la granja, que serveixen a Valldoreix i que treballen amb discapacitats mentals.

5.8- ESPAI

- Utilitzar l'esplanada davant la Fundació Mona perquè un dels grups hi esmorzi.
- Proposar que a la granja hi hagi un lloc habilitat per esmorzar i per dinar i reservar una zona on els nois i noies puguin esplaïar-se en el seu temps lliure.
- Millorar les infraestructures de la granja: lavabos i papereres.

5.9- TEMPS

- Reduir la durada de la visita a la Fundació Mona a mitja hora.
- Incrementar el temps de visita a la granja en detriment del que s'empra en la visita a la Fundació Mona.
- Proposar que l'hora de sortida de l'autocar de la granja per tornar a l'escola, sigui a les tres de la tarda com a molt tard.
- Incrementar la durada de la segona sessió d'elaboració del iogurt, a tota una tarda, de 15 a 17 hores.
- Promoure un acompanyament més llarg entre educadors/-es- mestres- alumnat.

5.10- TREBALL PREVI I POSTERIOR

- Millorar la imatge de l'activitat de cara a que els/les docents escullin l'activitat, ja sigui a través de la realització d'un vídeo o per mitjà de l'explicació d'un dels mestres que ja l'hagi realitzat.

- Treballar prèviament un vocabulari mínim que s'hauria de conèixer el dia de la visita. Fer-ho utilitzant Internet, diccionaris,... Serviria perquè les parades que es fan a la granja tinguessin més joc.
- Treballar prèviament a l'escola la dinàmica de dibuixos que es porta a terme a l'autocar el dia de la visita, gestionada pels mestres, encara que no seria descartable que fossin els/les educadors/-es els/les que anessin a l'escola a realitzar-la.
- Preparar unes preguntes per a fer el dia de la sortida. Caldria un treball previ de reflexió que es podria organitzar com un treball individual o en petits grups, on es pensessin unes preguntes, els mestres les organitzessin i les enviessin als/les educadors/-es. Si cada escola ho fes, es podrien tractar diferents temes, segons l'interès de cada escola.
- Proposar de fer una comanda de iogurt ecològic de la granja, per introduir-lo al menjador de l'escola, amb una participació activa de l'alumnat, que serien els que ho organitzarien.
- Treballar temes d'integració de nois i noies immigrants, amb fotografies dels ximpanzés que s'havien de socialitzar amb la resta de primats, per veure la dificultat amb que es troben els nous nadius.

5.11- AVALUACIÓ

- Potenciar les dinàmiques avaluadores a nivell de grup classe del tipus tutoria, on hi hagi una participació majoritària dels/de les nois i noies, ja que s'han mostrat efectives en l'experiència d'aquest any, sempre i quan existeixi una implicació clara dels/de les docents, .

5.12- MATERIALS/ RECURSOS

- Elaborar una fitxa pel taller del segon dia on s'elabora el iogurt. Podria ser una fitxa senzilla, sense gaires tecnicismes, on s'expliquessin els passos a seguir per a fer el iogurt (com si fos una recepta).
- Treballar càlculs matemàtics en la possible fitxa a realitzar durant el taller de fer iogurt. Es podria calcular la temperatura de la llet durant tot el procés.
- Posar un límit en el nombre de recipients que l'alumnat ha de portar de casa.

5.13- PDE

- Adaptar l'activitat a secundària i a batxillerat, centrant-se amb els aspectes socioeconòmics que envolten una granja ecològica o a un nivell més experimental, en relació a la microbiologia present en els processos que es donen a la granja.

5.14- ALTRES ASPECTES

5.15- FOCUS GRUP

**ACTIVITAT 5:
“Fem iogurt!”
Dossier pel mestre 2010-11**

Fem iogurt! Coneguem el cicle de transformació dels aliments. Cicle superior de primària

DESCRIPCIÓ:

Fem iogurt! És una activitat adreçada al cicle superior primària que ens durà a conèixer una granja ecològica, La Selvatana, en la que la senyora Anna ens explicarà com els camps, els femers, les vaques i els mètodes per fer llet i iogurt estan organitzats de manera integrada, a fi que l'impacte sobre el medi ambient sigui mínim i la qualitat dels productes màxima. Es parlarà de qüestions socials associades a una explotació d'aquestes característiques, les relacions humanes que s'estableixen i el tipus de comerç, entre d'altres.

La primera sessió de l'activitat consisteix en fer aquesta visita per a dos grups-classe en un mateix dia, comptant que el viatge és llarg i per aprofitar al màxim el temps.

La segona sessió de l'activitat es farà a la classe i consistirà en la preparació de iogurt i mató amb llet ecològica i llet industrial, per tal d'establir una comparació entre els dos models. Finalment, pensarem i organitzarem accions a dur a terme.

SEQÜÈNCIA D'ACTIVITATS I TEMPORITZACIÓ

Activitat prèvia a la sortida

Es recomana fer una activitat prèvia a l'activitat, en la qual els i les alumnes comencin a treballar els continguts que es treballaran durant la sortida i l'activitat a classe. D'aquesta manera, es facilita la introducció al tema el dia de la sortida i també la comprensió de molts dels conceptes que treballaran durant l'activitat.

El/la mestre ha de demanar als alumnes que escriguin en una targeta de dinA5 (o dibuixin) tot allò que esperen trobar al camp, en un paisatge rural. Aquestes targetes les farem servir durant els viatges d'anada i tornada.

PRIMERA SESSIÓ (sortida a la granja La Selvatana)(6h)

9:00h Arribada de l'educador a l'escola i presentació (10min)

Presentació de l'educador i explicació de la sortida. 2 grups en una mateixa aula.

9:30h Viatge fins a la granja de La Selvatana (1h)

Penjarem tots els dibuixos o targetes a l'autobús en un fil i els anirem comentant un per un, a mesura que observem el paisatge.

10:45h Arribada i esmorzar i separació en dos grups.

Esmorzar i temps lliure.

Separació dels dos grups-classe: un entra a la Granja amb l'Anna (grup A) i un altre tornarà a pujar a l'autocar (grup B). Després (a les 12h) els dos grups intercanviaran l'activitat.

11:15h Grup A: Visita a la granja de La Selvatana (1h)

L'Anna fa una visita guiada per totes les instal·lacions de la granja mostrant els camps de cultiu per alimentar els animals, la granja de bestiar i les diferents instal·lacions on viuen les vaques, màquines d'extracció de la llet, màquines de tractaments dels productes làctics, punt de venda, qüestions d'higiene...

Podrem entendre el funcionament ecològic de la granja, la fabricació de iogurt i coneixerem els circuits de distribució dels productes ecològics, comparant l'efecte dels diferents tipus de botigues, supermercats, cooperatives... a través dels quals La Selvatana fa arribar els seus productes a la ciutat.

11:15h Grup B: Visita al camp del Gironès (1:30h)

Tornarem a pujar a l'autocar per fer una volta i poder observar el paisatge rural. Farem tres parades per visitar tres ocupacions de l'espai molt diferents.

- A la Fundació MONA coneixerem un santcugatenc, el David Riba, que ens ensenyarà quina feina fan en aquest centre de recuperació de primats. Aquesta instal·lació, en la que viuen uns quants ximpanzés recuperats del captiveri il·legal, es va obrir fa uns anys quan l'ajuntament de Campllong va respondre a la proposta d'una fundació anglesa que es dedicava al tema. La situació de recessió de l'activitat agrícola i ramadera ha afavorit aquest canvi d'ús.
- Anirem després fins l'aeroport de Girona. És un segon canvi d'ús dels camps que té implicacions diferents per la zona.
- Ja de tornada, prop de la granja, ens trobarem amb un camp destinat a un "hort solar" (extensió plena de plaques solars). És un tercer canvi d'ús del territori.

Arribats a la granja, farem una dinàmica de debat sobre els canvis d'ús del camp.

12:00h Canvi d'activitat (1:30h)

13:30h Dinar i temps lliure (1h)

14:30h Dinàmica de tancament (0:30h)

A partir de l'observació dels dibuixos que havien fet, farem una reflexió sobre què és el camp i si és com ens l'havíem imaginat. Debatrem sobre els canvis que s'estan donant al món rural i del perquè d'aquests.

Tornada a l'escola (1h)

SEGONA SESSIÓ a l'aula. Fabricació de iogurt i mató. Diferenciació entre els processos industrials i els ecològics. (2 o 3h)

Objectius: En aquesta segona sessió reflexionarem sobre el cicle de la llet i els diferents models d'exploració que hi ha al darrere (30 minuts) i accions que hem de fer.

9:00h Coneixement del cicle industrial de la llet (30min): el joc del trencaclosques

A la Selvatana hem pogut conèixer la producció ecològica que representa una petita part de la producció total. Es penjen fotografies del cicle ecològic a la pissarra com a recordatori.

1. Camps de cultiu de l'aliment de les vaques.
2. Processament del menjar (xucruts).
3. Transport de pinso.
4. Processos i espais de la reproducció i cura de les vaques.
5. Alimentació de les vaques.
6. Procés de munyir-les.
7. Fabricació de iogurt.
8. Transport dels productes làctics als punts de venda.
9. Punts de venda.

Es planteja després que coneixerem el cicle industrial de la llet. Cada grupet de 7 alumnes rep dues fotografies que cal endreçar en el cicle de la llet industrial, de manera paral·lela al cicle ecològic de La Selvatana.

S'acaba amb un diàleg sobre les diferències entre els dos models.

10:00h Passi de documentals de dibuixos animats (30min)

Veurem dos documentals curts sobre el cicle de la llet industrial: The Meatrix I (3' 36") i II (4' 46"). Es tracta d'una animació molt divertida que critica la producció industrial i massiva de carn i llet.

10:30h Taller de iogurt cremós i mató amb les llets industrial i ecològica (30min)

A continuació es realitzarà el taller de iogurt i mató amb les dues llets: la de la Selvatana, la de producció industrial i la de l'escola.

10:45 Pati

11:15 Joc dels sentits (15min)

Jugarem a esbrinar amb els ulls tancats, en parelles, quin iogurt o mató és el que s'ha fet a partir de la llet industrial i quin a partir de llet ecològica. Apunten a una taula qui l'encerta i qui no.

Nom	Iogurt ecològic	Iogurt industrial	Iogurt escola	Mató ecològic	Mató industrial

11:30h Acció (15 min o 1:15h)

Opció A: portem el iogurt a l'escola (encara que sigui per un dia en concret).

Ens organitzem per dur el iogurt, llet i mató a l'escola. També per difondre el que saben del iogurt entre companys/es famílies, menjador...

Opcional: Organitzar els anuncis

Opció B: no duem el iogurt a l'escola. Fem difusió del que hem après.

Per acabar pensarem entre tots accions que podem fer per promocionar l'alternativa ecològica. Les escriurem a la pissarra i anirem pensant com ho podríem fer per fer-les possibles. Triarem una o dues actuacions que considerem viables per tirar endavant.

Algunes de les accions que podrien sortir són:

- Esbrinar què hi ha darrera dels iogurts que consumim a casa.
- Promocionar els productes ecològics a l'escola o a les famílies: escriure per la web, fer una carta...
- Fer un còmic Meatrix sobre l'alternativa ecològica amb el programa Movie Maker per penjar-lo a la web. Aquesta activitat s'hauria de fer en col·laboració amb el professorat d'informàtica.
- ...

Opcional: Organitzar alguna acció concreta

MATERIALS I RECURSOS UTILITZATS

Primera sessió:

Els dibuixos que hagin fet els alumnes com a activitat prèvia.

Cordill.

Càmera de fotos.

Sessió intermitja:

Capsa gran o més.

Pot per alumne.

Segona sessió:

Fotografies de la visita, de cada fase.

Fotografies del cicle de la llet industrial.

Sistema per projectar The Meatrix

8 bols

4 olles

8 coladors

8 draps de cuina

25 mocadors per tapar els ulls.

50 culleretes.

Iogurt de l'escola.

ACTIVITAT 5:
“Quin és el nostre model alimentari?
Descobrim el cicle i els problemes de la llet”
Dossier pel mestre 2010-11

EL MODEL ALIMENTARI ECOLÒGIC I L'INDUSTRIAL: VISITA A UNA GRANJA ECOLÒGICA

Adreçat a: secundària.

Llocs de realització: primera sessió a la granja La Selvatana, Campllong, Gironès (autocar gratuït). Segona sessió (opcional) a l'aula.

Durada: primer sessió 6h, segona (opcional) 2h.

I-Descripció general:

L'activitat ens durà a Campllong, Gironès (al costat de l'aeroport de Girona) a conèixer una granja ecològica, La Selvatana, en la que la senyora Anna ens explicarà i mostrarà com els camps, els femers, les vaques i els mètodes per fer llet i iogurt estan organitzats de manera integrada, a fi que l'impacte sobre el medi ambient sigui mínim i la qualitat dels productes màxima.

Es parlarà de qüestions socials associades a una explotació d'aquestes característiques, les relacions humanes que s'estableixen i el tipus de comerç, entre d'altres. La manera de conversar amb la granjera requerirà la preparació d'una entrevista.

La primera sessió de l'activitat consisteix en fer aquesta visita per a dos grups-classe en un mateix dia, comptant que el viatge és llarg (1h) i per aprofitar al màxim el temps.

La segona sessió de l'activitat (opcional) es farà a la classe i consistirà en la preparació de iogurt amb llet ecològica i llet industrial, per tal d'ajudar a reflexionar sobre les diferències entre els dos models. Finalment, pensarem i organitzarem accions a dur a terme.

II-Objectius:

Amb aquesta activitat entrem en contacte amb la gent que produeix el nostre menjar. Ens val la pena fer un viatge llarg, fins al costat de l'aeroport de Girona, perquè la granja La Selvatana és un excel·lent exemple d'activitat productiva integrada al voltant de la sostenibilitat. No només aprendrem sobre qüestions ambientals, sinó tècniques, socials, econòmiques...

L'alumnat podrà:

- Conèixer la realitat del camp català.
- Conèixer el funcionament d'un sistema productiu d'aliments que es basa en la sostenibilitat, així com comparar-lo amb un d'industrial.
- Decidir quines accions emprendre en relació amb el propi consum.
- Conèixer els processos microbians presents en l'explotació.

III-Desenvolupament i dinàmica (2 sessions):

Preparació d'entrevista.

En primer lloc, caldrà preparar una entrevista a fer a la granjera. Això permetrà establir una bona dinàmica a la visita, per una banda, i treballar el vocabulari prèviament (la granjera fa servir el vocabulari que trobareu al final del document, i cal que l'alumnat el pugui conèixer prèviament). Es recomana dividir la classe en quatre grups i que cadascun prepari dues o tres preguntes sobre com es treballa en cadascun d'aquests moments següents en comparació amb el model industrial:

- El naixement de les vaques.

- L'alimentació de les vaques.
- El moment de munyir-les.
- La fabricació del iogurt.

Visita a la granja ecològica (6h). L'horari següent s'adaptarà al de l'escola.

9h. Presentació a l'aula, abans de sortir (10 min.)

Presentació de l'educador i explicació de la sortida. 2 grups en una mateixa aula.

9:30h. Viatge en autocar (1h.)

Durant el viatge s'aprofitarà per contextualitzar el lloc al que arribarem.

10:45h Arribada i esmorzar, descans del viatge (15 min.)

Separació dels dos grups-classe: un entra a la Granja amb l'Anna (grup A) i un altre seguirà amb l'autocar (grup B). Després (a les 12h) els dos grups intercanviaran l'activitat.

11:00h. Visita a la granja.

L'Anna fa una visita guiada per totes les instal·lacions de la granja mostrant els camps de cultiu per alimentar els animals, la granja de bestiar i les diferents instal·lacions on viuen les vaques, màquines d'extracció de la llet, màquines de tractaments dels productes làctics, punt de venda, qüestions d'higiene...

Podrem entendre el funcionament ecològic de la granja, la fabricació de iogurt i coneixerem els circuits de distribució dels productes ecològics, comparant l'efecte dels diferents tipus de botigues, supermercats, cooperatives... a través dels quals La Selvatana fa arribar els seus productes a la ciutat.

A la granja comprarem la llet i iogurts necessaris per fabricar iogurt per la segona sessió. També podrà comprar qui vulgui per endur-se a casa.

13:00h. Viatge en autocar (1h.)

Durant el viatge de tornada s'aprofitarà per organitzar la fabricació del iogurt per poder fer la segona sessió. El iogurt es fabricarà a casa dels alumnes, que el duran a classe per fer la segona sessió al dia següent o l'altre.

Segona sessió (a l'escola, 2h.)

A partir de la fabricació del iogurt s'organitza un tast dels iogurts a classe. S'hauran fet iogurts a partir de llet i iogurt industrials i de llet i iogurt ecològics. El tast es farà en parelles, amb els ulls tancats, com un joc per descobrir amb el sentit del gust i l'olfacte, i conèixer les propietats organolèptiques com una de les característiques diferenciadores dels dos productes. Però és només una manera d'iniciar una comparació entre els models industrial i ecològic que ens durà a analitzar altres aspectes tecnològics, ecològics, socials i econòmics dels dos models.

Ens organitzarem en grups per fer aquesta comparació i podrem acabar decidint quines postures volem prendre sobre el tema (no es tracta d'un "blanc o negre", sinó de qüestions molt complexes que cal analitzar amb mirada crítica) i quines accions creiem que es podrien iniciar des del grup.

Per acabar veurem uns vídeos curts molt divertits que es troben a Internet sobre el tema. Es troben en anglès sots-titulat, en castellà i altres idiomes, de manera que en funció dels interessos lingüístics del professorat es podran veure en un o altre idioma.

Propostes de treball posterior:

- Proponem aprofitar una mica de iogurt per fer una tinció senzilla al laboratori i mirar al microscopi els ferments que produeixen el iogurt.
- El grup podrà comptar amb els educadors/es per dur a terme l'acció que decideixin tirar endavant.

IV-Material necessari (facilitat pels educadors/es de l'activitat):

Primera sessió:

L'escola ha de dur:

- Càmera de fotos.
- **Cal venir vestits adequadament; tots els nois/es hauran d'anar amb botes o calçat**
- **esportiu, ja que es trepitjaran fems del bestiar.**
- Normalment, després de la visita ens diem: "per què no he dut diners". A la granja podem comprar llet i iogurts a un preu baix en relació a com ho podem trobar a llocs com "Veritas" o "Tot Bo" (Sant Cugat): la llet es ven a 1 € el litre (al Veritas per 1'79, al Tot Bo a 2,10). El iogurt a 1'20€ mig quilo.

Els educadors/es duran:

Fotografies del cicle de la llet industrial.

25 mocadors per tapar els ulls.

V-Continguts:

En aquesta activitat ens apropem a la complexitat del concepte de la sostenibilitat: una granja ecològica té moltes implicacions:

- és una feina amb repercussions ambientals, que obliga a una organització molt integrada, i que és clarament la que diferencia d'un procés industrial i un ecològic,
- és una aposta de vida de gent concreta, que ha tornat al camp amb el projecte de produir de manera ecològica,
- l'economia de la granja és diferent que la d'un supermercat, i per tant no trobarem a les botigues els mateixos preus,
- la feina i els productes formen part de la nostra cultura, i moltes paraules del vocabulari de la grangera són desconegudes perquè no tenim contacte amb el món rural,
- els processos microbiològics són cuidats i escollits en funció de la producció i de la recerca d'un producte bo per la salut,
- etc.

A la granja podem entendre què és un procés anaeròbic, ja que l'aliment de les vaques es prepara tot compactant l'herba cultivada i collida per no deixar entrar l'aire: la olor àcida que desprèn és produïda pels microorganismes anaeròbics.

L'aposta de la grangera és la de servir llet i iogurts preferentment a escoles, tot i que econòmicament no és rendible, perquè creu en la necessitat d'oferir aliments de bona

qualitat, especialment al món escolar. Segons si ven a supermercats, botigues, cooperatives de consum ecològic o escoles, els preus i per tant els beneficis són ben diferents (es pot comprendre bé el concepte d'intermediari).

La cura de les vaques permet entendre molt bé el significat de la “producció ecològica”, ja que les vaques són mamífers i l'alumnat té més difícil entendre el món de les plantes i la seva gestió.

És a dir, que des dels processos microbiològics fins els socials i econòmics, la granja ofereix la possibilitat d'entendre les moltes relacions i implicacions d'una activitat productiva de l'àmbit dels aliments.

ACTIVITAT 5:
“Microbiologia en acció”
Dossier pel mestre 2010-11

MICROBIOLOGIA EN ACCIÓ

Adreçat a: batxillerat.

Llocs de realització: granja La Selvatana, Campllong, Gironès (autocar gratuït).

Durada: comptant amb el viatge, 6h.

I- Descripció general:

L'activitat ens durà a Campllong, Gironès (al costat de l'aeroport de Girona) a conèixer una granja ecològica, La Selvatana, en la que la grangera Anna Serra ens explicarà i mostrarà com els camps, els femers, les vaques i els mètodes per fer llet i iogurt estan organitzats de manera integrada, a fi que l'impacte sobre el medi ambient sigui mínim i la qualitat dels productes màxima.

Es parlarà de qüestions socials associades a una explotació d'aquestes característiques, les relacions humanes que s'estableixen i el tipus de comerç, entre d'altres. La manera de conversar amb la grangera requerirà la preparació d'una entrevista. L'entrevista podrà focalitzar especialment els temes microbiològics, base de tota l'activitat socio-econòmica.

L'activitat consisteix en fer aquesta visita per a tot l'alumnat en un mateix dia, comptant que el viatge és llarg (1h) i per aprofitar al màxim el temps. Els grups que calgui fer es tornaran en la visita a la granja i a altres indrets dels voltants, relacionats amb les energies renovables.

II-Objectius:

Amb aquesta activitat entrem en contacte amb la gent que produeix el nostre menjar. Ens val la pena fer un viatge llarg, fins al costat de l'aeroport de Girona, perquè la granja La Selvatana és un excel·lent exemple d'activitat productiva integrada al voltant de la sostenibilitat. No només aprendrem sobre qüestions microbiològiques i ambientals, sinó tècniques, socials, econòmiques... el context de l'activitat microbiana.

L'alumnat podrà:

- Conèixer els processos microbiològics de la producció del iogurt.
- Conèixer la realitat del camp català.
- Conèixer el funcionament d'un sistema productiu d'aliments que es basa en la sostenibilitat, Aixà com comparar-lo amb un d'industrial.

III-Desenvolupament i dinàmica (2 sessions):

Preparació d'entrevista.

En primer lloc, caldrà preparar una entrevista a fer a la grangera. Això permetrà establir una bona dinàmica a la visita, per una banda, i també treballar el vocabulari prèviament (la grangera fa servir el vocabulari que trobareu al final del document, i cal que l'alumnat el pugui conèixer prèviament).

Es recomana dividir la classe en quatre grups i que cadascun prepari dues o tres preguntes sobre quins processos microbians es donen en cadascun d'aquests moments següents en comparació amb el model industrial:

- L'alimentació de les vaques.
- El moment de munyir-les.
- La fabricació del iogurt.

Visita a la granja ecològica (6h). L'horari següent s'adaptarà al de l'escola.

9h. Presentació a l'aula, abans de sortir (10 min.)

Presentació de l'educador i explicació de la sortida.

9:30h. Viatge en autocar (1h.)

Durant el viatge s'aprofitarà per contextualitzar el lloc al que arribarem.

10:45h Arribada i esmorzar, descans del viatge (15 min.)

Separació dels grups que s'estableixin (si el grup és massa gran): un entra a la Granja amb l'Anna (grup A) i un altre seguirà amb l'autocar (grup B). Després (a les 12h) els dos grups intercanviaran l'activitat.

11:00h. Visita a la granja.

Sempre centrada en els processos microbiològics, l'Anna fa una visita guiada per totes les instal·lacions de la granja mostrant els camps de cultiu per alimentar els animals, la granja de bestiar i les diferents instal·lacions on viuen les vaques, màquines d'extracció de la llet, màquines de tractaments dels productes làctics, punt de venda, qüestions d'higiene...

Podrem entendre el funcionament ecològic de la granja, la fabricació de iogurt i coneixerem els circuits de distribució dels productes ecològics, comparant l'efecte dels diferents tipus de botigues, supermercats, cooperatives... a través dels quals La Selvatana fa arribar els seus productes a la ciutat.

A la granja comprarem la llet i iogurts necessaris per fabricar iogurt per la segona sessió. També podrà comprar qui vulgui per endur-se a casa.

13:00h. Viatge en autocar (1h.)

Durant el viatge de tornada s'aprofitarà per explicar com fer iogurt a casa.

Propostes de treball posterior:

Es poden realitzar diverses activitats relacionades:

- fer iogurt amb diverses tipus de llets (industrial/ecològica). Es poden adoptar els processos físics de la granja visitada (el filtratge que substitueix processos químics destinats a donar la consistència i textura desitjada als iogurts) i també els ferments biològics (a la granja La Selvatana fan servir dos ferments més que als iogurts clàssics),
- realitzar una observació microscòpia dels microorganismes dels iogurts fets per distingir els diferents components,
- dissenyar el sistema digestiu de les vaques, amb els seus diversos processos, en comparació amb l'humà,
- preparar un procés de fermentació de trinxat de plantes (*xucrut*) que es podrà comparar amb un de compostatge aeròbic de les mateixes plantes.
- Per aprofundir posteriorment en temes del context econòmic-social de la granja, us recomanem:
- la comparació amb una granja industrial. Això no és senzill, però es troben informacions a Internet en el context d'un debat social existent sobre economia solidària, transgènics, consum responsable, etc. Recomanem els curts animats:

www.thematrix.com que trobareu en diversos idiomes, amb subtítols, i són ben trencadors i divertits per l'alumnat,

- la visita a una cooperativa de consum ecològic o en el seu defecte la pàgina web de la Xarxa de Consum Solidari, que distribueix els productes de la granja entre altres en grups de consum organitzats, i en parla dins del seu llenguatge i discurs,
- conèixer com afecta la Gran Distribució Moderna (grans cadenes de supermercats) als
- productors de petita escala, i especialment els ecològics. Per això, apart de parlar amb l'Anna Serra, que té experiència personal en el tema, podeu visitar la campanya “Supermercats no, gràcies” (<http://supermercatsnogracies.wordpress.com/>).

IV-Material necessari:

L'escola ha de dur:

- Càmera de fotos.
- **Cal venir vestits adequadament; tots els nois/es hauran d'anar amb botes o calçat esportiu, ja que es trepitjaran fems del bestiar.**
- Normalment, després de la visita ens diem: “per què no he dut diners”. A la granja podrem comprar llet i iogurts a un preu baix en relació a com ho podrem trobar a llocs com “Veritas” o “Tot Bo” (Sant Cugat): la llet es ven a 1 € el litre (al Veritas per 1'79, al Tot Bo a 2,10). El iogurt a 1'20€ mig quilo.

V-Continguts:

Totes les disciplines tenen el seu context. La bioquímica es desenvolupa en alguna mena de laboratori d'algun tipus de negoci amb determinats codis culturals i professionals, però tot això no és fàcil de conèixer-ho quan a les aules treballem un neurotransmissor determinat. Amb la resta de les disciplines sol passar el mateix. Ni a l'institut ni a la carrera de biologia (és una experiència personal), no entens fàcilment a qui i per què serveix el que estàs aprenent.

Amb aquesta activitat us volem oferir la possibilitat d'aprendre microbiologia en un context molt clar. La granja La Selvatana, dirigida per la senyora Anna Serra, és ecològica. Això significa que està organitzada d'una manera molt determinada, i està reconeguda amb el segell CCPAE. És l'única granja catalana ecològica dins del programa de seguiment de l'observatori català de granges. L'Anna és una experta en la seva feina: la visita serà una conferència d'alt nivell sobre aspectes de la microbiologia relacionada amb la fabricació del seu iogurt, amb la digestió de les vaques o la fermentació de la collita per fer el *xucrut* que els donen de menjar. Però també ens podrà explicar com s'organitza la granja (maneig de les vaques, cultius ecològics integrats a l'activitat, neteja extrema d'instal·lacions per evitar contaminacions, processos físics per substituir alguns de químics, etc.) per fer productes ecològics.

Igualment ens pot explicar com una granja ecològica s'ha d'organitzar en el món econòmic i social d'avui dia per sobreviure i per poder treballar segons els valors que els impulsen: el mercat, els intermediaris, la relació amb els consumidors, les grans cadenes de supermercats, la qüestió de les marques, les vendes directes a cooperatives i menjadors escolars, etc.

És a dir, a la visita podrem aprendre qüestions de microbiologia contextualitzades en un marc complex que li dóna un significat determinat i el fa comprensible.

7.3- Valoració focus grup

Valoració molt positiva per part dels diferents participants. Es valora que és una eina que permet un major coneixement amb d'altres agents educatius, tot dins un ambient agradable i distès. Es considera molt important veure visions de la mateixa activitat per part d'altre gent involucrada en el procés educatiu, de rebre'n un feedback i que es realitzi amb cert marge de temps respecte la realització de l'activitat, ja que fa que no sigui la típica valoració feta ràpidament. També estan d'acord amb que una major participació d'agents educatius de diferents àmbits permet una major diversitat d'opinions i enriqueix el resultat del debat.

Pels/ per les mestres es tracta d'una bona iniciativa que els permet veure aspectes de les activitats que en un principi els hi havien passat desapercebuts i que els serveix per a pensar en noves propostes per a realitzar de cara a l'any següent, en el cas de que tornin a fer l'activitat. Valoren poder disposar d'un espai de valoració d'aquestes característiques ja que en el seu dia a dia com a docents no tenen temps per a realitzar-ho. També creuen que és molt interessant l'autocrítica que sorgeix en espais d'avaluació d'aquestes característiques.

Pel que fa als/a les educadors/-es, en valoren el fet de saber de primera mà què en pensen els/les mestres de les activitats. Valoren que no és una feina que es fa i allà es queda, sinó que permet millorar el funcionament i el sentit de l'activitat dins el procés d'ensenyament/aprenentatge. També creuen que els focus grup els permeten acostar-se a la feina que fan els/les mestres abans i després de l'activitat, ja que normalment només es queden amb el que en veuen a l'activitat. Finalment, pensen que aquestes trobades poden ser una bona eina per a promocionar les activitats entre els/les docents. Pels/per les educadors/-es que fan més un treball de despatx, els permet fer un seguiment d'activitats que formen part d'un projecte compartit amb d'altres agents educatius.

El format del focus grup també es valora positivament. El fet de realitzar un dinar, ajuda a fer que la trobada sigui més distesa i que les valoracions siguin més sinceres. Cal destacar que alguns dels/de les participants s'havien preparat prèviament un llistat amb els punts sobre l'activitat que els interessava més que sortissin a debat.

8- Conclusions

Les cinc activitats avaluades corresponents a l'eix agroalimentari de les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat del Pla de Dinamització Educativa (PDE), recullen en línies generals les propostes sorgides a la primera avaluació d'activitats d'educació ambiental del PDE, que es va realitzar els anys 2007-08. Són activitats que continuen tenint una important base ambiental i científica, però que introdueixen els aspectes socioeconòmics i culturals de la sostenibilitat en el seu discurs, tant a nivell local com global. Ha estat molt important que la temàtica d'aquestes noves activitats s'enfoqués cap a l'agroecologia, ja que és un tema que permet treballar a l'escola la sostenibilitat des de diversos enfocaments (natural, social, econòmic i cultural) i que a l'hora permet fer un lligam amb la història de Sant Cugat i el seu passat agrícola, posant de relleu determinats espais del municipi.

Principals modificacions a les activitats

Són molt remarcables les modificacions que hi han hagut en la temporització d'aquestes activitats, amb la incorporació d'una segona sessió (fins i tot una tercera en l'activitat del iogurt), cosa que ha permès una millora en el procés d'ensenyament/aprenentatge, així com una major interrelació educadors/-es- mestres- alumnat.

Per potenciar aquest últim aspecte, també s'ha fet un treball important en l'elaboració de propostes tant de preparació de l'activitat, com d'aprofundiment posterior, tot i que no s'ha traduït en la realització d'un dossier del mestre. Si que cal fer esment de que s'ha elaborat un document més extens que recull les explicacions de què es fa a l'activitat, quins són els principals objectius a assolir, els continguts que es treballen, la temporització que se segueix i el material a utilitzar. També es remarcable que aquest material és de fàcil accés pels/per les mestres des de la pàgina web de l'ajuntament de Sant Cugat del Vallès (www.santcugat.org).

Es mostra una millora en les estratègies didàctiques utilitzades pels/per les educadors/-es, ja que no es limiten a la típica explicació (que encara es fa, ja que en determinats moments resulta imprescindible), sinó que es realitzen diferents tipus de dinàmiques, ja siguin mapes conceptuals, jocs de rol o petits debats, sempre intentant que la participació de l'alumnat sigui prou activa i creativa. A més, les explicacions que realitzen van acompanyades de presentacions amb PowerPoint que ajuden a una millor comprensió dels continguts.

S'ha intentat augmentar el grau de participació activa tant de l'alumnat com dels/de les mestres, realitzant dinàmiques o creant rols que potenciessin aquest aspecte. Un altre aspecte molt interessant i amb molt de futur, és la col·laboració d'altres agents educatius externs a les activitats, ja siguin del mateix municipi, com el col·lectiu de dones immigrants de Sabores del Mundo, o de fora, com la grangera de La Selvatana.

Arribats a aquest punt, s'ha de felicitar la proposta d'anar a veure d'altres experiències de fora el municipi, molt interessants a nivell educatiu, les quals suposen un important esforç econòmic per part de l'ajuntament, per tal de poder-les incloure dins la programació d'activitats del PDE gratuïtes per a les escoles públiques del municipi. També es molt interessant la iniciativa que s'ha portat ha terme de col·laboració entre diferents entitats educatives de Sant Cugat, en la realització d'una activitat, com ha passat en la visita al mercat, on han col·laborat Argelaga Serveis Ambientals i el Museu de Sant Cugat del Vallès. Hauria de ser una experiència que es pogués repetir més sovint en d'altres activitats.

A nivell d'espais, es continua treballant molt a l'escola, però han anat adquirint importància espais de participació situats a l'entorn local, bastant desconeguts, però amb un gran potencial educatiu, com la masia de Can Monmany, per exemple.

En relació al material utilitzat, es pot dir que ha augmentat en qualitat i en quantitat, a més de ser, en alguns casos, molt atractiu per a l'alumnat per la seva novetat, ja sigui un molinet manual o coses tan simples com un canti (no sempre el material ha de ser d'última generació perquè una activitat tingui èxit).

Aspectes que s'han de revisar

Al tractar-se d'unes noves activitats que s'estaven avaluant per primera vegada, s'han trobat punts que naturalment són millorables.

Un aspecte general que es detecta a les cinc activitats avaluades és la gran càrrega de continguts que se'ls hi assigna, aspecte que els/les educadors/-es han detectat de seguida i els ha preocupat des d'un principi. Pels/per les mestres no ha estat tant un problema perquè s'han adaptat al que més els hi a convingut de l'activitat, en relació al que treballaven a l'aula. Seria bastant apropiat aprofitar la flexibilitat que ja han tingut els/les educadors/-es en algunes activitats per centrar-se més en els continguts que els/les docents els hi interessaven, sense deixar de banda la resta. Això permetria una relació més estreta entre dos mons que molt sovint segueixen camins paral·lels però que poques vegades es troben: el de l'educació formal i el de la no formal. Es podria aprofitar les reunions prèvies per buscar aquesta col·laboració, cosa que permetria millorar un altre dels punts que l'avaluació ha detectat com a deficient: fer que aquestes reunions prèvies siguin amb els mestres que fan les activitats i no amb els cap d'estudis, com passa habitualment.

També relacionat amb els continguts, una de les preguntes que ens hem fet ha estat si realment aquestes noves activitats del PDE eren d'Educació per a la Sostenibilitat. Pels/per les educadors/-es, era bastant clar que les activitats tractaven la sostenibilitat, sobretot quan es relacionaven els aspectes naturals amb els socials. Els/les mestres, en canvi, veien aspectes de les activitats que els encaixaven amb la seva idea de sostenibilitat, però no consideraven que tota l'activitat ho fos. Per altra banda, aquesta mateixa pregunta es va fer en els diferents congressos, seminaris i jornades on es van presentar comunicacions sobre l'avaluació d'aquestes noves activitats del PDE (Veure el punt 10 de la present memòria on es recull la difusió a congressos, seminaris i jornades i l'annex 4 on es pot veure la presentació realitzada en un d'aquests congressos). La conclusió a que s'ha arribat és que les noves activitats avaluades es poden considerar d'Educació per a la Sostenibilitat sempre i quan estiguin englobades dins un projecte més gran de treball sobre l'agroecologia a nivell escolar i se'n pugui reconèixer aquest lligam. Aquesta seria una de les mancances que presenten les activitats, es veuen com a entitats independents i se n'hauria de potenciar més la seva interrelació i el coneixement de la filosofia que les engloba.

Alguns altres aspectes millorables que s'han detectat, han estat a nivell de les estratègies didàctiques utilitzades per alguns dels agents educatius externs que participen en algunes de les activitats, a l'hora de fer arribar el seu discurs o el fet que algunes de les dinàmiques utilitzades no siguin tan dirigides.

En algunes de les activitats també s'ha vist que hi ha la necessitat de fer breus retocs en la seva temporització, allargant algunes de les sessions o escurçant-ne d'altres i a nivell d'espais, potenciant espais agrícoles com els de la Torre Negra o millorant les infraestructures associades a alguns llocs on es fan les activitats. En alguna activitat també s'ha percebut que el resultat que s'obté és una mica pobre i que fins i tot fa que s'hagi de repensar el nom de la pròpia activitat. Això obre les portes a introduir alguna

nova dinàmica experimental de treball que generi uns resultats més satisfactoris. També s'ha vist que en alguns casos l'activitat té prou potencial educatiu per obrir-la a d'altres nivells educatius, com passa en l'activitat de fer iogurt, on la visita a la granja ecològica obre camps de treball per a cicles superiors, ja sigui tractant els aspectes més socials o els de caire més científic.

Un altre dels punts que es detecten i que també van sorgir en la primera avaluació realitzada els anys 2007-08, és tot el que fa referència a les avaluacions de les activitats. És un aspecte que apareix novament com a millorable, tot i que a nivell oral si que es donen entre educadors/-es i mestres i educadors/-es i alumnat, tot i que d'una manera informal.

Parlant d'avaluació, la valoració que fan els diferents participants en els focus grup on s'avaluen les activitats, és molt positiva, sobretot com a espai de participació on trobar-se mestres i educadors/-es per tal de buscar conjuntament els criteris de qualitat d'aquestes activitats. Seria recomanable poder continuar realitzant aquestes trobades en els successius anys, repetint el format de dinar, ja que s'ha mostrat molt apropiat per tal de facilitar-ne l'assistència dels participants i per crear un clima de conversa agradable i fluid.

Lligam amb l'Agenda 21 Escolar

Finalment, pel que fa a les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat del PDE, se n'ha de potenciar el seu lligam amb l'altre gran programa educatiu que ofereix l'ajuntament, l'Agenda 21 Escolar i amb el grup de mestres "Educació per a la Sostenibilitat al llarg de la Vida" que en coordina la gestió. Ja va ser un aspecte que es va proposar en l'anterior avaluació i que encara no sembla que s'hagi potenciat gaire des de l'ajuntament. El lligam d'aquestes activitats d'Educació per a la Sostenibilitat de l'eix agroecològic del PDE amb els diferents projectes sobre horts escolars ecològics que es porten a terme des de les escoles públiques del municipi dins el marc de l'Agenda 21 Escolar, pot ser un primer pas cap a l'aposta que fa l'ajuntament per fer una transició de menjadors escolars convencionals a ecològics en els centres educatius de Sant Cugat. Justament per això, és moment de no defallir tot i les dures condicions que estem patint degut a la crisi que ens afecta. Cal que l'ajuntament de Sant Cugat del Vallès continuï implicant-se a tots els nivells en un tema que afecta a la nostra societat i a les futures generacions i on ha demostrat una sensibilitat especial: la sostenibilitat del món on vivim.

9- Bibliografia

- Grau, P., Espinet, M. (2009). “Diagnosis de las actividades de educación ambiental del Plan de Dinamización Educativa del Ayuntamiento de Sant Cugat del Vallès: hacia una educación para la sostenibilidad” a Meira, P., Cano, L., Iglesias, L. i Vargas, G. *Educación ambiental: Investigando sobre la práctica*. Naturaleza y Parques Nacionales. Serie Educación Ambiental. Organismo Autónomo Parques Nacionales. Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino. Madrid.
- Guba, E., Lincoln, Y. (1989). *Fourth Generation Evaluation*. SAGE Publications, USA
- Krueger, Richard A.(1991) “*El grupo de discusión. Guía práctica para la investigación aplicada*”. Ed. Piràmide, Madrid.
- Mogensen, F., Mayer M., Breiting,S. (2007), *Educació per al desenvolupament sostenible*. Col·lecció monografies d’educació ambiental nº12. Ed. Graó. Barcelona
- Roth,W., Tobin, K. (2001) “The implications of coteaching/cogenerative dialogue for teacher evaluation: learning from multiple perspectives of everyday practice” a *Journal of Personnel Evaluation in Education*, nº15: 1, 7-29. Kluwer Academic Publishers. The Netherlands.

10- Difusió a congressos, seminaris i jornades

Durant l'any 2010 s'ha aprofitat per fer difusió del treball que s'estava realitzant presentant diverses comunicacions a diferents congressos, seminaris i jornades en l'àmbit català i espanyol. L'assistència a aquests esdeveniments ha servit per difondre el treball que s'està duent a terme a Sant Cugat pel que fa a la promoció de l'Educació per a la Sostenibilitat i també per a rebre un feed-back per part d'experts en la matèria.

Les trobades a les quals s'ha assistit, han estat les següents:

- **Ambientalia 2010. I Congreso Estatal de Sostenibilidad.** 11-12 de març de 2010. Rivas- VaciaMadrid (Madrid). Assistència i presentació de la comunicació de Grau, P. & Espinet, M.: *“Estrategias interactivas para la evaluación de actividades de educación para la sostenibilidad en el ámbito municipal”*.
- **V Seminario de investigación en Educación Ambiental y Educación para el Desarrollo Sostenible.** 18-20 de març de 2010. CENEAM (Valsaín- Segovia-). Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino. Assistència i presentació de la comunicació de Grau, P. & Espinet, M.: *“Estrategias interactivas para la evaluación de actividades de educación para la sostenibilidad en el ámbito municipal”*.
- **II Escola de Primavera- Xarxa REMIC i I Jornades Doctorals- DDMCE (UAB)** 12,13 i 14 d'abril de 2010. Barcelona. Presentació de la comunicació de Grau, P. & Espinet, M.: *“Anàlisi de la interacció mestres- educadors/-es ambientals en l'avaluació d'activitats d'Educació per a la Sostenibilitat del Pla de Dinamització Educativa de Sant Cugat del Vallès”*
- **Seminari “L'estat de la recerca en l'Educació per a la Sostenibilitat a Catalunya”.** Juny 2010. Barcelona. Xarxa de recerca en Educació per a la Sostenibilitat. Presentació de la comunicació de Grau, P. & Espinet, M.: *“L'avaluació d'activitats d'Educació per a la Sostenibilitat com a espais de participació”*.

ANNEXOS

ANNEX 1: **GUIÓ DE PREGUNTES DELS FOCUS GRUP**

FOCUS GRUP D'AVALUACIÓ
DE LES ACTIVITATS D'EDUCACIÓ PER LA SOSTENIBILITAT DEL PLA
DE DINAMITZACIÓ EDUCATIVA (PDE) DE SANT CUGAT DEL VALLÈS

DATA: 04-12-09

ACTIVITAT: FEM OLI!

1- Qüestions introductòries

- 1.1- Com valoreu l'activitat? (Potencialitats)
- 1.2- Què li demanàreu a l'activitat perquè recollís algun aspecte que potser es va trobar a faltar?

2- Qüestions de transició (per anar cap a les preguntes clau)

- 2.1- Què en penseu de realitzar activitats en entorns locals propers a l'escola?
- 2.2- Què n'opineu del fet de que l'activitat es divideixi en dues sessions?

3- Qüestions clau (en relació a l'assoliment dels objectius)

- 3.1- Quina valoració en feu dels continguts treballats a l'activitat?
- 3.2- Com heu relacionat aquests contingut amb el currículum?
- 3.3- Quina valoració feu de les estratègies didàctiques utilitzades?
- 3.4- Penseu que és una activitat que afavoreix una participació activa de l'alumnat?
- 3.5- L'activitat permet una implicació activa del/ de la docent en el desenvolupament de la mateixa?
- 3.6- Com ha incidit la realització de l'activitat en la vostra tasca diària? S'ha treballat abans? I després?
- 3.7- Com valoreu les reunions prèvies de preparació de l'activitat amb els/ les educadors/-es?
- 3.8- Què us ha semblat el material utilitzat?

4- Qüestions finals

Després d'aquesta conversa, com ha canviat la vostra visió de l'activitat?

5- Qüestió resum

Creieu que queda algun punt sense tractar?

6- Qüestió final

Com valoreu el Focus Grup com a eina d'avaluació de les activitats?

ANNEX 2:
FITXA DE CARACTERITZACIÓ DELS
PARTICIPANTS AL FOCUS GRUP

FOCUS GRUP D' AVALUACIÓ
DE LES ACTIVITATS D' EDUCACIÓ PER LA SOSTENIBILITAT DEL PLA
DE DINAMITZACIÓ EDUCATIVA (PDE) DE SANT CUGAT DEL VALLÈS

DATA: 04-12-09 **HORA:** 13'00h. **LLOC:** Centre Cultural Terra Dolça

NOM:.....

1- On treballeu? A quin curs feu classe?

2- Quina formació teniu?

3- Quants anys d' experiència teniu?

4- Teniu una formació específica en temes ambientals?

5- Sou residents a Sant Cugat del Vallès?

ANNEX 3:
DESCRIPCIÓ DE LES ACTIVITATS
Curs 2010-11

L'hort és un món en petit és una activitat que comença amb una visita a un hort de Sant Cugat, sigui el de l'escola o un altre. Prendrem contacte amb un hort i farem algunes de les feines de pagès (però en petit), i molt fàcilment ens trobarem amb qui treballa a l'hort i podrem establir un diàleg per saber què fa i per què ho fa.

Com a feina prèvia a aquesta primera sessió, us proposarem una petita recerca a les famílies per esbrinar quins horts coneixien, del Sant Cugat antic o del lloc del que vinguin.

La segona sessió de l'activitat s'inicia amb un conte que a través de la història d'una llavor ens introdueix a la diversitat d'elements que hi ha en un hort, amb dibuixos d'animals i plantes. Treballarem també manipulant llavors de diferents tipus, que podrem utilitzar després per l'hort de l'escola.

Anem a collir olives! és una activitat adreçada al cicle inicial de primària que ens durà a un indret del municipi, com pot ser can Monmany, a recollir olives i després a treballar-les a classe per fer olives curades i entendre com es fa oli. No podrem fer oli (només unes gotetes) perquè el procés és molt complicada.

La temporada de recollida d'olives és al novembre i desembre, i per tant l'activitat s'ha de fer a l'hivern.

La recollida d'olives ens permetrà conèixer l'activitat agrícola que ens ha llegat el passat de Sant Cugat i que podem mantenir o perdre, en funció de quines decisions prenguem sobre el territori. Si es manté l'agricultura, haurà de ser una activitat renovada amb els valors educatius i socials com a principals protagonistes, i les escoles poden tenir un paper molt important.

A la segona sessió farem olives curades, estudiarem el procés que permet que les olives es transformin i coneixerem com es fa oli.

La primera sessió durarà, incloent el desplaçament, tres hores. La segona, a classe, una hora i dos quarts.

L'autocar d'aquesta excursió és gratuït per les escoles públiques. Haureu de fer com habitualment: contractar i pagar vosaltres l'autocar i passar després la factura al Patronat Municipal d'Educació.

L'activitat es podrà fer el primer trimestre del curs.

Fem pa! és una activitat adreçada al cicle mitjà de primària que ens durà primer al camp (Torre Negra) a fer una plantació de blat o altres cereals i conèixer com s'extreu la llavor de l'espiga (com separar el gra de la palla). Després, a classe, aprendrem a fer pa. El pa el farem a la manera tradicional però no només autòctona, sinó també d'altres cultures amb les que convivim aquí, gràcies a la col·laboració de l'associació *Sabores del Mundo* (Dones Immigrades de Sant Cugat).

L'objectiu de l'activitat és conèixer el cicle de la transformació del pa i altres aliments bàsics de diverses cultures (de les cultures d'origen, com a mínim, presents a la diversitat de la classe). Treballarem així la interrelació entre el medi i la cultura a través de l'aliment bàsic de cada indret.

SÍ ES SUBVENCIONA EL TRANSPORT D'AQUESTA ACTIVITAT A LES ESCOLES PÚBLIQUES

L'activitat es podrà fer el primer trimestre del curs.

Visitem el (medi ambient que trobem en el) mercat! és una activitat senzilla, de visita al mercat i de recerca de diverses coses relacionades amb el medi ambient que es troben al mercat.

Es realitza conjuntament entre una educadora de patrimoni cultural (del Museu de Sant Cugat) i una educadora ambiental (de l'Àrea de Medi Ambient).

Podreu aprofitar la visita per introduir el món dels residus, el món dels minerals o de les fruites i verdures. L'activitat consisteix en una senzilla recerca d'aquests elements al mercat. Cal comptar, però, el temps que es triga en anar i tornar del mercat.

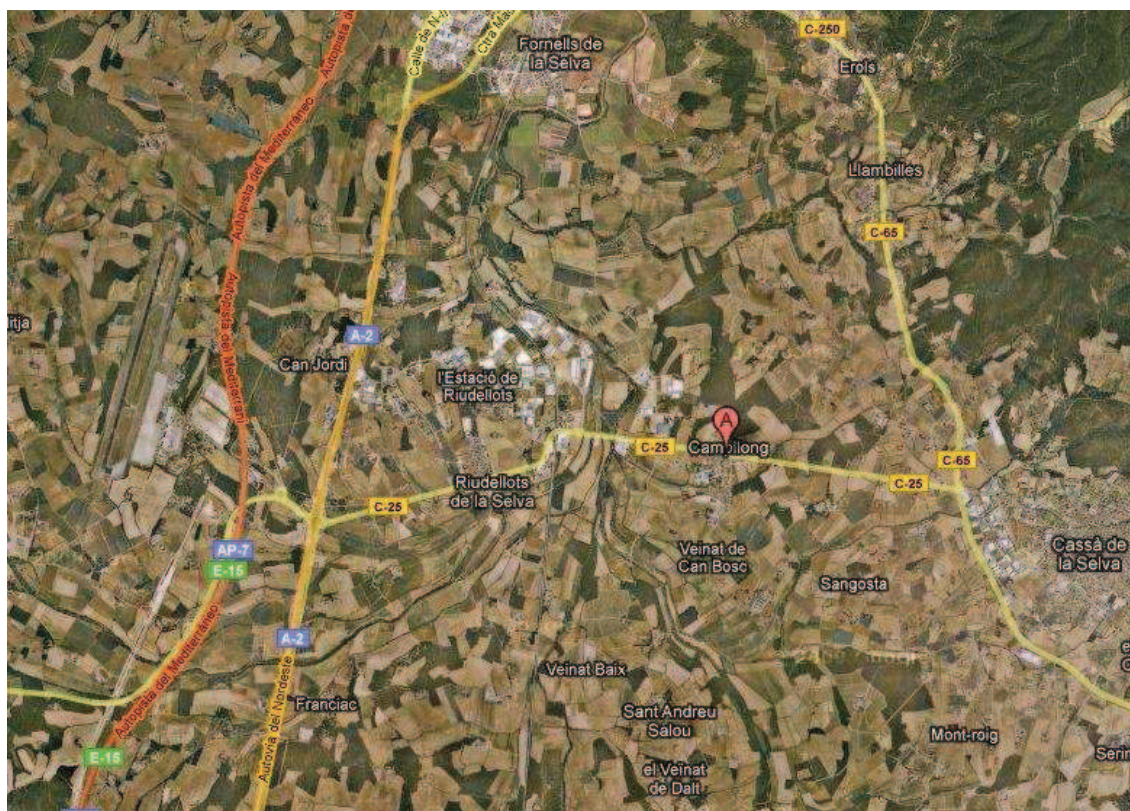
Es recomana combinar aquesta activitat amb les activitats *Cuc Baduc* i *La Cuineta* per aprofundir en el tema dels residus.

Fem iogurt! Coneguem el cycle de la transformació dels aliments és una activitat adreçada al cycle superior de primària que ens durà a conèixer una granja ecològica, La Selvatana, en la que la senyora Anna ens explicarà com els camps, els femers, les vaques i els mètodes per fer llet i iogurt estan organitzats de manera integrada, a fi que l'impacte sobre el medi ambient sigui mínim i la qualitat dels productes màxima.

A més, ens explicarà les qüestions socials associades a una explotació com aquesta: han decidit vendre a menjadors escolars i cooperatives de consum a banda de botigues tradicionals, ja que les condicions són molt diferents; les relacions humanes que s'estableixen en un tipus de comerç i un altre són molt importants. Veurem com les cooperatives són la relació en la que consumidors/es i productors/es surten guanyant; amb els supermercats els productors/es han d'anar amb molt de compte perquè podrien perdre molt; amb els menjadors escolars, en canvi, no s'hi guanya massa, però és una cosa en què creuen i una línia que han engegat recentment, ja que actualment estan servint a set escoles. Cal destacar que els iogurts ecològics de La Selvatana es poden comprar a Sant Cugat.

La granja La Selvatana està a Campllong, al costat de l'aeroport de Girona i s'hi arriba en una hora. La Xarxa de Consum Solidari ens ha posat en contacte amb ella perquè han establert una relació recentment, com veureu a la seva pàgina web, on expliquen una visita que han fet, les característiques de la granja i també s'ha penjat una col·lecció de fotos:

http://www.xarxaconsum.net/index.php?option=com_content&task=view&id=731&Itemid=184

La primera sessió de l'activitat consisteix en fer aquesta visita. Una opció pel professorat que estigui interessat és aprofitar el viatge i visitar l'entitat anomenada *Fundació Mona*, que resulta ser molt estimulants pels alumnes. Trobareu més informació sobre aquesta entitat aquí: <http://www.fundacionmona.org/final/castellano/>

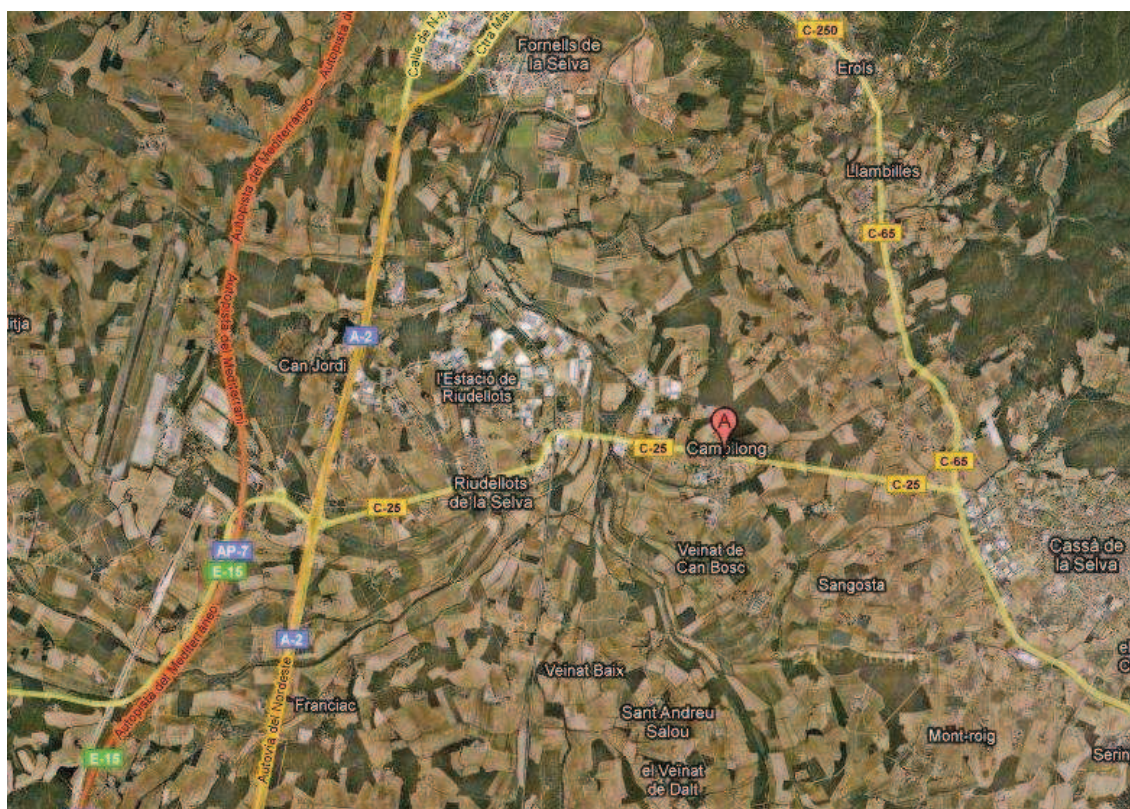
A la visita a la granja La Selvatana es podrà dinar i tastar els seus iogurts.

La segona sessió de l'activitat es farà a classe, la mateixa tarda o un altre dia, i ens permetrà analitzar les moltes relacions ecològiques i humanes que es generen al voltant d'una explotació com aquesta. A més, aprendrem a fer iogurt casolà amb algun truc de La Selvatana i de la manera més senzilla i tradicional del món.

Quin és el nostre model alimentari? Descubrim el cycle i els problemes de la llet és una activitat adreçada a l'ESO que ens durà a conèixer una granja ecològica, La Selvatana, en la que la senyora Anna ens explicarà com els camps, els femers, les vaques i els mètodes per fer llet i iogurt estan organitzats de manera integrada, a fi que l'impacte sobre el medi ambient sigui mínim i la qualitat dels productes màxima.

A més, ens explicarà les qüestions socials associades a una explotació com aquesta: han decidit vendre a menjadors escolars i cooperatives de consum a banda de botigues tradicionals, ja que les condicions són molt diferents; les relacions humanes que s'estableixen en un tipus de comerç i un altre són molt importants. Veurem com les cooperatives són la relació en la que consumidors/es i productors/es surten guanyant; amb els supermercats els productors/es han d'anar amb molt de compte perquè podrien perdre molt; amb els menjadors escolars, en canvi, no s'hi guanya massa, però és una cosa en què creuen i una línia que han engegat recentment, ja que actualment estan servint a set escoles. Cal destacar que la llet i els iogurts ecològics de La Selvatana es poden comprar a Sant Cugat.

D'aquesta manera, es podran enfocar anàlisis des de les ciències socials, les ciències naturals i ambientals. Aquesta activitat compta amb un dossier de propostes d'activitats, centrades en assignatures diferents, com ara matemàtiques, ciències socials, geografia i història, o ciències naturals.

La granja La Selvatana està a Campllong, al costat de l'aeroport de Girona i s'hi arriba en una hora. La Xarxa de Consum Solidari ens ha posat en contacte amb ella perquè han establert una relació recentment, com veureu a la seva pàgina web, on expliquen una

visita que han fet, les característiques de la granja i també s'ha penjat una col·lecció de fotos:

http://www.xarxaconsum.net/index.php?option=com_content&task=view&id=731&Itemid=184

La primera sessió de l'activitat consisteix en fer aquesta visita. Una opció pel professorat que estiguen interessats/des és aprofitar el viatge i visitar la Fundació Mona, que veureu que serà molt estimulant pels alumnes:

<http://www.fundacionmona.org/final/castellano/>

A la visita a la granja La Selvatana es podrà dinar i tastar els seus iogurts.

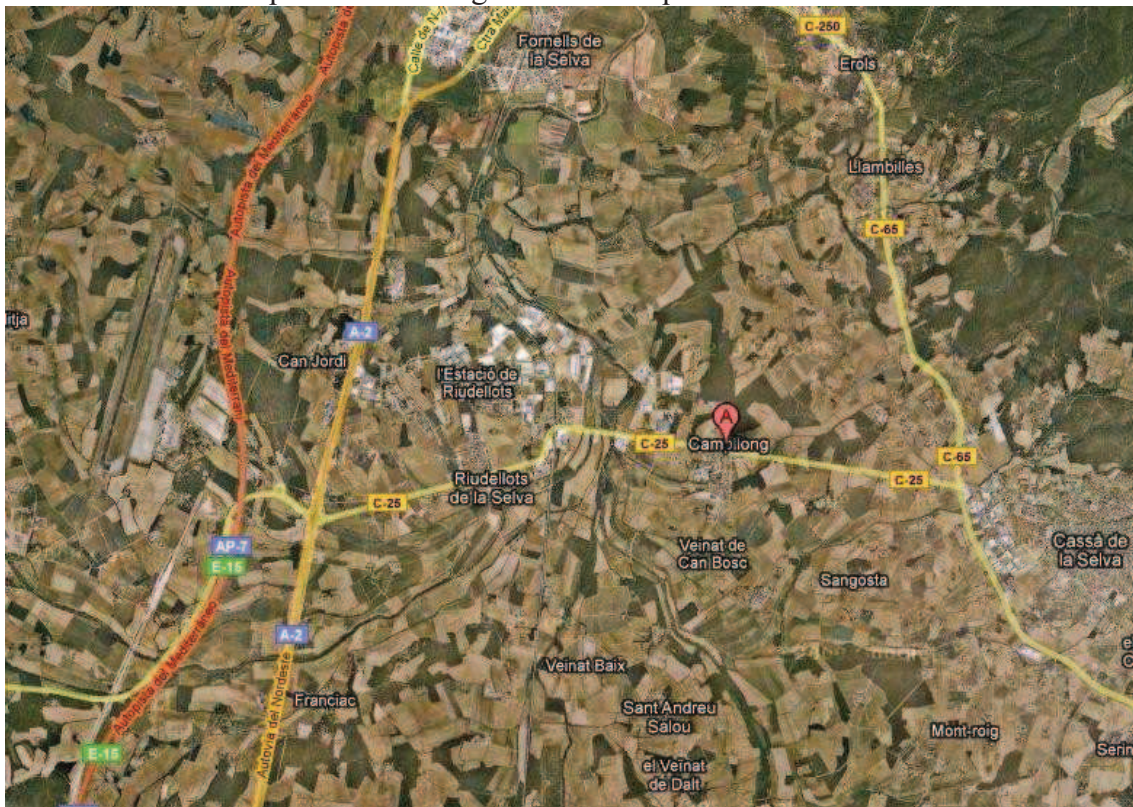
La segona sessió de l'activitat es farà a classe, la mateixa tarda o un altre dia, i ens permetrà analitzar les moltes relacions ecològiques i humanes que es generen al voltant d'una explotació com aquesta. A més, aprendrem a fer iogurt casolà, amb algun truc de La Selvatana, de la manera més senzilla i tradicional del món.

Les dues activitats estan monitoritzades per educadors/es ambientals.

Microbiologia en acció és una activitat adreçada al batxillerat que ens durà a conèixer una granja ecològica, La Selvatana, en la que la grangera Anna Serra ens explicarà els processos microbiològics implicats en el maneig de l'explotació agropecuària i la producció de iogurt. Els camps, els femers, les vaques i els mètodes per fer llet i iogurt estan organitzats de manera integrada, a fi que l'impacte sobre el medi ambient sigui mínim i la qualitat dels productes màxima.

A més, ens donarà a entendre el context d'aquests processos. En l'aspecte econòmic, per exemple, han decidit vendre a menjadors escolars i cooperatives de consum a banda de botigues tradicionals, ja que les condicions comercials són molt diferents; les relacions humanes que s'estableixen en un tipus de comerç i un altre són molt importants. Veurem com les cooperatives són la relació en la que consumidors/es i productors/es surten guanyant; amb els supermercats els productors/es han d'anar amb molt de compte perquè podrien perdre molt; amb els menjadors escolars, en canvi, no s'hi guanya massa, però és una cosa en què creuen i una línia que han engegat recentment, ja que actualment estan servint a set escoles. Cal destacar que la llet i els iogurts ecològics de La Selvatana es poden comprar a Sant Cugat.

Això permetrà començar el desenvolupament del currículum microbià de batxillerat havent conegut un context real i molt interessant en el que la microbiologia marca les diferències entre els productes ecològics atenent a qüestions de salut alimentària.

La granja La Selvatana està a Campplong, al costat de l'aeroport de Girona i s'hi arriba en una hora. La Xarxa de Consum Solidari ens ha posat en contacte amb ella perquè han establert una relació recentment, com veureu a la seva pàgina web, on expliquen una visita que han fet, les característiques de la granja i també s'ha penjat una col·lecció de fotos:

http://www.xarxaconsum.net/index.php?option=com_content&task=view&id=731&Itemid=184

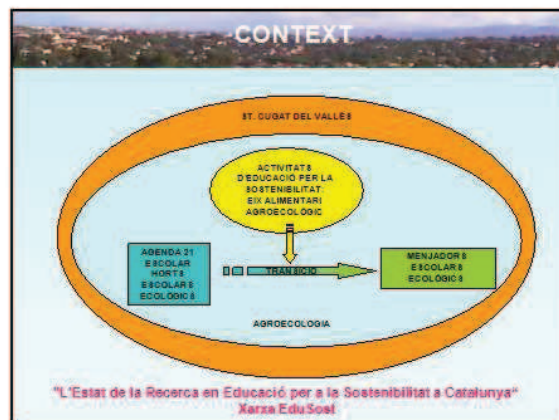

ANNEX 4:
DIFUSIÓ A CONGRESSOS, SEMINARIS I
JORNADES

L'AVALUACIÓ D'ACTIVITATS D'EDUCACIÓ PER A LA SOSTENIBILITAT COM A ESPAIS DE PARTICIPACIÓ

Jornada
 "L'Estat de la Recerca en Educació per a la Sostenibilitat a Catalunya"
 Xarxa EduSost
 22 de juny de 2010
 PERE GRAU¹ Y MARIONA ESPINET²
 Grup GRESC@
 DEPARTAMENT DE DIDÀCTICA DE LA MATEMÀTICA I LES CIÈNCIES EXPERIMENTALS
 FACULTAT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ
 UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

¹Pere.Grau@uab.cat ²Mariona.Espinet@uab.cat

CONTEXT

Les noves activitats d'Educació per a la Sostenibilitat del PDE, tracten l'eix alimentari des del món de l'agroecologia:

EDUCACIÓ INFANTIL

L'hort és un món en petit

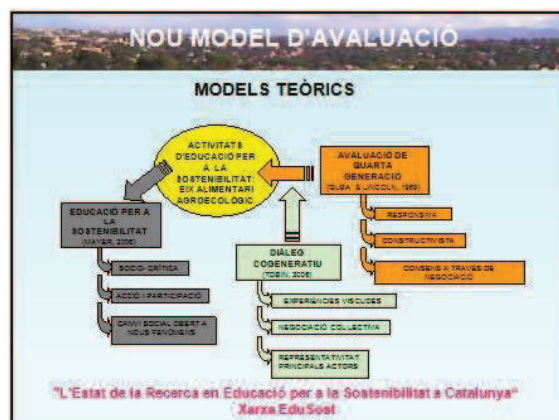
EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Fem Oli!

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

Taller de conservació de llavors

"L'Estat de la Recerca en Educació per a la Sostenibilitat a Catalunya"
 Xarxa EduSost

OBJECTIUS

- Generar un espai de participació on els diferents actors implicats en l'avaluació de les activitats d'Educació per a la Sostenibilitat on compartir criteris comuns de qualitat.
- Elaboració d'un informe que reculli les principals propostes que hagin sorgit de l'avaluació.
- Anàlisi de la interacció entre docents i educadors en un context avaluatiu d'activitats, mitjançant anàlisi de discurs, com a tema de la tesi doctoral.

"L'Estat de la Recerca en Educació per a la Sostenibilitat a Catalunya"
 Xarxa EduSost

METODOLOGIA

INSTRUMENT DE RECOLLIDA DE DADES: FOCUS GRUP

- Participants amb característiques comunes en relació a un tema objecte de debat (Krueger, 1991)
- Realització de Focus Grup per a cada activitat a avaluar.
- Participants: docents i educadors ambientals que han participat en les activitats, el tècnic de l'ajuntament responsable de la coordinació del programa educatiu i l'investigador com a moderador.
- Doble funció: instrument de recollida de dades i espai de participació avaluativa.

"L'Estat de la Recerca en Educació per a la Sostenibilitat a Catalunya"
 Xarxa EduSost

METODOLOGIA

ASPECTES ORGANITZATIUS DEL FOCUS GRUP

- Prova pilot en un projecte de millora de la qualitat docent.
- Major assistència dels participants: realitzar un dinar
- Dificultats: orientació de les taules per a evitar contrallums, situació dels participants, il·luminació, angles morts,...

"L'Estat de la Recerca en Educació per a la Sostenibilitat a Catalunya"
Xarxa EduSost

METODOLOGIA

PREGUNTES DEL FOCUS GRUP (Giovannazzo, 2001)

INTRODUCTÒRIES: Com valoreu l'activitat?

DE TRANSICIÓ: Què opineu del fet que l'activitat es realitzi en dues sessions?, Què us sembla que l'activitat potencii un entorn pròxim a l'escola?

CLAU: Continguts, currículum escolar, participació, sostenibilitat, estratègies didàctiques,...

FINALS O DE CONCLUSIÓ Com ha canviat la visió que teníeu de l'activitat després d'aquesta xerrada?, Creieu que el Focus Grup es una bona eina per a avaluar les activitats?

"L'Estat de la Recerca en Educació per a la Sostenibilitat a Catalunya"
Xarxa EduSost

PRIMERES IMPRESSIONS

Indicis de que s'ha trobat un espai de participació entre docents i educadors que serveix per a la construcció d'una perspectiva conjunta sobre Educació per a la Sostenibilitat a l'escola.

Educadors: la seva participació en el Focus Grup els hi permet reconèixer els punts forts i dèbils de les activitats que realitzen. Preocupació pels continguts.

Docents: la seva participació els hi permet veure aspectes de l'activitat que els havien passat desapercibuts. Prioritzen que sigui una activitat enriquidora per a l'alumnat i la connecten amb el currículum escolar.

"L'Estat de la Recerca en Educació per a la Sostenibilitat a Catalunya"
Xarxa EduSost

PRIMERES IMPRESSIONS

PREGUNTES "HOT"

- Quin paper juga el context en el discurs dels participants?
- Quins aspectes volem analitzar: judici de valors, posicionament dels participants, en quins referents es basen, la capacitat de modificar el seu discurs,...
- Les activitats que s'avaluen són d'Educació per a la Sostenibilitat?

Moltes gràcies

"L'Estat de la Recerca en Educació per a la Sostenibilitat a Catalunya"
Xarxa EduSost

**MONOGRAFIES D'EDUCACIÓ PER A LA SOSTENIBILITAT A SANT
CUGAT DEL VALLÈS**